

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
 SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

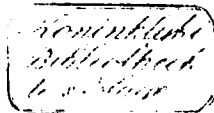
AD VETERUM CODICUM FIDEM
 DENUO RECENSUIT
 LECTIONIS VARIETATE
 CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
 ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
 ALIORUMQUE ET SUIS
 ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
 ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
 APUD TREUTTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
 MDCCCXVI.

HERODOTI HISTORIAR.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνὰς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἵτεε Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἵτεε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μυμφόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ αἰπάν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Acolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tū cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I. A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

τῶν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἑκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἰτεῖ ἰητρὸν ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἀρίστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὲ ἐπιμεμφο- 10
 μένος ὁ Αἰγύπτιος, ἐηῆγε τῇ συμβουλίᾳ κελεύων αἰ-
 τεῖν τὸν Καμβύσεα Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δούς
 ἀνῴγοι, ἢ μὴ δούς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρωδέων,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστα 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἐμελλε Καμβύσης ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὲ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κάρ-
 τα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὲ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθήτῃ τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimae uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

194. 25.

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν
 ἠσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων; λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ
 παῖς „Ω βασιλεῦ, διαβαβλημένος ὑπὸ Ἀμασίου οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδούς, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκεῖνος, ἔοντα ἑωυτοῦ δεσπότηα, μετ'
 „Αἰγυπτίῳ ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 30 Κῦρον, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηιεύνται Καμ- 2
 βύσεια, Φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
 quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidissa-*
lutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te*
esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfe-
cit. Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ità quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysen*,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filiâ natum: Cyrum
 enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasin misisset,
 eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρθῶς ἐπιστάται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γησίου πα-
 ρεόντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπει
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδου, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκῇ συγγενεῖς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐεῖδέα τε καὶ μεγά-
 λα, πολλῶ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβυμάζουσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, εἰούσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εἰούσαν Κύρος ἐν
 „ἀτιμῇ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικτήτην ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysem, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formâ
 et staturâ praestantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-
 rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπὼν ταῦ-
10 ταῖ τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπὼν Καμβύ-
σια· „Ταγάρ τοι, ὦ μήτηρ, ἐπεὶ ἐγὼ γίνομαι
„αἰὲρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
„κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπὼν αὐτὸν ἔτια ὡς δέκα κου
γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· τὸν
15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώδῃ, καὶ
ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἴγυπτον
στρατιάν.

Συμπέεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
Ἀμασίου αἰὲρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὐνομα δὲ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμῃ ἱκανός, καὶ τὰ πολέμια ἄλκι-
5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐκδι-
δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση

ingemiscens ob Nitetin esset locuta, filiorum natu maxi-
mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc *Cambysen* dixisse decem circiter annos
natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

ἔλθειν εἰς λόγους. οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου οὐ μικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδῇ
 ποιούμενος ἔλθιν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀπαστείλας τριήρεϊ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρέει μιν
 ἐν Λυκίᾳ, ἔλων δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίᾳ
 γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διεκπεράῃ, ἐπελθὼν Φρά-
 ζει μὲν καὶ τάλλα τὰ Ἀμασίου πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 5 ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανερὰ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant adcuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambyses*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
 Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, missis legatis rogaret *Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum.

195, 84.

ἑσβελαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐρανῶν
 τῶν Καδύτιος πόλις, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλειομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλις (ὡς
 5 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίαν οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτῆς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τίνει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξύ Ἰηνύσου πόλις, καὶ Κασίου
 τε εὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, εἶναι τοῦτο οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν,
 ἀνυδρὸν ἐστὶ δινωῖς. Τὸ δὲ ὀλίγον τῶν εἰς Αἴγυπτον
 6 ναυτιλλομένων ἐννεμύκασιν, τοῦτο ἔρχομαι φράσω. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
 bus) emporia ad mare sita, usque ad Ienysum oppi-
 dum, sunt ditionis Arabici regis: a Ienysso rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consuerunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κέραμον οἴνηρόν ἀριβμῶ καίμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδεῖσθαι. καὶ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο Φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζων, 10
 πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτῶν κέραμος, καὶ
 ἐξαιρέομενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρή-
 λαβον Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔοντος καὶ ὕδατος ἐτοί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησσῆος ξένου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ διεβίς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, his quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphisque mittere: ea dein-
 de Memphi, aqua repleta, in aridum illum Syriac
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scili-
 cet Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

αἰσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξιόμενος παρ' αὐτοῦ.

Σίβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιαύτῃ· τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιέσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὅξεί τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἐπεὶ λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου κροκύδα, αἰεῖφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖ τὸν
τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοις παραγ-
γυᾶ τὸν ξῆνον, ἢ καὶ τὸν ἀσπὸν, ἢ πρὸς ἀσπὸν ποιήγαι·
οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σίβεσθαι.
Διόνυσον δὲ θεὸν μόνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγνῶνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi aequum censent colere fidem. Bacchum autem solum, et Uraniam, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τὰπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περι- 15
 τρόχαλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσειω ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμηχανάτο τοιαῦτε. ἀσχοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἀνδρῶν, καὶ ὑπέμενε ἐν- 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσειω στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὀνόματι Κόρυς· ἐκιδδοὶ δὲ οὗ-
 τος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τοῦ- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων διερ-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; cisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi Cambysen. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memō-
 rare. Pluvius est in Arabia magnus, cui Corys nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

197, 45.

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικινύμενον εἰς τὴν ἀνδρον, ἀγα-
γεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας
15 δεξαμενάς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι,
ὁδὸς δ' ἔστι δωδέκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρον. ἀγεῖν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τριζὰ χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἰστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσαράκοντα ἔτεα, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
νέχθη. ἀποθανὼν δέ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysem exspectans. Nec enim in
viviis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyzes invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμᾶσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὕσθεισαι,
 οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ἔεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν·
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξέλασαντες τὴν ἀνδρὸν, ἔζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπικούροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἔόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα εἰς αὐ-
 τὸν τοιοῦδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λαλειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 εἰς ὅψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: phuerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74.

ἑκαστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξιόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσφύρον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες εἰ ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης κατὰ
 15 τερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλῆθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θᾶυμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ ὁστέων περιεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκείτω
 5 τὰ ὅστιά, ὥς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθεν δὲ τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθενεῖς οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφω μούνη βαλεῖν, δια-
 τετρανείεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ, μόγις αὖ λίθῳ παίσας διαρρήξαις. αἷτιον δὲ τούτου τό-
 10 δὲ ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετίως ἐπιβον, ὅτι Αἰγύπτιαι

tunc, ingulatis cunctis, vinum et aquam in craterem ingessere, sanguinemque illorum potarant auxiliarii omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri commisso praelio, postquam utrorumque magna cecidisset multitudo, ad extremum in fugam vertantur Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equidem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utrorumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim congesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa, sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptiorum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum minutum calculum in ea volueris coniiicere, perfores; Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percussus aegre diffingas. Cuius rei caussam dixerunt esse, mihique facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τὸντο δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὲ τοῦτό ἐστι αἰτίον 15 ἰσχυρὰς Φορεῖν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, ὅτι ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τὸδε· σκηητρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ἔοντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμῃ, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

13. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφηνον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνα ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖν, κήρυκα ἀγούσαν ἄνδρα Πέρσῃν, ἐς ὁμολογίην προκαλούμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusâ fugâ se proripuerunt. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem *Mitylenaeam*, in qua erat

- 5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αἰεὶς ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἀνδράς κρουρηγδὸν διασπᾶσαντες, ἐφόρον ἐς τὸ τείχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεῦμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
- 10 ἐχέες Λίβυες, δέξαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγνότα, παρέδωκαν σφίας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δέξαντες ὁμοίως αὐ καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
- 15 βύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἦν ὀλίγα· ἐπεμψαν γάρ δὴ πεντηκοσίας μνῆας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὶ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditionem faciendam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem, posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in deditiōnem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tradiderunt, tributum solvere spondentes, et dona mitentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt, eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyum quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent, nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei; has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuendas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditio-

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρη δὲ δεκάτῃ, αἶψ' ἥς παρ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ πρόστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποιῶν τοιαύδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λήν, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντί-
 κλαιον, ὀρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προῖδων καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα ἐπέμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regnaverat, Cambyses contumeliae caussâ cum aliis Aegyptiis residere iussit in suburbio; et animum illius tentaturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspectis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem eiulatumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respiciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένας καλά δεδεμένους, καὶ τὰ
 στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιήν τίσοντες
 Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηϊ
 ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί. ὑπὲρ ἀν-
 20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
 λυθῆναι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
 αἰγέμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
 ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ θανά ποιούντων, τῶν-
 τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
 25 τούτων, συνήνεκε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
 λικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ὄντων, ἔχοντά τε
 οὐδέν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαίτεόντα τὴν στρα-
 τὴν, παρίεναι Ψαμμηνίτῳ τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
 ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
 cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
 bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
 qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
 tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
 que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
 cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
 dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
 ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
 flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
 fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
 ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
 rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
 quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
 adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
 Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ νόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ' αἶρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
 „Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
 „κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
 „οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχὸν,
 „οὔδ' ἐν σοὶ προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
 „σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
 τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκίῃα ἦν μέζω κα-
 „καὶ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος,
 „ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
 spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compellans sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi custodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte pompâ faceret, observarent, et renunciarent Cambysi. Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nuncio, interrogavit eum his verbis: *Dominus Cambyses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod conspectâ filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspecto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit, honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti, haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala maiora erant quam quae fletum exprimerent. At sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

„ἐκπεσῶν, ἐς πτωχήν ἀπῖκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
 εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ’ Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχῃ γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ’ Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παριόν-
 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
 50 τίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ’ ἑαυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὖρον οἱ με- 15
 τiónτες οὐκέτι περιέοντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διατᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε αὖ
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώλασι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysem essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyses adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysem misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysem duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, ἣν καὶ σφραγίσαντες, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausiridi καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ κω Πέρσας καὶ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15 μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλθ'. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαίστος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσῃ αἷμα ταύρου πίων, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὲ αὐτός ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέρμφοις ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyræ, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtæi filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtacus. Nunc *Pammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios prehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi* Sain urbem profectus est, ea factururus quae etiam peregit. Nam Ama-

201, 93.

ἐσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τάλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχυμένος, ἀν-
 τεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 20 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 Θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γὰρ τοὺς νε-
 κρούς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι. Πέρσησι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, Θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου. Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται, πῦρ Θερίου
 25 εἶναι ἐμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν
 λάβῃ, πλησθέν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκὼν Θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

*ididis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
 cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo difflebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim nefas
 esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, vivam belluam esse ignem, quae devoret
 quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
 eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-*

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
καίμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ οὐδετέροις
νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
τοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ὃ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκειον
Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑαυτοῦ μέλλοι ἀποθανόν- 25
τα γίνεσθαι, οὕτω δὲ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑαυτοῦ θήκης, ἑω-
τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
λιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὐ- 30
ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσai, οὐ
μοι δοκεῖσσι ἀρχὴν γινέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
eiusdem cum *Amasi* staturae, quem ea contumelia ad-
ficientes Persae, *Amasidi* insultare putarunt. *Amasin*
enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
disse *Amasin*, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριΦα- 17
σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένων
5 δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
ὁφισμένους τε τὴν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην
εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθές, καὶ πρὸς ταύτη
10 τὰ ἄλλα κατοφισμένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε 18
τις λέγεται εἶναι· λειμῶν ἐστὶ ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπί-
πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα· τοὺς ἐν τέ-
5 λεῖ ἐκάστους ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopus* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explora-
rent; in speciem autem dona ferrent regi eorum.
(18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάσαι δὲ τοὺς ἐπιχω-
ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.

- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
τίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
σαν· ἐν ᾧ δὲ ταύτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες 5
δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσειν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
λοισι ἐνδεσθῆναι, καὶ οὐκ ἂν ποίειν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
παῖδας τοὺς ἐαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην δέφυγον πρὸς Περσέων. 10
Καμβύσῃς γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
bolcm militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
Etenim vim adferre Phoenicibus acquum non censuit
Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδιδάκυσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικός στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἰστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
πτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς εἰς ταῖς
Αἰθίοπας, ἐντεταλμένος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
ροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτὸν πε-
5 ρισαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρρον ἀλαβαστρον, καὶ
Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, εἰς τοὺς
ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοις τῶν ἄλλων ἀν-
10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείην τοιῶνδε τὸν
ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
(20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advene-
runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγοι, δῶντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξείνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἐς λόγους τοι ἔλθειν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαῦτα· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἔμοι ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθῆα, ἥκετε γάρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' αὖ ἐπεθύμησε χώρας ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὔτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες,
 „ταῦτα ἐπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit dona ferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἵπταν οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἶδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκαῖσθαι τῇ ἐωυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 ἀνείς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅτι εἴη, καὶ ὅπως πεπειη-
 μένον. ἐπ’ αὐτῶν δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιανχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πεδάς, εἶπε ὥς παρ’ ἐωυτοῖσί εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, *dolosos esse hos homines*, inquit, *et
 dolosa illorum amicula*. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, *apud ipsos validiores hisce**

λεώτεραι τουτέων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰράτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς παήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποίησιν, ὑπερη-
 σθεὶς τῷ πόματι, ἐπέριετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὁπόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδῶκοντα δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ αὖν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶων σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

205, 14.

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔττα μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶυμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἠγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅξιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥστέϊ ἰων. ἀσθενεῖς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μὴδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρεῖν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφι ἐστὶ ἀληθῶς οἷόν τι λέγεται, διὰ
 ταῦτο ἂν εἶεν, τοῦτω τὰ πάντα χρεώμενοι μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque. nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam longaevi, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vineti homines custodiebantur, ibique eun-

ες δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἐμβα τοὺς πάντας ἐν πέδησι
 χρυσέσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοφι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἥλιου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν
 ἰσχυρήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως
 πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 σταῖσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην καίλην· ἣ δὲ σφι
 πολλὴ καὶ εὐεργὲς ὀρύσσεται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίαν ἄχαριν
 παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰεὶκὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefece-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnâ copiâ et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐν αὐτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰσθᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Θεισάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίην παραγ-
5 γείλας, οὔτε λόγον ἑαυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ἰὼν καὶ
οὐ φρενῆρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἕλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, ἡρᾷ incensus, bellum inferre *Aethio-*
pibus instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque Ichthyophagos audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

Herod. T. II. P. I.

C

34 HERODOTI HISTOR. III.

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐνέτέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξαδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελλυθέναι τῇ στρατιῇ, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶ- 15
χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτάδι ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιήφαγέοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτέων ἀποκλήρωσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσης, δίδας τὴν ἀλληλοΦαγίην, αἰπεῖς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται εἰς Θη-
 βας, πολλοὺς ἀπαλέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβάς εἰς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπῆρξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγα-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροί εἰσι εἰς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχροινωῆς Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ Ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἕλληνας γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. εἰς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνίοι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-*
byses, veritus mutuam militum comesturam, omissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammonii*s inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arena faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum*
insula. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν
οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ἐπίσω ἐνό-
στησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων
ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς ψάμμου
ἐπὶ σφείας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλιστα 15
αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐ-
τοῖσι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον. Φορέον-
τα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαι σφείας, καὶ
τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέ-
γουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατῆς ταύτης. 20

- 27 Ἀπυγμέναν δὲ Καμβύσῳ εἰς Μέμφιν, ἐφ' ἣν Αἰ-
γυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληες Ἐπαφὸν καλέουσι.
ἐπιφανέας δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι
εἰματα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι.
ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad
Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt.
Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc:
ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facienti-
bus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin
essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, ve-
hementem et immanem ventum Notum, sabuli acer-
vos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo
internecione periissent. Ammonii quidem hoc nar-
rant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero Memphin *Cambyses* per-
venit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum*
Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyp-
tiii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant.
Quos haec agentes conspicatus *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐαυτοῦ κακῶς πηξάντος,
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ εἰς ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον
 μὲν, ὄντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίουν τοιοῦτον σὺδὲν Αἰ-
 10 γύπτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλη-
 θὺς τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφι θεὸς εἴη φα-
 νὴς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἐπεὰν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 15 σθαί σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίον.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεῖας ἐκάλεε εἰς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱεῶν, οὐ λήσεν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱεῖας· οἱ μὲν δὲ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπις

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos
 festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex
 eisque, ubi in conspectum ipsius venere, quaerit,
 cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
 Aegyptiis; at nunc, quum adisset magnâ exercitus
 parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adpa-
 ruisse, qui ex multo temporis intervallo adparere
 idemtidem consuisset; et, quando adpareat, tum
 universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec au-
 diens Cambyses, mentiri eos, ait; atque, ut menda-
 ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein
 sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
 dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis
 manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
 dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοῦς ἥτις οὐκέτι
οἷη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἄπιν.
Ἐχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος, ὁ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα 10
τοιαῦτα· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νάτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
29 κάρβαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παῖει
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαὶ, τοιούτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρῶν; ἄξιός μὲν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
πρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuvencus ex vacca natus quae nullum alium dehinc
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scara-
baeus. (29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-*
byses, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε οὐ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐντείλατο ταῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὅρτῃ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι
 οἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τραύματος, ἔθαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 15 θρη Καμβύσῳ.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενῆρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ὄντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 5 πεμψε εἰς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 Indibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyzes* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correp-
 tus, quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἦνικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. Ἀποικορμένου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὃψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε, ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψάυσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχη, πέμπει Πρηξάσπεια εἰς Πέρσας, ὅς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' αἶγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι ταῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in
 sella regia sedentem, capite coelum tetigisse*. Quam
 ob caussam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγημε δὲ αὐτὴν ᾧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἰώθισαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι. ἡράσθη μὲν
 τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἰωθότα ἐπυνόεε ποιήσιν, εἶπετο κα-
 λέσας τοὺς βασιλῆϊους δικαστάς, εἴ τίς ἐστι κελεύων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆϊοι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσῶν, ἐς
 οὗ ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακέαται. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμε-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperitur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευξηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξῆναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσεια· ἵνα 20
 τε, μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγῆμε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 Φεήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντες σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι αἱ δύο

*rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat
 sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuat,
 licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque ne-
 que legem, metu Cambyasis, abrogarunt; et, ne ipsi,
 tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae
 illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patro-
 cinabatur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, du-
 xit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam so-
 rorem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu mino-
 rem, quae eum in Aegyptum secuta erat, interfecit.
 (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smer-
 di, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse
 Cambysen, spectante uxore, eatulum leonis cum canis
 catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium
 catulum caninum, qui fuisset huius frater, ruptâ ca-
 tenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo*

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδουσαι θνῶμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σιαι, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολίσθαι ὑπὸ Καμβύσει. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἶουσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοίποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, Ieonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca deerspsisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnan-

πρῆσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μὴ ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξαμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, αἶα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰεὶς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μὴδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξαμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεια, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὐτῇ οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· „Πηξάσπεις, κοῖνόν μὲν τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saevit *Cambyses*, in furem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset. (34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes, qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

„δρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιῶνται;“ Τὸν δὲ
εἰπεῖν „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
„παίνεαι· τῇ δὲ Φιλοινή σέ Φασι πλεόνως προσκί-
10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
δὲ, θυμωθέντα, τιαδὲ ἀμείβεσθαι „Νῦν ἄρα μέ Φασι
„Πέρσαι οἶνω προσκείμενοι παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι
„νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
„θές.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνόδρων
15 ἐόντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκέει
ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
βοτο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
20 δὲ παρῶν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
τὸν Καμβύσεια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κῦρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Hacc Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mihi

„οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατέρει· οὐ γὰρ κω τοῖ ἐστί
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκείνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Τούτων δὴ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρη-
 ξάσπεια· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσιν.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ ταῦδε, ἐστειώτος ἐν
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες αὐδέν· ἦν δὲ αἰμάρτω,
 „Φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βάλεῖν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίῃ εὐρεθῆναι ἐνέοντα τὸν οἶστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα
 γενόμενον· „Πρηξάσπεις, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Κύρῳ νάτε, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyzes erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugae dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ
 α5 „μοι εἶπε, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πρηξάσπεια δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
 Φρενήρεα, καὶ περὶ ἑαυτῷ δειμαίνοντα, εἶπεν· „Δέ-
 „σποτα, οὐδ’ ἂν αὐτὸν ἐγώ γε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο·
 20 ἐτέρωθι δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοισι, δωδέκα
 ἐπ’ οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλόν, ζώντας ἐπὶ κεφαλὴν
 κατῶνυξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιῶντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 ρουθεῖσθαι τοισιδε τοῖσι ἔπεσι· „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ’ ἴσχε καὶ κατα-
 „λαμβάνε σεαυτὸν. ἀγαθὸν τι, πῆρνον εἶναι σοφί-
 5 „δὲ ἢ προμηθίῃ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σεαυτοῦ

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Ca mbyes:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea caussa damnatos, vivos inverso
 capite terrā iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
 Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea caussa*

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεώ εἶλόν· κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσανται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελύων, σὲ νοθεύειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὕρισκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὖ- 10
 νοιαν φαίνων συνεβούλευέ οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσ-
 δε „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξια ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωτοῦ ὤλεσας, τῆς σεωτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι εἰς σὲ προφάσιός
 „τευ ἰδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumque hortat-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere, Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσαν αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θηράπουσι, λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θηράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσῃ τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφθίναντες αὐτόν, δῶρα λάμβνουνται ζωά-
γρια Κροῖσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχεῖσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ θηράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
ριεῖη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι, ἔφη, περιεόντι· ἐκείνους μὲντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
προιέεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενεῖν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo praemia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfectorum. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, superesse illum, nunciarunt. Tum vero, gaudere se quidem, ait Cambyses, quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros. Quod et faciendum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκροὺς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαιστού το ἱὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ- 5
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαιστού τῶ-
 γαλμα τοῖσι Φοινικῆίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πλώρησι τῶν τριήρεων περιά-
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὀπώπее, ἐγὼ δὲ οἱ σηματεῖα
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἔστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσέναι ἄλ- 10
 λον γε ἢ τὸν ἱεῖα· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαιστού· τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὧν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱοῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχεί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templa

ρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθεῖη πᾶσι ἀνθρώποις
 ἐκλέξασθαι καλεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τι καλλίστους τοὺς ἑωυ-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἂν οἰκός ἐστι ἄλλον γὰρ
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσι τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
 σσι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρόντας,
 εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 αἰποθήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
 κατεσθίουσι, εἶρετο, παρόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, nulla con-
 ditione se id facturos, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήμα-
τι δηξάιαι· ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
πυρὶ.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ- 20
λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρθῶς μοι
δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα
φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσιω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιή-
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε 5
μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀπακτείνας, τὸν δὲ νεώτε-
ρον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
ἔχων δὲ, ξεινήν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
meliora cum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyzes Aegyptum bello ad-
gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditio-
nem susceperunt. Is quum insurrectione factâ Samum
occupasset, primum trifariam distributam civitatem
simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
sonte insula eiecto, universam Samum imperio tene-
bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 10 ἱκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος
 τὰ πρήγματα αὖξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ἔκου γὰρ ἰθύσεις
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτῃ δὲ
 15 δὲ καὶ ἤγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ
 ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὴδὲ λαβῶν. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπετα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατὶ βροθιόοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεδεμένοι ὥρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχεῶν μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spiritum contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab illo accipiens. Brevisque tempore ita auctae res erant *Polycratis*, ut per universam Ioniam reliquamque Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant. Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta remorum, et mille sagittarios: cunctosque circumcirca, nullo discrimine facto, invadens, agebat ferebatque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratificaturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret, quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas ceperat, multa item continentis oppida: in his Lesbios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde universam fossam, murum Sami ambientem, vincti foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οὐ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον. „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεινὸν εὖ πρήσσον-
 „ τὰ ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἐστὶ Φθονερόν. καὶ κως βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν ἂν κηδωμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ εὐ-
 „ τυχέειν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχέων τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειδόμενος,
 „ ποίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· Φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπὶ ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-*
sis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitatem

„ὦ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, ταῦτο ἀπόβαλε
 „οὕτω, ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λαξ ἤδη ταῖο τούτου αἰ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάβαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρέπων τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ αἴτιο.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὥς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθηθεῖ ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων· διζήμε-
 νος δ' εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐΦόρει χρυσό-
 5 δετος, σμαράγδου μὲν λίθου εὐσοῖα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδό-
 κει ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τειάδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὥς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ῥίπτει εἰς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ εἰς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρήτα.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. ἀνὴρ αἰλευς, λαβὼν ἰχθύν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν
 εἰς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, διδούς τὸν 5
 ἰχθύν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν εἰς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβιώτος, ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖ-
 „προν καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ αἰλιεύς, μέγα ποιεύμε-
 νος ταῦτα, ἥϊε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθύϊν τάμνοντες οἱ
 θεράπντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἰδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερν κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεια·
 δίδόντες δὲ αἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 θη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃν μέλλει Πολυκράτης,
 εὐτυχέων τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni caussa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratis. Quem ut vide-
 runt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finiturum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

πέμψας δέ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξινίην. τοῦ δὲ εἶναι ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὡς περὶ ξένου ἀγδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὢν τὸν Πολυκράτεια, εὐτυχίοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, εἰδὲν 5
 ὅτι ὅπως αὖ καὶ παρ' ἐωυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε εἰς Σάμον, δέομενος Πολυκράτεις στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἐωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβην Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit *hospitium*. Id autem eâ caussâ fecit, ne, si ingens et gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore adficeretur hospitii caussa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus omnibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxilio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret. Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, petens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyptum. Et ille e civibus selectos hos, quos novandarum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσαράκοντα τμήρεσι, ἐντειλάμενος
 Καμβύση ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπεω. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 ἀδεῖν τὸ πρῶτον μὴκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῶν
 αὐτοὺς ἀποδεῖναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πιζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσθάθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικῆσαι Πολυκράτη· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέω, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λείσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτη παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
 Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re deliberata
 statuuisse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, *Poly-*
crates cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto redeuntibus devicisse Polycra-
 tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῷ 15
ἐπίκουροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθεϊ
πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἐόντων ὀλί-
γων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῷ ἐόντων πολιτῶν
τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιῶσι 20
οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοί-
46 κοισι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ
δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελθῆναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνί- 5
ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
cui et auxilium mercenariorum et propriorum
magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
illi cum redeuntibus de prodicione egissent, simul
cum navalibus igne erat crematurus. (46.) Samii,
a Polycrate eiecti, ut *Spartam* venerunt, introducti
ad magistratus, multa fecerunt verba, sollicite admo-
dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακον ἀλφίτων δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαί- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὥς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὥς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοις ἐστρατεύοντο, ὥς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροίσω, καὶ τοῦ Θῶρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γύπτου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ Θῶρηκα
 ἐλήϊσαντο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἴοντα μὲν λίνεον, καὶ ζῶων ἐνυφασμένων σύγχων, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοις ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 ἑνὶ καὶ θανμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ Θῶρηκος

tant responderunt, vocabulo *Saccus* supersedere
 eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero *Lacedaemonii*
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem laturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem *Lacedaemoniis*
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylyna: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

62 HERODOTI HISTOR. III.

πολλὰς εἰῶσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπιδόνας ἐν ἑαυτῇ τρη-
κασίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἑτέρος
ἐστὶ καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις. 15

- 48 Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σά-
μον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορινθιοὶ προθύμως. ὕβρισμα
γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γινόμενον γε-
νῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν
αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τρηκασίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων,
Περικλῆδος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ
Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον
τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σά-
μιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι αἰγίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεοῦ ἀψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ
δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεοῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, con-
spicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi
idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum
expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contule-
runt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contume-
liam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditio-
nem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Pe-
riander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum
ex Coreyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat ca-
strandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum
ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sar-
des illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut
templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo
abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

ἀντίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο
 οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρέανται κατὰ ταύ-
 15 τὰ. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
 παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθίων· ἵσταν-
 τες δὲ τοὺς χοροὺς, τραγικὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
 ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ὥα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
 κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τότε ἐγένετο,
 20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παιδῶν οἱ Φύλακες, οἵχοντο ἀπολι-
 πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
 μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
 ρινθίοσι Φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
 συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
 εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
 5 σον, εἰσὶ διάφοροι ὄντες ἑαυτοῖσι. τούτων ἂν εἵνεκεν
 αἰπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
 runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
 ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
 choros agebant virginum iuvenumque, constituta
 lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
 rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
 cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
 runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
 ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
 duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amicitia-
 m Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
 hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
 Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
 illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
 durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ εἰς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τειν-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην δὲ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους δὲ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδάουρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς ἑόχτας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος δὲ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιή-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ὀνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγχι-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam Melissam *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex Melissa duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus Procles, Epidauri tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natus maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat *Lycophron*,
 hoc auditò, tanto est moerore adfectus, ut;

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος εἰς τὴν Κόρινθον,
 αἶτε Φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιλέγετο, ἱστορεόντι τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδίδου. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστορεῖ τὸν πρεσβύτερον τὰ σφί ὁ μητροπάτωρ διαλέχθη.
 ὃ δὲ οἱ ἀπηγέετο, ὥς σφίσι φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 6 αἶτε οὐ νόῳ λαβῶν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμίην μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφί ἐκεῖνον ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλπάρει τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόῳ λαβῶν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς δίαταν ἐποιέετο, εἰς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vicissim adloqueretur, nec interroganti responderet quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Periander*, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi autem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixerat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in animum non admodum admisisset. At pater, *feri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus suggererit*; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis, id quoque dixit. Quod quum advertisset Periadri animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eosque, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit
Herod. T. II. P. I.

ἀπελαυνόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαύνει' αὖ καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλούντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δέξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' αὖ ἦν ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἵόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.

52 Τέλος δὲ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὅς αὖ ἡ οἰκίῳσι ὑποδέχεται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἰρὴν ζημὴν ταῦταν τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃ δὴ εἴπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγισθαι, αὐτὴ οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνος ἰδὲ καίεν πειραῖσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μὲν ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτακό-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus est, quum recipientibus minaretur pater, imperaretque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat: hi-que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis timentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum publico praeconio Periander edixit, quisquis eum domo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum sacram mulctam (quam eodem edicto definiebat) Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo amplius vel colloqui cum eo vel in domum recipere voluit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus est rem vetitam; sed manens in proposito, volutabatur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum Periander illuc et inedia male adfectum, miseratus

222, 49.

τα, οἴκτειρα· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥϊε ἄσπον, καὶ ἔλ-
 20 γε· „Ω παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον.
 „παραλαμβάνειν; ὅς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλευ, ἀντι-
 15 „στατείαν τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἡκίστα ἐχρήν.
 „εἰ γὰρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγγέγονε, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἰκτεῖρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσοντας τεθυμῶσθαι, ἀπὸ τοῦ ἐς τὰ αἰκία.“
 Περὶ ἀνδρὸς μὲν τούτοις αὐτὸν καταλαμβάνει· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, εἴφῃ δὲ μὴ ἰὴν

est puerum, et propius accedeus, positâ irâ, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ô fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentæ Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me hæc facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi *debere*

ζῆμιν ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἐαυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον.
 Μαβὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25
 παῖδός καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτει γὰρ καὶ ταύ-
 τῃς. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πη-
 γμάτων ὄντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαν- 30
 53 ρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐξώγησε. Ἐπεὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὃ τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συνεγινώσκετο ἐαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πρῆγματα ἐποραῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονος ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεῶρα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωβέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
sutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
 ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
 suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
 erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem socerum
 bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
 auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
 clem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
 cedente tempore, postquam consenuit *Periander*,
 animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
 cere et administrare, Corcyram misit, et Lycophro-
 nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
 natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
 ste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem,
 qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

αἰς, 80.

ὁρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νεηνίῳ, δεύτερα ἀπίστευτε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννί-
 „δα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „Φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπικικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χοῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐρασταί· εἰσι· ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξειν

tionem quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
mus patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγελάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἔκειν· ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταινέσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδός, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λόρκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσση ἰστέωτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum,
 quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae post-
 quam illa renunciavit, tertio Periander praeconem
 misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum,
 illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum
 capessendum. Quam in conditionem quum consen-
 sisset adolescens, Periander parabat Corcyram pro-
 ficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus
 omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander
 veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob cau-
 sam de Corcyraeis ultionem Periander ceperat.

(54.) Iam Lacedaemonii, magna cum classe Sa-
 mum profecti, urbem oppugnarunt. Et murum ad-
 gressi, turrin in suburbio mari imminuentem iam trans-
 scenderant, quum, succurrente ipso Polycrate magna

6 σαντος Παλυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
τά δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχμος τοῦ αὐρέος
ἐπιόντα, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
συχροί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.
Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ἐμοῖσι ἐγίνοντο 55
ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκάπη, αἰρέθη αὖ
Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκάπης μῦνοι συνεσπτε-
σέντες Φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
6 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ
Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συ-
εγενόμην· δῆμου γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μά-
λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
40 τούνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-
daemonii*, cuncti similes eo die fuissent *Archiae* et
Lycopae, capta fuisset *Samus*. *Archias* enim et *Ly-
copas*, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc *Archia*,
cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, *Archiae*
nepoti, congressus sum *Pitanae*, quo de populo erat:
qui omnium hospitem maxime Samios coluit, mihi-
que dixit, patri suo nomen Samii hac causā

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσαράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, εἰς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προε-
 κόπτετο τῶν πραγμάτων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιώτερος λόγος ὤρμηται, λέγεται 5.
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, αὐτῶ δὴ ἀπαλλάσσειν. Ταύτην πρώτην
 στρατιήν εἰς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποίη-
 σαντο.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον εἰς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

ὅς τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον;
 5 καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἑόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μεταλλῶν, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακίεταί, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 10 στῶ χρημάτα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρεόντα ἀγαθὰ οἶά τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἣ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λευκοφρὺς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φραδμόνος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶά 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulanis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.*
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰδυς, οὔτε τῶν Σαμίων
 ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον
 προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσ-
 βειας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπάσαι 5
 αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλοφείες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη
 προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλωνα
 λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν
 οἱ ἄγγελοι ἐδέετο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
 χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρῆσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖ- 10
 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθειον. πυθόμενοι
 δ' ἰδυς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες
 αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν
 τοῦ ἄσπερος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα
 59 ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσεν

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.)
 Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum
 est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii*
 advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum Samiū
 adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis mise-
 runt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: id-
 que fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere*
 illos iussisset *ligneas insidias, et rubrum praeconem*.
 Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Si-
 phniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod
 quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum de-
 populati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii
 egressi sunt, rebus suis opem laturi: sed commisso prae-
 lio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Sa-
 miis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis
Samii exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
 νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροϊζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
 Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
 5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
 ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτα πάντα ὥστε
 τὰ ἱρά, τὰ ἐν Κυδωνίᾳ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
 σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης θῆον. ἔκτω δὲ ἔτει Αἰγι-
 νῆται αὐτοὺς, ναυμαχίᾳ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο με-
 10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἔχουσέων τὰς προ-
 ρας ἠκρατηρίασαν, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθη-
 ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
 Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
 Φικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
 15 Αἰγίναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινῆτας, καὶ ἔπα-
 θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pelo-
 ponnese obversam, eamque Troezeniis in depositum
 dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
 coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
 Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
 opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
 quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
 sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
 vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
 navium prorâs, quibus apri pro insignibus erant,
 Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
 Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
 nante Sami Amphicrate, bello Aeginae illato multis
 malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
 passi. Haec veteris odii caussa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐράος
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι ἐσσι· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ἑκτὰ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντός δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρεται, τρίπουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται εἰς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστί. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χώμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιῶν· μῆκος δὲ τοῦ χώματος,
 μίζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria maxima opera, prae reliquis omnibus Graecis, effecta sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophi filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗΙ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61.
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφεοί τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπτε τῶν
οἰκίαν μελεδωνόν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὦν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο
γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλείαισι.
Ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἰπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εὐὸντα ἑαυτοῦ ἀδελφεὼν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
sâ sermonem de *Samiis* paulo longiorem instituimus.

(61.) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipse

εἶδες τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα τὸ αὐτὸ εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεΐθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων ἐς τὸν βασι-
 λῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρεσκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρα-
 τὸν εἶοντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοις, προηγόρευε σταῖς
 ἐς μέσον τὰ ἐνταλαμμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὴ
 λέγειν ἀληθέα, αὐτὸς τε προδεδοῖσθαι ἐκ Πηξάσπειος,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας ἐς τὸν Πηξάσπεια, εἶπε·

XLII. 4. Ἀγβατάνοις. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοις. Tum
 vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem
 Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi
 omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto,
 praecones dimisit quum alias in partes, tum et in
 Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi de-
 hinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.*
 (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui
 in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exer-
 citu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio pro-
 clamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae
 ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum
 proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad
 interficiendum *Smerdin* missum, non executum esse

- 10 „Πρηξάσπεις, οὕτω μοι διεπρήξασθαι τό τοι προσέθηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδιος ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „ανέστηκε, οὐδὲ ἄκως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεῶν-
 „τοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστήασιν, προσδέκεό τοι
 „καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὧν μοι δοκεί, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτεν ἤκων προα-
 „γορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπαντος Πρηξάσπειος, ἤρεσε γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδίακτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπτιγμένον δὲ μιν

mandatum) respiciens Praxáspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum.* (63.) Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ὁνθρῶπε, φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπὶ χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιμ μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίαν ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, φᾶς Σμέρδιμ τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφί ἐλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψυσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρη-
 „ξάσπης, σὺ μὲν, οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελευό- 15
 „μενον, αἰτήν ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπαναστεῖς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπαν-
 20 „εστεῶτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πα-
 „τιζεύης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κει ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον, ψεύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφόν, ἀπέκλειε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρόσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σούσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναθρόσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite opelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremae
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figurá] decidit; et nudatus gladius femur ferit. Vul-
 Herod. T. II. P. I. F*

μνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτῇ πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων Θεὸν Ἄπιν ἐπληξε, ὡς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ Καμβύσης ὅτι τῇ πόλι οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15 Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοισι τελευτήσιν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν ταῖσι Μηδικαῖσι Ἀγβατάνοισι ἐδόκει τελευτήσιν γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ 20 δὴ ὡς τότε ἐπειρόμενος ἐτύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὰν δὲ τὸ Θεοπρόπιον, εἶπε· „Εὐθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου „ἐατὶ πεπρωμένον τελευτᾷν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse antea deum *Aegyptiorum* *Apin* percusserat, quum letale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quodnam nomen esset oppido?* Et illi *Agbatana* dixerunt. Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum ex *Buto* urbe adlatum, *Agbatanis illum moriturum*: unde sibi persuaserat, *Agbatanis Mediae*, ubi ei rerum omnium summa erat, senem sese vita functurum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oraculum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi nomen cognovit, consternatus calamitate quae et ex *Mago* ei imminabat, et ex vulnere, resipuit; intelligensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est vitam finire Cambysen, Cyri filium.*

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

229, 90.

- ταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμω-
 τάτους, ἔλεγέ σφι τάδε: „Ω Πέρσαι, καταλελάβη-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων,
 5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γάρ, εἰὼν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
 „σειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέισας δὲ μὴ ἀπαίρει-
 10 „θῶ τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐπαίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπότηϊ Οὔσει οὐκ
 „ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δέ, ὁ
 „μάταιος, Πηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδελῶς διαιτώμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Vistum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admissio facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσσεσθαι ἁμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων πρόεφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθαι·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχυρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοὶ, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μὲν τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐαυτοῦ οἰκιστῶ-
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τὰδε ἐπισκήπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obtē-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παρευῶσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτῆς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοιεν, εἰσὶν ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ
 40 „ἀνασώσασθαι δὲ τὴν ἀρχὴν, μὴδ' ἐπιχειρήσασθαι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρέομαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἑτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἐαυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεί-

status, vobis iniungo, et in universum cunctis, et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis, ne principatum ad Medos iterum redire patiamini; sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si feceritis, et terra vobis fructum ferat, et uxores et greges uberem edant prolem, et libertate in omne futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveritis, nec conati fueritis recuperare, contraria horum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul haec locutus Cambyses, universam suam sortem deploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-

κοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀθρόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μὲν τὰ χεῖρα ἐσάπη, ἀπῆνεκε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν 5
 τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἅπαι-
 δα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου.
 Περσέων δὲ τοῖσι παρεούσι ἀπιστὴ πολλὴ ὑπεκέχυτο, τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ 10
 διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ-
 διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν.
 οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα
 ἀνιστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Προξάσπης ἕξαρονος ἦν
 μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές,
 Καμβύσεια τετελευτηκότος, Φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
 λωλεῖν αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστεῶτα. ἰνιστεῶτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimarunt calumniae causa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse: nam prae fracte etiā negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσιω, 67
 αἰεὶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
 διος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύσι
 εἰς τὰ ὀκτῶ ἔτεα τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 παρέξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
 πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχε, προεῖπε ἀτελήϊην εἶναι στρατήϊς
 καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
 κα ἐνιστάμενος εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὀγδὼν δὲ μηνὶ ἐγέ- 68
 νετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
 μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρώτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
 οὕτως οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysii ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit : intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde coniciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑαυτῷ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνοικεῖ, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσειω γυναῖξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτῳ ἀνθρώπων
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ εἰ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν· 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτῳ τού-
 „τῳ συνοικεῖ αὐτὴ τε ἐκείνῃ, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eamdemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 cumbat. Tum iterum ad eamdem mittens Otanes,
 ait: Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab
 Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
 cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἑαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπτει
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λόγους εἰλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ιδέσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν“ ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὦν-
 25 „Φρῶπος, ὅστις κατέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιλείην,
 „διέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπτει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα „ὦ θυγάτερ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβέσθαι τὸν αἰὲν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύει. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „τάδοκέω ἐγὼ, οὐ τοι μιν, σοὶ τε συγχοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποιήσον τάδε“ ἐπεὶ αὖν
 10 „σοὶ συνευδῆ, καὶ μάθης αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)*
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
*Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σεαυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικεῖν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαιδίμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἢν
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὥς αἰ-
 στῶσιν μιν. ὅμως μέντοι ποιήσιν ταῦτα.“ ἡ μὲν δὴ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσιος ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τινὶ οὐ σμικρῇ. Ἡ αὖν δὴ 20
 Φαιδίμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίστου παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθούσα
 παρ’ αὐτὸν ἡδὲ. ὑπνωμένου δὲ καρτερώς τοῦ Μάγου, 25

pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi concumbere: sin aures eum non habere deprehendes, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire periculum, si id faciat. Si forte enim aures ille non habeat, ipsa autem deprehendatur palpans, satis se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen imperata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubiculum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi

ἤφασσε τὰ ᾧτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ᾧτα, ὥς ἡμέρη τάχιστα
ἐγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνη τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρύην, Περσέων τε πρῶτους ἔοντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγῆσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπόπτευσον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενεί-
5 καντος δὲ τοῦ Ὀτάνου τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξε
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνεα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Υδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἕξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Υστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὕτως ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-
nes*, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-
rius*, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἔόντες ἑπτά, ἐδί-
 δασάν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μόνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου ἔνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὥς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήνει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μόνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκεῖ, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Τοτάσπεος, εἰς τε πατρός ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἔοικας σεαυτὸν ἔόντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
 Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

- 15 „δεῖ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες, „τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρήσεσθε, ἐπί- „στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς „τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βαλλόμενοι „ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῦ- „νας εἰδοκάε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιῶμεν σήμε- „ρον, ἢ ἴσθε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπείσῃ ἡ νῦν ἡμέρη, ὥς „οὐκ ἄλλος θβὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας „αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72 ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον· „Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ- „βάλλεσθαι οὐκ ἔας, ἔθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρέπω

*illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-
estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane
est proposita, scitote pessime vos esse perituros.
Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim
sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime
vos soli, cum nemine alio consilium communi-
cantes, rem conficere: quoniam vero mecum com-
municastis, aut hoc ipso die rem exsequamur,
aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi,
non alium accusatorem me praeveniturum esse,
sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse dela-
turum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes:
Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos
exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis
ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque*

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακάς γὰρ δὴ διεστρώσας οἶδας κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακάς τὰς κατεστρώσας, εἰούσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ὄντων τείων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδέομενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· Φὰς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔθθα γὰρ τι δεῖ ψεύδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum existit. Nostis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

„λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἳ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι., οἳ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπᾶσονται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέοντες, τούτου πε-
 25 „ριεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὅ τε ἀληθίζόμενος, ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουργῶν ἐκὼν παρή-,
 „αὐτῶ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἐπεὶ αὖτε ὥσαμνοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε καλ-
 „λιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἴ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetra- bimus intus, et opus adgre- diemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, in- quit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἳ τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβείν, ἀποθανείν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἔόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχαντος. ὅσοι τε
 „ὑμέων Καμβύση νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃ τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκόμεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεια. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰδέως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνεον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν ταδε. Τοῖσι Μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρη-
 ξάσπεια Φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt adsensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσειν ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέ-
 5 κε· καὶ διότι μούνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ἔοντα ἐν αἴνῃ μεγίστη τὸν Πρηξάσπεια ἐν Πέρσῃσι. ταύ-
 ταν δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβότιες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξειν παρ' ἑαυ-
 20 τῷ, μηδ' ἔξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην εἰς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχνέμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δάσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπει-
 ποήσεν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφeron, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 25 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλεῖον τείχος, κείνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορευσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀσχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I.

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς πε-
 ρεῖη ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Πρηξάσπew, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνελθόντες αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μόντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἑκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγενε- 5
 λόγησε τὴν πατρίην τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξιθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γινόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδην ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσῳ ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas, quique saepe professus esset vivere Smerdin, Cyri filium, caedemque illius pernegasset. (75.) Postquam et hoc se facturum Praxaspes dixit, Magi, convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim, et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-sitis, aperuit veritatem, quam adhuc a se occulta-tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μενος, ἀποκτείνε, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίαιτο
15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίαιτο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρηξάσπης μὲν νυν, ἑὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλευσάντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοις, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα
ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδουσαν αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, παῖγχνυ
κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μῆδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμα-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μῆδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspem* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundum esse, et exsequendum decretum. Qui

ὠβιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο
 αἰγυπῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 στοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρεῖω ἢ γνώμῃ ἔφερε· κα-
 ταιδεύμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρῶ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
 σθαι, παρέσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπει- 5
 ρῶτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλήν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφέας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πλουροῖσι ἀπέλεον, ὅτι σφέας
 παρῆκαν ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρόσω 10
 παρίεναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sa veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἔγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρεῶνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τήνικαῦτα ἔοντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπειω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λωσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἔοντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 σοστά οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνητο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρόν, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρ-
 να εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tius est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὔτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκίτῃ προμηθεόμενος 20 μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω.“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡθι καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ 25 κως τοῦ Μάγου.

79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemyris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

237, 93.

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔθεον ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρωόμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγούμενοί τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.

Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἑτε-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθοῦσα
 ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην Θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερῶν· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σέων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι Φανῆναι
 εἰς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑαυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέρην ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 us fit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θόρυβος, καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ 5
 πρήγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμέων
 „μουνάρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺν, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσῃ ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπέζηλθε, μετεσχέκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρητημένον μοναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἔξεστι ἀνευθύνῃ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἄριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχήν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσει. ἐγγίνεται μὲν
 „γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summam imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλά καὶ αἰτάσθαι· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 20 „πολύτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοις πε-
 „ριεοῦσί τε καὶ ζῶουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν
 „ἀστῶν, διαβολὰς δὲ ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμωστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμά-
 „ζης, ἄχβεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχβεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἐρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκροίτους. Πλῆθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelesti multa, insolentia repletus, faciet; alia, invidia. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidia vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summo opere colatur; si quis eum summo opere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ οὐ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτων δὲ πάντα εἰς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ᾧ γνῶμην, μετέντας ἡμέας μούναρχήν, τὸ πλῆθος
 „ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὅτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνῶμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίᾳ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε· „Τὰ μὲν
 „Ὅτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καί μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' εἰς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνῶ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηΐου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβριν φεύγοντας ἀνδρας, εἰς δήμου ἀκολάστου ὑβριν

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

- „πεσέειν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποίει· τῷ δὲ οὐ γινώσκειν ἐνι. κῶς
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ἐς οὗτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκίῳ; ὥθееι τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρησι κακὸν νοέουσι, οὔτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὀμιλίην, τού-
 15 „τοις περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τοῦτοις καὶ
 „αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκός ἀρίστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 μην ἐσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, 82
 λέγων „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' εἰς ὀλιγα-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Populari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ἐρῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῶ τοῦτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύει
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι εἰς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ Φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἑκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμῃσι τε νικᾷν,
 „εἰς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασιῶν, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae dico, in suo genere optimum, optimus status popularis, optima oligarchia, et monarcha optimus; horum trium hoc postremum reliquis longe praeferendum esse autumo. Etenim unius viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius queat reperiri: optimo quippe consilio utens, inculpatus administrabit res multitudinis, et ea ratione consilia adversus male animatos capta, tacta maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum plures sint virtutem in commune exercentes, validae privatim inimicitiae existere amant: etenim, dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias: tum ex inimiciis existunt seditiones, ex seditionibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status

„ὅσα ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντας, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θωυμαζόμενος δὲ, ἂν ὦν ἐφάνη μούναρχος
 „ἐάν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἑπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἑνα ἄνδρα,

melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest quin pravitas se insinuet: pravitate vero in republica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur, ut hunc talem miretur populus; et mox eidem, quem populus miratur, summa imperii defertur: atque ita rursus hic idem ostendit, unius imperium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus imperans? Est igitur mea haec sententia, quum per unum virum in libertatem simus vindicati, ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους
 „νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινῶμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προεκέατο· οἱ δὲ τέσσα-
 ρες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέβητο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσσώθη
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
 σαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ- 5
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι-
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρο-
 „φάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἔλονται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγω-
 „νιεύμαι· οὔτε γὰρ ἀρχεῖν, οὔτε ἀρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἀρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ'
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπαντος ταῦτα, ὥς

*ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim
 hoc utile nobis fuerit.*

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
 tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
 adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
 vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas stu-
 duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
 est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut*
unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
cum in contentionem non descendam, nec enim
imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac
conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius ve-
strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixis-

240, 17.

συνεχώρειον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 25 αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη εἴσασα Περσέων, καὶ ἄρχεται τσσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτά 84
 ἐβουλευόντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται· καὶ σφι ἔδοξε, Ὅτανη μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὅτάνεω αἰεὶ γινομένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτά ἔλθῃ ἡ βασι-
 5 λήη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἐκάστου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτοὺς. ταῦτα μὲν δὴ Ὅτανη ἐξαίρεται. Τάδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille cum his in contentionem non descendit, sed ex eorum medio discessit. Atque ad hunc diem familia haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat, neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caeterum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde reliqui ex septemviris consultantes de rege aequissima conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*, eiusque in omne futurum tempus posterī, si alii cuiquam ex septem viris regia obtingeret dignitas, eminenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibusque muneribus quae apud Persas honorificentissima habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem conferenda decreverunt eo, quod is primus rem proposuerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In commune vero haec placere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτά ἄνευ ἐσαγγελείας, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπα-
ναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε·
ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρώτος Φθέγξη- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχειν τὴν βασιληίην.

- 85 Δαρεῖω δὲ ἦν ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνομα
ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθη-
σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρες, ἡμῖν δέδοκται
„περὶ τῆς βασιληΐης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ-
„πος πρώτος Φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 6
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν
„ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ-
„μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam sine internun-
cio, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea,
non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex con-
iuratorum familia. De ratione vero constituendi re-
gis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole
primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insi-
dentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo,
cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio
discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad re-
gnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus
inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hin-
nitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod
nostri artificium, fac ut nobis obtingat haec digni-
tas, non alii cuiquam. Cui *Oebares* respondit: Si in

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 20 „τοῖ ἐστὶ ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσσει τούτου εἵνεκεν,
 „καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μὴ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὥς τῆς ἐπιούσης
 25 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστί.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιέει τοιόνδε· ὥς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστρεψε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδρασε, καὶ ἐπὶ
 30 ἀγγυῷ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέῃ· τέλος δὲ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἄμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνθήκαντο, παρήσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελανόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὥς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima
 Herod. T. II. P. I.*

- τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροικουμένης νυκτός
κατεδέδετο ἡ Θήλεια ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθέρις καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγε-
νόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τευ γεγόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὴ Φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιαδὲ (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περ-
σίων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάσας
τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρούσας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.
- 88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Τστιάσπιος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitus edidit: et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt: et reliqui quinque, ex equis desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce: genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manum naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitusque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

242, 77.

δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν
 Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον
 αὐτῖς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμους
 τε τοὺς πρῶτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσάν, προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῖς τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 ὄνομα ἦν Πάρμις. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysis transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodid-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΤ' ἹΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἶΒΑΡΕΟΣ ΤΟΤ' ἹΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔκτισατο τὴν Περσέων βα- 20
 89 σιλιήν. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνεά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστασ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 ῥον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλώνιον σταλμὸν τάλ-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIS FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscrip-
 tum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-*
rium in praefecturas distribuit, viginti numero,
quas satrapias illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
et finitimos hos praetermittens [scil. nomina eorum
in viginti praefectarum numero praetermittens]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

βοεικόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνίας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἀρχontos,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσει, ἣν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 45 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκάπηλευε πάν-
 τα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἡπίος τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνητῶν 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, *institorem fuisse Darium;*
Cambysen vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
Darium enim, ut institorem administrasse reg-
num; Cambysem durum fuisse et superbum; Cy-
rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec *prima erat prae-*
fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Κα-
 βαλίων, καὶ Τυγνέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
 δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ
 ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
 οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα-
 τὸν εἰς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναί- 15
 σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοί-
 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
 τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρῳ οἴκισε ἐπ' οὐροισι τοῖσι
 Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρχάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι
 Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. γ. Τυγνέων. *Suspectum nomen.* Αὐτενίων nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera*
 haec praefectura. Ab Hellespontiiis, ad dextram intro
 naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
 tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
 trecenta sexaginta talenta tributi nomine redibant:
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
 equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
 lenta; quorum talentorum centum et quadraginta in
 equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
 custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium
 mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
 sideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai
 filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
 cipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

6 ατελέα, πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν,
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 ρίη ἢ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
 χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
 προσήιε τάλαντα, παρέξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
 νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτων τε δὴ
 χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 ήιε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 15 ριάσι, Περσίων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τεύχει τῷ ἐν Μέμ-
 φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικούροισι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγῦδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτ'.

XCI. 14. πρὸς γὰρ. Alii σίτου γὰρ. Ibid. μυριάσι, An μυ-
 ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.

fione, quae tributū erat immūnis) tributum im-
 positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: *quinta* haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
 cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: *sexta*
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae *septima* est.

τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερων νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσου-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι νομὸς ἑνᾶτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πενήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παι-
 σικαι, Παντίμαθοι τε καὶ Δαρῆται, ἐς τὸντὸ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δυα- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχίων μέχρι τοῦ πέντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaue Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
 κεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς
 ἀνασπάστους καλωμένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πενήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
 γίνεον· νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματινηοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδοῖσι διηκόσια ἐπέτε-
 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μεσ-

XCH. 9. Κάσπιοι. Κάσπειροι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine cgebantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Caspii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: praefectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras- mii, et Sogdi et Arei, trecenta talenta: *decima sexta* praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam incolentes, quadringenta conferebant talenta: praefectura haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Alarodiiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec *decima octava*. Moschis et Tibarenis et Macronibus, et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκιοι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε
 παλλῶ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάσταςιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐν Εὐβοικῶν ταλάντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἔτι τοῦ-
 96 των ἔλασσον ἀπιείς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCv. 2 seq. τεσερ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδώκοντα καὶ οὐτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadraginta.
 Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperitur
 ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

Φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μὲντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήει ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θέσσης 5 λίης οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε. εἰς πίβους κεραμένους τήξας κατεγχεεῖ· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρείει τὸν κέραμον. ἔπειαν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου ἀν' ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97 ἡ Περσίς δὲ χάρη μούνη μοι οὐκ εἴηται δασμοφόρος· αἰτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χάρη. Οἶδε δὲ Φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον. Αἰθίο- 5 πες οἱ πρόσσυροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ τὴ Νύσῃν τὴν ἰσθμὸν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tributum ex insulis rediit, et ab his qui Europam incolunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam. Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cudendum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tributariarum numero non nominavi; hanc enim a tributis immunem incolunt Persae. Porro impositum quidem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi. *Aethiopes* Aegypto contermini, quos Cambyzes, quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γουσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκتهται κατὰ- 10
 γαῖα. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον,
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσίου, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρεος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὖρος ὑπὸ Πέρσησι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορῇν ἀνεμὸν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντητηρίδος
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά- 20
 βιοὶ δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephantor-
 um. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, παρέξ τοῦ φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοι, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ
τοιῷδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 πέρα ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἴνδοι.
Ἴνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημία ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὤμους, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ἐρμεῖσθαι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιεέ-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖνην·

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ra-
menta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nan-
ciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem
solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eo-
rum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi
quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi*
sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra
est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum po-*
10 *puli*, diversis linguis utentes. Et eorum alii noma-
des sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus
habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos
capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes:
quodlibet navigium ex uno genu arundinis confe-
ctum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post

ἦν, ἐπὶ τὸν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσῃσι καὶ κό-
 ψῃσι, τὸ ἐνθεῦτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὥς 15
 99 θώρηκα ἐνδύνουσιν. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὤμων· καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶ-
 σθαι. ὅς αὖν κάμη τῶν αἰστῶν, ἦν τε γυνή, ἦν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες αἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες κτείνου- 5
 σιν, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθεῖρσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρνός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται.
 ἦν δὲ γυνὴ κάμη· ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι ποιῶσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Instituti hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hī vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστι ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέσται· Φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
τέλεξα πάντων, ἐμφανὴς ἐστι, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χροῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰ πλῆσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χροῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορῇ. οὗτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correctum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animalum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hæ

δῶν ἑκατέρω τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρω τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσσυροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διαίταν. οὗτοι καὶ μαχμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημὴ διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοίοντα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquiendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captae. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσίτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρῆμον οἱ
 Ἴνδοι, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρὲλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπᾶσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεια δυνατότερα πολλόν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστεύεται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν εὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτη χρυσά- 104
 μνοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

Iam autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
eam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-
Herod. T. II. P. I.

ἀν καυμάτων τῶν θερμότητων ἔοντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νέες γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμότητος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τού- 5
 τοις τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχοις οὐ
 ἀγορῆς διαλύσις. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῆσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοί, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrans, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκτια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
(ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαθόντες, διώκουσι
5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφραγίσαι ἀποσώζεσθαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμῆλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας
θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας
τῶν ἑλπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
δὲ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιότερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
ἐρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ καὶ τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἐλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, κῆν pro οὐκ legentem.*

num sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore
(ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset
evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λίστα κεκραμένος ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἑσχάτη τῶν οἰκειμένων ἢ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμψυχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνά πολλῶ μέρω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, παρὲξ τῶν ἵππων· τούτω δὲ ἐσ-
 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσοὺς ἀπλετοὺς αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσθήμην, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἑσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκειμένων χωρέων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μόνῃ χωρέων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro ar-
 bores agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σίων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανα-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 λησας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανατοφόρα ὅφιν
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὔτοι
 οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καί πως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοία, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἐστὶ
 5 εὐῶσα σοφῇ. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δειλά καὶ ἐδά-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut esf consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιήρα, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντός θηρέυεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυίσκεται μῦνον πάντων θηρίων καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναίρεέται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαζ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἐν· τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχῆται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum elicit. Cuius rei haec caussa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam ungues habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιές οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὶ ἄν θορυῶνται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἥ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀπιευ-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς δειρῆς,
 καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγη. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποδνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἐτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδύσιν ποιεέ-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίς τ' οὐσί τε αἰᾶ, καὶ ἐκλέπουσιν πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νυν ἔχιδναί τε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες, ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam pefroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At cæteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὲ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι· τὴν δὲ κασίην, ὥδε. ἐπεὰν καταδήσωνται βύρρησι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5 αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσέκελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
- 111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μιν γῆ ἢ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν ὅτι, λόγῳ οἰκῶτι χρεώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοισι φασὶ 5 τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὅρ-

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiā* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisve coriis tecti, ad colligendam *casiā* exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vespertilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, *casiā* metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabiliiori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

νίβας δὲ λέγουσι μεγάλας Φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέο-
 μεν· Φορέειν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσιὰς, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖρεσι, ἔνθα πρόσ-
 10 βασιν ἀνθρώπων οὐδεμίην εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφρα γέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσίων, ἀπαλλάσ-
 15 σεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετεωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν·
 τοὺς δὲ, ἐπίοντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα- 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocui cinnamomum vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [*nempe*

νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τράγων ἐν τοῖσι πάγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιός, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστὶ· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

- 113 Τοσαῦτα μὲν θωυμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
χάρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὥς ἡδύ. Δύο δὲ γένεα
οἶων σφί ἐστι θάουματος ἄξια, τὰ οὐδαμῶς ἐτέρωθί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδαί γάρ ποιῶντες,
ὕποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

sic, λήδινον, *vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus vocat*] quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc mirabiliore, quam cinnamomum, comparatur. Reperitur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens: in hircorum enim harbis reperitur, veluti viscum, adhaerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguentorum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur Arabes. (113) Haec quidem de aromatibus et suffimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavissimum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibidem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis ad terram adtrititis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλατείαις φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῇ 114
κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν
οἰκεομένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἡριδανὸν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστὶ.

brilem in tantum callet, ut exiguum plaustrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebum, et homines sta-
tura maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰσάσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ κατηγορεῖ τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδε-
 10 νός αὐτόπτεω γενομένου· οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶναι· ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἀνδράς μουνοφθαλμούς. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουνό-
 8 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἴκασι, πηρικληΐουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς
ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ
10 σπανιώτατα, ἔχειν αὐται.
Ἔστι δὲ πεδῖον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον οὐρεὶ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρεὸς εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδῖον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὸν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτέων καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
15 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
κλήιοντος οὐρεος τούτου ῥεῖ ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἔστι Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus intercludunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clausus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *campus* olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaiorum* et *Parthorum* et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero Persae obtinuerunt imperium, rex cum possidet. Ex monte campum claudente profluit ingens *fluvius*, cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad singulos populos per singulas montis fauces derivatus: ex quo vero sub Persa est haec regio, calamitas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστησε· ἀποκκλησθέντος δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδὶον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῃ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χαῖ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χαῖσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις· τοῦ δὲ
 θέρους σπεύροντες μελίνην καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἔπειαν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι αἰσούμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· 25
 ἔπειαν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλήϊονται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν ἸνταΦέρνεα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τάδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε ἐς τὰ
 βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ὦν
 δὴ ἸνταΦέρνης ἐδικαίετο οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλῳρος καὶ ὁ
 10 ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, Φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ ἸνταΦέρνης, δοκέων σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, non nisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque acquum cen-
 suerat *Intaphernes*, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

δεα λέγειν, ποῖε τοιαύτῃ σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνεί-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένιας
 119 σφείων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύ-
 σι ἑαυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῶ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεποικότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποικ- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποικώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνηα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηῖους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνηος Φοιτεύουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδυρέσκετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 caussamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 . omnes prehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

- πειῦσα δὲ αἰεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
 κτεῖραι μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „Ω.
 15 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
 „οἰκῆϊόν ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἑνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέσμαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „Ω γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
 „δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλευ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „Ω βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
 rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
 sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
 rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
 spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I.

»οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἀν' ἄλλος οὐδενὶ τρεῖς
 »πρὶ γένοιο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 »τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσῳ νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρ-
 χος Ὀροΐτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτους τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖντες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiâ, istud dixi.* Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
Sardium praeses constitutus a *Cyro*, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἀρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, ταύτους ἐκ λόγων ἐς νίκεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπὼν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἅκ-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμῳ πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκλήσας, ὥδε δὴ τε εὐ-
 15 „σαν εὐπετίᾳ χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχρᾶν πω-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασὶ ταῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδει, ἐπιθυμῆσαι οὐκ αὐτὰ τὸν
 εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπα-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάχιστους 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμῳ κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dimisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redeigisti; quum sit subacta ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, acre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quod
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praekonem *Samum*, nescio

δὴ χρήματος δεσόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
ἀνδρείῳ, παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τηϊόν· 5
καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
τειώ πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγέ-
μετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεια παρελθόντα δια-
λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμ-
μένον πρὸς τὸν ταῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαι λέγον-
ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτειος γενέσθαι· πάρεστι
δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρη τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
ταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεια, ἄνδρα Λυ- 5
δὸν, εἰς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
τειος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
ᾔμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
adfuisseque ei *Anacreontem* Teium: atque (sive con-
sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
aese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
homini dedisse. (122.) Sic *caussa mortis Polycratis*
duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
dens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
filium; *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 20 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξιν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοεούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 25 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὦδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νώς. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἴνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex hominum quidem, quae vocatur, aetate
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ
 ἐβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ἐόντα ἀξιοβέητον, ἀνέ-
 θηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 καταάσκοπον ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίησε τοιαύδε. λάρνα-
 κας ὀκτὼ πληράσας λίθων, πλήν κάρτα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*

*His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa Maeandrium,
 Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Maeandrius ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,*

γορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτάς·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιή-
 δεῖ ἐδόκει· οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ὄντα,
 β. λαῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου,
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀπαδημῆ-
 σαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν Ὀραίτεια· καὶ δὴ καὶ
 λόγτος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπέιλσε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὰν μιν χρόνον
 10 παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελεῖα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλεον χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀραίτεια, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτότε. αὐτὸς ἀπίνουι codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et ille
 precata est, ut *rata haec fiant; malle se enim per-*
dium virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἡγρόν
 τε ὄντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτόν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τῆς, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπεῖην συμβλῆ- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροί-
 τῆς, ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεῦων σφέας ἑαυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ὄντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅπως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιῖς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hano dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-
 sus* universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱκμάδα. Πολυκράτης μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτα Πολυκρά- 126
της τίσις μετῆλθεν. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύστω θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλήην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὲρ
5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτew τὸν παῖδα Κρανάσπην,
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξῆβρσε παν-
10 τοῖα, καὶ τινα ἀγγαρήσιον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδὸν
ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππων. Δαρεῖος δὲ 127;

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademtum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspen occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὥς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεια τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων ἕνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτew καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκει πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι 5 τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεια μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη, „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἐνθα γὰρ σοφίης δέει, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεια ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὃς ὠφέλησε μὲν κω 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter *Mitrobatae* eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique *Phrygiam*, *Lydiam* atque *Ioniam* provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adtinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

„Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔργε' τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἥστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κτείνει, ὕβρις οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα. 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπιράτα· τῷ δὲ ἄνδρι τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιῆεν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιεῖ τοιαύτῃ βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγιδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥτις ἔχων ταῦτα ἔς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*
 Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerbant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare.* Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτεω ἐς ὅψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον 10
 περαιορέμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλήϊῳ
 ἐπιλέγεσθαι γραμματιστάς δὲ βασιλήϊους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδί-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, δίδοι ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορεῖν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειδομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοι τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγέγραπτο· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaеus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficiendum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maioriq̃ue etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaеus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persus, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεια.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κεας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεια τὸν
 Πέρσῃν Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετήλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεια 129
 χρημάτων ἐς τὰ Σαῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὑστερον βασιλεῖα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ Θηρῶν ἀποθρῶσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
 5 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἄθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἱπτρικὴν,
 τούτοις ἐχρήτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιάμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνήσῃ εἶχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
 acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
 Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
 Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
 transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
 post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
 lienti, pes distorqueretur. Et graviore quodam modo
 distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

εἰ Φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνήτεω Δημοκῆδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρήγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπεδέκετο, ἀρῶδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφῆνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπαισθημένους. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μαστίγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, Φας ἀτρε-
 κῶς μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμλήσας δὲ ἡγεῖσθαι, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς αἰ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἱήμασι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatæ De-
 mokedis artem forte audivisse-laudari: rexque illum
 quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroe-
 tæ mancipia repertus est nescio ubi neglectus, pro-
 ducitur in medium, compedes trahens, et laceros
 pannos indutus. (130.) In medio stantem interro-
 gat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne,
 si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Grae-
 ciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens
 dissimulare hominem, et gnarum esse artis; fla-
 gella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille
 professus ait, accurate quidem se artem non callere,
 sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetu-
 dine quam cum medico quodam habuisset. Deinde,
 quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίει, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπου ἐσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπί-
 15 ρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίεια ἐποίησε. ἥσθεις δὲ τῷ ἐπὶ ὁ Δαρῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τέων ἐκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκίδεα οὕτω δὴ τι δαψιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ ὀνόματι ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, an consulto duplex
 malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
 praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas eum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, esse hunc qui vitam regi reddi-
 disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui eum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημακίδης οὗτος, ὥδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμέ-
 νος, Πολυκράτει ὠμίλησε. πατρὶ συνέχετο ἐν Κρότωνι,
 ὄργην χαλεπῶν τούτον ἐπεὶ τε οὐκ εἰδύνατο φέρειν,
 ἀπαλιπὼν, οἶχετο εἰς Αἴγινα. καταστάς δὲ εἰς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερέβαλετο τοὺς πρώτους ἡτροὺς, 5
 ἀσκειὴς περ εἶναι, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχην ἐστὶ ἐργαλῆα. καὶ μὲν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυῶν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο εἰς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἡτροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τούτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτω-
 νῆται ἡτροὶ ἐλέγοντο ἀνατὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Croto-
 ne, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone
 premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum
 ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum
 sedem suam fixisset, primo anno primarios supera-
 vit medicos, imparatus licet, et instrumentis omni-
 bus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo
 utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum
 talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum
 minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis.
 Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro ma-
 xime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim
 tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur
 esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*.
 Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δηموκῆδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρεῖον,
οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλείῃ ἐγε-
γόνει· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπιέναι, πάντα
5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους
ἡτροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνα-
σκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἡτροῦ ἐσώθησαν,
τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο
δὲ, μάντιν Ἡλείον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέ-
γιστον πρῆγμα Δημοκῆδης παρὰ βασιλείῃ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰδε ἄλλα συνή- 133
νεικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
ρείου δὲ γυναικί, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῶμα· μετὰ
δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, post-
quam *Darium* persanavit, maximam Susis domum
habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeter-
quam quod in Graeciam redire non licuit, omnium
rerum copia adfluebat. Idem Aegyptios medicos, qui
regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis
iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico
fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit:
item Eleum vatem, qui, Polycratem secutus, nunc
inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit.
Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam
forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae,
uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui post-
quam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat

ἔλασσον, ἢ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
οὐδενί· ἐπὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν· μετεπέμψατο τὸν Δη-
μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φᾶς ὑγίεια ποιήσιν,
ἐξορκῶ μιν, ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδασχθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Δημοκῆδεος ἢ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
ρεῖῳ λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
„σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
„ναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
„χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
„κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς
„ἄσχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρω δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν,
„καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστεύωνται ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) *operam suam esse collaturam.* (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam Democedes praestitisset, tum ab illo edocta Atossa his verbis Darium, dum cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„προεστῆῶτα, καὶ ἵνα τρίζωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην· αὐξανομένῳ
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες· γηρά-
 25 „σκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδασχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γύναι, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσῃν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 20 „τὴν ἐτέρην ἡπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτос-
 σα τὰδε· „Ὅρα νυν, ἐς Σκύθας μὲν τὴν πρῶτην ἵεναι
 „ἔασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ,

Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidiantur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus licet, dum viget aetas; nam augescente corpore augentur et animi vires; senescente autem corpore, etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebetatur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse facere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Constitutum enim habeo, duabus continentibus ponte iunctis, ex nostra continente in alteram transgredi, et Scythis bellum inferre: atque haec brevi effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quandoque volueris, in tua erunt potestate: at tu

„λόγω πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερ- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεύτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοῖνυν τοι δοκεῖ τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκεῖ Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξεπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτούς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἶπε καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

*mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacae-
 nas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas.
 Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae
 dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Da-
 rius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Grae-
 ciam statim experiamur, consultius mihi videtur
 exploratores primum, unā cum hoc quem tu dicis,
 eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas
 cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciatu-
 ri. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis,
 arma contra illos convertam. (135.) Hacc ille dixit:
 et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim
 probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-*

6 διεξελθεῖν τὰ παραβαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
 μὴ διαδρήσεται σφεας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
 τως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, εἰδέτο αὐτοῦ, ὅπως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἤξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, Φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
 δὲ, εἰς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλή-
 σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεῦσεσθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' αὐθενὸς δολεροῦ νόου
 ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δείσας μὴ εὖ
 ἐκπειρωτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδό-

tum, ut Democeden eomitantes maritima Graecia
 loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
 dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 tulum confirmat; praeterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μενα ἐδέκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χάριν, ἔφη, καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν 20 τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

- 136 Καταβάντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρας δύο ἐπλήρωσαν, αἶμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια 5 ἐθνεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς δὲ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶν τῆς Δημοκίδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverant; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

- 10 τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν εἰόντας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ
 15 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐν- 137
 δεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέον-
 ται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγροάζοντα, ἄπτον-
 το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρράδον-
 5 τες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προῖεναι ἐτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ
 ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
 σας, πρῶτοχομένους ἔπα τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
 „ὄρατε τὰ ποιεέτε· ἄνδρα βασιλῆος δροπέτην γενομέ-
 „νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
 10 „περιῦβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῶν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodiâ cmisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem pervenerunt: ubi quum eum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἢ ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 „ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίξασθαι πειρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνιήτας οὐκ ὦν ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρέθentes τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρε- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐζή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστειρημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μέντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν
 Δαρεῖω σφέας, ὅτι ἄρμостαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστῆω Μίλωνος
 ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὴ τοῦτό μοι
 δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χηρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἐαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt Crotoniatas: sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, properasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην· καὶ
σφέας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀπὸ Ταραντίνος
Φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
5 ὁ δὲ ἀπὸ τούτων ἐτόιμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὅ τι βούλοιτο
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γέ-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
πλήρῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μόνους ἀποχρᾶν οἱ,
10 ἔφη, τοὺς κατὰγοντας γίνεσθαι· δοκέων, ἀπὸ τούτων,
έόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων, μάλιστα δὴ τὴν κά-
τοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπέτελες·
πέμφας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατὰγειν σφέας ἐκέ-
λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνί-
15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ᾧν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducen-*
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur hae res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιάνδε πρῆγμα κατασκόποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖι, πολίων πασῶν πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. Καμβύσῳ τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἕλληνας, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκειος, Πολυκράτεος τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε. λαβὰν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσῳ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venere, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyses expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-
bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπιθύμῃσι τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
θὼν ᾠνετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγά-
15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλανίδος. Θυὴ τύχῃ χρειώμενος,
λέγει. „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρημάτων
„δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω θεῖ γενέσθαι πάντας
„τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
εἶμα. Ὁ μὲν δὲ Συλοσῶν ἡπίστατό εἰ τοῦτο ἀπα- 140
λωλέναι δι' εὐθίην. ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάχῳ ἐπανίστησαν εἰ
ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχε·
5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὡς ἡ βασιλείη περιελθούσῃ ἐς
τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κατ' αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
δεξιόντι τὸ εἶμα. ἀναβαὲς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐν
τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖου

qui satelles tunc erat Cambysis, nec ullo dum no-
mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
*Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.*
Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλου-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ᾧ ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἡ
 „τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ-
 „γχετ' ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ εἰς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἐρμηνεῖς τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γυναικότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην
 „ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam; qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

„ὦν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀπλετοῖν
 25 „δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν. „Ἐμοὶ μῆτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ, μῆτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίστιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον ἐν-
 τιλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτα οἱ ποιεῖν
 ἐπιτελέα. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαϊάνδριος ὁ Μαϊανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson; Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 conserva, mihiq̄ redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *So mi* tunc imperium tenebat *Maeandrius,*

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
 ἀρχήν· τῷ δικαιολατῷ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξεγένετο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος
 θάνατος, ἐποίησε τοιαῦδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδοῦσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὕρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δέ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστών, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἣ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμῶν ἄσχειν· ἐγὼ δέ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρρισκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτῷ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοίρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δέ ἐς μέσον 15

Macandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

„τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. Τούτω
 „δὲ μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεινυῖν γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθην.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 τα τοῖσι Σαμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 στάς εἶπε· „Ἄλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμῶν ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεβρός· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχειρίσας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὖνομα 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαϊάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὡς, εἰ
 μετήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
Maecandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum vero *Maecandrius*, se-
 cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δάσων, συνέλα-
 βέ σφαιας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο· Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δέ μιν
 ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάργος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατάσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἴκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

- 144 Ἐπειδὴ ὧν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὗ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. καταινίσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνεω 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, morituum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

καὶ σπεισασμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράνῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ προη-
 σόμενα, καὶ διακύνψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτόν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
 10 δε· „Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεαυτοῦ ἀδελ-
 „φρὸν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δήσας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοιτάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat *Maeandrio* ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine *Cha-
 rilaus*; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospec-
 tans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, *Maeandrius* vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, qui nihil deliqui quod vinculis dignum
 esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I. M

- „τε σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμᾶς τίσασθαι,
 „οὕτω δὲ τι ἔοντας εὐπετίαι χειραθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφας καταρρώδῃκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξις· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλειος. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δόξει τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν περὶσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φρονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἐμelle ἀπολαμβέσθαι ἀνέραιον τὴν 5
 πόλιν· ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρῆγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδόναι· εὖ ἐξεπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρατέσθαι ἐμellon τοῖσι Σαμίοις· ἐ-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.)* Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto

- 10 δῶς τε ἑαυτῷ ἀσφαλῆα ἔκδυσιν εἰῶσαν ἐκ τῆς νῆσου
 τότε, ἔπειαν αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ
 διαῶξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
 Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
 τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλαος, καὶ
 15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
 προσδεκομένους τοιοῦτο αὐδὲν, δοκίοντάς τε δὴ πάντα
 συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
 σίων τοὺς διφροφρευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔον-
 τας ἔκτεινον. καὶ οὔτοι μὲν ταῦτα ἐποίηον, ἡ δὲ ἄλλη
 20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κouroi, ὀπίσω κατειλήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτα· 147
 νης δὲ ὁ στρατηγός, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
 θότας, ἐντολὰς τε, τὰς Δαρεΐος οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
 τέλλετο, μῆτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μῆτε ἀνδρα-
 5 ποδίζεσθαι, ἀπαθία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
 diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
 ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Macandrius
 Samō navi egrēditur: Charilaus vero auxiliares cun-
 ctos armis instructos, apertis portis, adversus *Persas*
 educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
 existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
 Persas sellis insidentes interficiunt. Dum verò hi id
 faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquæ Persa-
 rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arcē sunt
 conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
 calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
 data ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum
 mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oc-

Συλοσῶντι· τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάρβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολίορκεον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργυρεὰ τε καὶ χρύσεια προθεῖτο,
 ὃ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἄν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθαύμαζε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἄν ἐκέλευε αὐτῶν ἀποφέρει-

*videret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
 τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
 ται ὅς λαβεῖν μὲν διδόμενα σὺκ ἐδικαίει· μαθὼν δέ, ὡς
 ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βαῖς ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι εἶφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
 15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπέσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητίαν,
 κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
 δριον. Τὴν δὲ Σάμιον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
 ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εἴουσιν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
 τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
 νης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
 5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

ἘΠὶ δὲ Σάμιον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum bis aut ter Macandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrumpat.* Qua re audita, ephori per praeconem abire Macandrium iusserunt. (149.) Persae vero *Samum*, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat pro-
 fectus, *Babyloni* a Persis defecerunt, rebus om-

- νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, πάντα εὖ παρεσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὧν γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπαν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάζετο· καὶ κως ταῦτα ποιῶν- 5
 τες ἐλάμβανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἑκα-
 στος μὴν προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ
 οἰκίαν· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μὴν ἑκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφίσι τὸν σῆτον ἀναισιμώσωσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἀπά-
 σαν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκει, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septemviri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suf-
 focarunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκηπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τῆς Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκῇν.
 Ἐπτά δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶναι ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει εἰς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι πιρῆσάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφας, καὶ τούτῳ ἐπείρθη. ἀλλὰ γὰρ θεινῶς ἔσαν ἐν
 Φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfec-
 tus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro *Megabyzi* filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἐπτά ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παυδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τότε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίη ἔτεκε. ὥς δέ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μην Ζωπύρῳ ἐδόκεε αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκείνῳ τε εἰπεῖν, καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμιο-
 154 νον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μύστιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρίῳ ἀπεκυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πν-
 θόμενος δέ ὡς πολλοῦ τιμᾶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodigi-
 um: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylonem*
captum iri, quum mulae pepererint, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-*
rium adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-*
ceret capi Babylonem. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσησι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσκει ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑαυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνή-
 κεστον· ἀποταμὼν γὰρ ἑαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἰρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὧν ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμέ δὲ ὥδε διαβεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ᾧ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praecipue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 testatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de caussa?*
 Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu,*
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἑμαυτὸν δεινὸν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελαῖν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο. „ὦ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἐργῷ τῷ αἰσχρ-
 „στῷ ὄνομα τὸ κάλλιστον ἔβου, Φάς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαβεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „τατε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε. „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθεα
 „τὰ ἑμῆλλον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἑμαυτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἤδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω,
 „αὐτομολήσω εἰς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκίω, πείσας σφίτας
 „ταῦτα ἔχῃν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δὲ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfēcisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

- „ ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω εἰς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ εἰς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεαυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 „ δεμῆς ἔσται ὥρῃ ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τὰς
 „ ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „ δὲ αὐτῆς, ἀπὸ τῆς δεκάτης εἰς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „ τάξον διοχιλίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύ-
 „ λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „ δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 30 „ δὲ μήτε αἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „ τοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἑᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 „ καλεῦναι περὶ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος. Πέρσας
 „ δὲ μοι τάξον κατὰ τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 35 „ λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκίω, ἐμὸς μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minima
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duce
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτράψονται
 „ἔμοι Βαβυλωνίοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἔμοι τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας ἐπιστρεφό-
 μενος, ὥς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέρην πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό- 5
 ρευσε, ὥς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολοί εἰς ἐκείνους.
 ἦγον δὲ μιν οἱ πύλαιοι, ταῦτα ὥς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. κατασταὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπιπόνθηε
 ὑπ' ἐωυτοῦ· παθέειν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσαὶ οἱ 10
 ἀπανιστάναί τὴν στρατιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 inflixerat) *esse passum, eo quod illi suasisset abdu-*

νετο τῆς ἀλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῖν,
 „ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γάρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λαβησάμενος, καταπροίξεται ἐπί-
 „σταμαι ὃ αὐτοῦ πάσας τὰς διζόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὀρέοντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ρινός τε καὶ ὠτῶν
 ἑστερημένον, μαστίξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πᾶγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθεία, καὶ σφί ἤκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπυσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίησε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

*cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
 dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
 perrexist) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
 commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
 et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
 impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
 ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
 vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
 Babylonii virum inter Persas nobilissimum; naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetrayit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum*

ἐπιτέλατο Δαρεῖο τάξει, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δὲ μὴ οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔργοι πα-
 ρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρεῖς ἔόντες, πᾶν δὴ ἐτοι-
 μοι ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλυπῶν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώ-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλυπῶν τὰς συγκεκλήμενας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοις Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε αὐτὸς σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκεκλήμενα ποικυμένον πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare
 mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque
 intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare,
 in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, inter-
 lecto dierum numero de quo convenerat, iterum se-
 lectos Babyloniorum eduxit, et his mille illos, quos
 supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam fa-
 ctum ubi viderant *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus*
 celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito die-
 rum numero, in locum constitutum copias eduxit, et
 circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re ge-
 sta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et
 imperii summa et muri custodia eidem permissa est.
 (153.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum
 circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

278, 12.

ἔξεφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλωνίαι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἤμυνον τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπιτάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὗτοι ἔφυγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμεινον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραν-
 γίσας τὸ τείχος προῖκε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κύρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνέσκολοπίσει, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκίειν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
consensu muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interm apertâ Cissîâ et Be-
lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhaec ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent *Babylō-*

αἷς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφί γένεα
 ὑπογίγηται, τάδε Δαρεῖος προῖδων ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαῖς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιόικοις ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοις ἐπιτάσσω, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μόνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἤξιώσε καὶ ἑαυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθία τῆς αἰκείης μᾶλλον,
 ἢ Βαβυλωνίαν οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐούσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initá Darius
 prœvidit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritis est quam Zopyrus, uno Cyro excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylonios

ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 20 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμιατάτα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεταί Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 25 δὲ τούτου γίνεταί Ζωπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσι
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ'.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 **Μ**ΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
 Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθείσης γὰρ τῆς
 Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων,
 ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκείνοι πρό-
 5 τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικῆσαντες μά-
 Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
 Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) **C**APTA Babylone, iam adversus *Scythas* ex-
 peditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret
 Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit
 Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, in-
 cursione facta in Medicam terram, et praelio victis

χή τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνα
 Ἀσίης ἤρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
 ἕτα δυνάμει δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
 κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 20 ἀρχῆς Μηδούς· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἤρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἕτα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
 τιοντάς ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
 25 ὀλέγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνευσι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπὶ τῇ
 Φουσητήρᾳ λαβώσι ὀστεῖνους, αὐλοῖσι προσεμφορεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmerios, irruptione in Asiam facta,
 Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, exeept
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
 runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excae-
 cant *Scythae*, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis;

τούς, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄφρα,
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσεόντων, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς
 φλέβας τε πῖμπλασθαι Φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὐθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγήϊα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται
 εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσπον τοῦ ἑτέρου.
 τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρέται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 2 τούτων δὲ ἂν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τράφη νέετης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἠγτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. Alii περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 causa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt; ex-
 quisitiùs aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae causa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατύνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μαιῶ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειραζόμενοι
 ἐσβάλλειν τοῖσι. Σκυθήσι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γνωμένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τὰδε „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα
 15 „μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στρογα, ἰέναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὤρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἴδωνται μάστιγας
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δοῦ-
 20 „λοι, καὶ συγγόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένεουσιν.“ Ταῦ-4

Macotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐπαίειν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγέντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατήλθον τρόπον 5
τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφέτερον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὔουση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργίταου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 8
λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuere. Ita *Scy-
thae*, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eiekti,
suam in terram isto modo rediere: eâque caussâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(ῥ.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φερόμενα χρύσεια
 ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
 λην, πέσειν εἰς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν-
 15 τος δὲ τούτου, προσίεναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτίς
 ταῦτα ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπά-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπιλθόντι κατασβῆναι,
 καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι εἰς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφούς, πρὸς ταῦτα συγγόντας, τὴν βα-
 σιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ 6
 Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθῶν, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατιάροι τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 5 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλῆας vest. libri omnes. τοῦ βασιλῆος edd. re-
 cent. ex coniect. τοὺς βασιληίους coni. Weiss.

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et illidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. - Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμαζαν.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὥδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτι αὖ
 δέ σφι, ἐπεὶ τε γεγονάσι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι
 ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου
 διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τσσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ 5
 βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλα-
 σκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν
 χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗ-
 τος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διεναντίζειν· δίδοσθαι δέ
 οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἔπρω ἐν ἡμέρῃ μὴ περιλάσῃ αὐ- 10
 τός. Τῆς δὲ χάρις εἰούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς
 βασιληίας τοῖσι παῖσι τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [sive Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum-cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

Κολάξαι· καὶ τούτων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἄνεμοι τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρης, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσατέρω οὔτε ὄραϊν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν οὔψιν.

Σκύβαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτέων, καὶ τῆς χά- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νεω βούς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην εἰῶσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύβαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείροις τοῖσι ἔξω Ἡρακλήϊον
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam; quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam *Erytheam* Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν ῥέειν, ἔργω δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν·
 ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λιορτὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θεῖη τύχη. Ὡς δ' ἐγεγὼναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἀντρῷ μίξοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδναν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἑνερθεν, ὄφιοϛ. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἴ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 ναμένας· τὴν δὲ Φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώ-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminæ fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

284, 29.

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κίην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλευμένην ὥς πλεί-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, εἶλεν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δέ, ἀποδοῦσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένους
 15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ παρὸς χες.
 „ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπειὰν
 „γένωνται τρέφεις, ὅ τι χρηὶ ποίειν, ἐξηγέο· σὺ· εἴτε
 „αὐτοῦ κατοικίξω, χῶρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
 „αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
 20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπειὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
 „σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὄρῃς αὐτέων τόδε
 „τὸ τόξον ὥδε διατινόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
 hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse
 equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
 sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
 mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
 tis illis dixisse eam: *Has equas, quum huc venis-
 sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
 pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
 adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
 terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
 tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
 ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
 Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
 recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
 rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
 hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram**

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οικήτορα ποιῶ· ὅς δ' αὖν τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῶσα, αὐτὴ τε εὐφρανεῖται, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιῶσις.“ Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορεῖν τίως Ἡρακλῆα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδέξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἅκρης τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεισθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐ-
 νόματα θίσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀέθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

*tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
 cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
 ubi feceris, et ipsa lactaberis, et mandata mea per-
 egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrā exces-*

βληθέντας ὑπὸ τῆς γυναιμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τῶν Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύβω τοῦ Ἡρακλείος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλῆας γινομένους Σκυθῶν· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορεῖν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθην.
 ταῦτα δὲ Ἕλληνας οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα 11
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύβας τοὺς νομάδας
 αἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετίων, οἴχεσθαι διαβάοντας ποταμὸν Ἀράξην ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τὴ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίαν. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθῶν, βουλεύεσθαι, ὡς στρατῶν

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisset
 ab illoque *Scytha*, *Herculis* filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint *Scytharum*; et ab illa *phia-*
la *Scythas* ad hanc usque aetatem *phialas* gestare ex-
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic *Scythae* parasse. Et haec quidem *Graeci* narrant.
Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui-
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-*
mades (pastores) *Asiam* incolentes, bello pressos a
Massagetis, traiecto *Araxe* fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram *Scythae* te-
 nent, ea olim *Cimmeriorum* fuisse traditur. *Cimmerios*
 autem, invadentibus terram ipsorum *Scythis*, quum
 deliberarent, utpote ingente irridente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχα-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῶν· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεό-
 μενοι κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῶν, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκ ἔδεικεν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑαυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπιδόξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάνας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ’

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiolem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent fructi, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agmîbus, numero utrimque pârîbus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
 ταμὸν Τύρην· καὶ σφειωνέτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
 25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
 Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
 νῦν ἐστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεια; ἐστι
 δὲ Προβμήϊα Κιμμέρια· ἐστι δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
 μερίη· ἐστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
 5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες εἰς τὴν Ἀσίην τοὺς
 Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
 Σινώπῃ πόλιν Ἑλλὰς οἰκίσται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
 οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες εἰς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
 θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. εἰς ὃ

partibus stetit, a popularibus suis interfectos esse
 cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
 fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
 crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
 venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse,
 (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
 merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
 est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
 Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
 perent, peninsulam illam coloniis frequentasse, in
 qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
 que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
 Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
 rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἐπέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαίαν τῆς ὁδοῦ
τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρ-
βάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύς ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος,
ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἴσσηδόνας, Φοιβόλαμπος
γενόμενος· Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἄν-
δρας μουνεφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύ-
λακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατῆ- 5
κοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερ-
βορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροις
ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς
χώρης Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμ-
μερίους δὲ, οἰκόντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυ- 10
θῶν πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasoad dextram relicto eos
sunt persecuti, itinere in mediterranea converso.
Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis
convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, Caustrobii filius, Procon-
nesius, in epico carmine ait, Phoebi instinctu se ad
Issedonas pervenisse; super Issedonibus vero habi-
tare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri
custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare
pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis Hyperboreis,
initio facto ab Arimaspis, bellum constanter inferre
finifimis: et ab Arimaspis quidem sedibus suis pelli
Issedonas, ab Issedonibus vero Scythas; Cimmericios
vero, ad australe mare habitantes, pressos a Scythis,
terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac
regione convenit cum Scythis. (14.) Quae patria

287, 21.

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἰρηται τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεὺν γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδέεστερον, ἐσελθόντα ἐς κναΦήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν καὶ τὸν κναΦέα κατακληίσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἵχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνά τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἤκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέειν τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναΦήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναισησομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristee, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisset, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
 mortuum esse *Aristeam*; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I.

O

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φανέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπια ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλεῖται· ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὐται λέγουσι. Τὰδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστείῳ ἔτεσι τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκονήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐρισκον. Μεταποντῖνοί φασι, αὐτὸν Ἀριστείην, Φανέντα 5 σφί εἰς τὴν χώραν, καλεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσασθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκονησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφί τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτῶν μύνοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοισι. *Alii* διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum confereudo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, *in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse Apollinem; et se, qui nunc Aristeas sit, illum esse*

- 10 χάριν, καὶ αὐτός οἱ ἔπεισθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπαντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι, εἰς Δελφούς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτῶν ὅ τι τὸ Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
 15 λεύειν πείθεσθαι τῷ Φάσματι· πειθομένονσι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδρίας ἐπανυμίην ἔχων Ἀρι-
 στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἴδρυται. Ἀριστεῶ μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.
 Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται λέγε- 16
 σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέες ὅ τι τὸ κατ' ἐπερθεῖ ἐστι. οὐδενὸς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι φαιμένον, δύναμαι πυθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω κρείτερον

*comitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
 retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt
 autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
 rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
 ctrum? respondisseque Pythiam, parendum esse
 spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.
 Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse man-
 data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
 Aristeae statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis sta-
 tuam collocata, et lauri arbores illam circumstant.
 Sed haec de Aristeae hactenus dicta sunt.*

(16.) RECIPIUNT ea, de qua hunc sermonem facere
 institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate no-
 vit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisset
 adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι·
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φας Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγεγόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπídaι νέμονται, ἔον-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλάζωνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπídaι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
 दा καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζάνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇσι σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui
 id tradant*. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἐρη-
μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
Ἵπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
σθέneos. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθέneα, ἀπὸ θαλάσ- 18
σης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι
Σκύθαι γεωργοὶ, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
Ἵπᾶνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφέας δὲ αὖ-
5 τούς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὄνομα κεῖται Παντικαίης·
τὸ δὲ πρὸς βορῇν ἄνεμον, πλοὸν ἀνὰ τὸν Βορυσθέneα
ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρημός ἐστι
10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρῆμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθίαν, διαβάντι τὸν Παντικαίην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύβαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρούντες· ψιλὴ δὲ δενδράων πᾶσα αὕτη γῆ,
 5 πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν
 ἑω, ἡμερίων τισσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλυύμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύβαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύδας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 5 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, εἰς τὴν Ταυρικὴν·
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρην, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 Φλῶν γενόμενοι ὠρυζαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Macotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tarpain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατ' ὅπερθε
 10 πρὸς βορῇν ἀνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθέων οἰκέουσι
 Μελαγχλαῖνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαγχλαῖνων δὲ τὸ κατ' ὅπερθε, λίμναι, καὶ ἐρήμος
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβαίντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' 21
 ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ οἱ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἀνεμον, ἡμερῶν πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
 5 σαν εἶψαι ψιλὴν καὶ ἀγρίαν καὶ ἡμέραν δυνδρέων.
 ὑπεροικέουσι δὲ ταυτέων, δευτέρην λαξίαν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασύν ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
 δῖνων δὲ κατ' ὅπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρή-
 μος, ἐπ' ἡμερῶν ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον, ἀπο-
 κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἀνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Maeotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thysagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγείται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα κεῖται Ἰῦρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 θήρης ζῶντες τρόπῳ τριῶδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνα πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδοδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἶναι, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἑπεὰν δὲ αἰπίδῃ
 τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιλῆων Σκυθέων ἀποστάτες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λυβώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξιόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime o
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

- 8 τῆς τρηχέης χῶρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπάρταν οὐρέαν
 ὑψηλῶν ἀνθρώποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐν
 γενεῇς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δει-
 10 δρέων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζώσι,
 μέγαθος δὲ κατὰ συκὴν μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὶ γένηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χύ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ἐστι ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγῆς πα-
 λάθας συντιθέασι, καὶ ταύτας σπείονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τόθι εἰσὶ. Ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικηται· τὸν μὲν

radices aliorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate *calvi* sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et *simo naso mentoque oblongo*. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 caeterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χαμῶνα, ἐπὶ τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλον στεγνῶ 20
 λευκῶ τὸ δὲ θένος, ἄνω πύλου. Ταύτους οὐδεὶς ἀδι-
 κείει ἀνθρώπων· ἱεὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρτίον
 ὄπλον ἐκτέταται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διακρίνοντες· τοῦτο δὲ, ὅς ἂν
 Φεύγων καταφύγῃ ἐς ταύτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλὴ πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθίων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθίων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ
 25 ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ τούτων γνωσκέται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana costili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaci*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra *calvos* illos habitent, liquido adfirmare

κατύπερθε οὐδείς ἀτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὔρεα γὰρ υἱή-
 λαὶ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδείς σΦαῖρα ὑπερβαίνει. εἰ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὔτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκίειν τὰ οὔρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηνον καθύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ αἷκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχήν. Ἄλλα τὸ
 μὲν πρὸς ἧῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκειται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόνων οἰκόμενον· τὸ μὲν ται κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκειται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τούτων λεγόντων. Νέ- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοῦτοί τε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὴν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transcendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, καταχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰ πῦρ οἱ Ἕλληνες 10 τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἴσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μουνοφάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρι- 5 μασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σπ οὐ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypas auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Universa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

292, 4.

Θεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστι· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφορητὸς οἶος γίνεται κυρμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πηγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς αἰμάξας ἐπιλαύνουσι πέραν ἐς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἑῶν· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοίπους τέσσαρας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχωρίσται
 δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι
 χωρίοις γινόμενοις χειμῶσι· ἐν τῇ τὴν μὲν ἀραϊνὴν οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρους, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἡμὸς τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρους δὲ ἀμφιλαφεές· ἡν δὲ χειμῶνος βροντὴ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγιεύονται, morantur, ed. Borh.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosporus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustris in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii* verno
 tempore *intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γίνεται, αἷς τέρας νινόμεσται θαυμάζεσθαι. ὥς δὲ
 παῖ, ἢ σεισμός γένηται ἢν τε θέρους ἢν τε χειμῶνος
 ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νινόμεσται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι
 φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ
 ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῶ 20
 ἐστιῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
 29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ πόλον
 διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρρα αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ
 γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείᾳ, ἔχον ᾧδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραεὶ τελέθουσι.
 ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
 τὰ κέρρα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέ-
 ρρα τὰ κτήνη ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα
 30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δέ,
 (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίδητο.)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tole-
 rant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant;
 alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero
 et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi
 eadem de causâ ibidem boum generi mutilo cornua
 non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud
Homeri verbum in *Odyssæa*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci
 cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi au-
 tem prorsus non nascuntur pecoribus cornua; aut,
 si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora
 hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari
 (nam digressiones ab initio amavit mea narratio)
 quid sit quod in universò *Eleæ* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάση χώρα οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χειροῦ ἔόντος, οὔτε ἄλλου Φανερῶς αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρας τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπεὶ προσή η' ὥρη κῆρκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσει τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
Σκύβαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου, οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ 5
κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάχιστον δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχοῖεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. εἰκοι γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

mulī nasci; quum nec frigida sit regio; nec aliā ullā adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum adest tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt: deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.) Quod vero ad plumas adinet, quibus plenum esse aërem Scythæ dicunt, ob eamque causam in ulteriora nec prospectum nec transitum patere, de his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc (quam commemoravi) terram constanter nix cadit; minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est, quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

τοῦτον, εἶντα τοιοῦτον, αἰκίητα τὰ πρὸς βορρῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ἂν πτερά, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν.

Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὔτοι λέγουσι οὐ-
δέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μουνοΦ-
θαλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὅμηρῳ ἐν Ἐπιγόνουσι,
εἰ δὴ τῷ εἶντι γὰρ Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.

- 33 Πολλῷ δὲ τι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι,
Φάμενοι ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec *Scythae*
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsan *Issedones*. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrant, quemadmodum
de unoculis. Sed *Hesiodus* de *Hyperboreis* locutus
est, atque etiam *Homerus* in *Epigonis*, si modo vere
auctor huius carminis *Homerus* est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

βορέων Φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθέων ἤδη δεκομένους· αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκά-
 5 στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἐκαστάτω ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
 να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπει, μέ-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νῦν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω
 λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
 ψαι Φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλὴς εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
 ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
 modo Delum pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen Delii aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos Deli ho-

τοῦσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας εἰς τοὺς οὖρους τὰ ἱρά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, κελεύοντας προ-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἐαυτῶν εἰς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι εἰς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτοὺς τούτοισι ἱροῖσι τόδε ποιούμενον
προσφέρειν τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίσσα-

nores obtinent. Quum vero hī ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eā caussā sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paeonicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

5 σαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἕσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός· ἐπιπέφυκε δὲ
οἱ ἐλαίη·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινα
εἰλίζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εὐσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλλὴν ἀνὴρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incol-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
quidem venisse tributū ferendi caussa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; Argin vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιγ- 15 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν Θήκην τῆς Ὠπιδίος τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμουῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ Θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστοητορίου.

36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβορεοὶ ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edoctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eisdem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara crematis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de *Abaride* fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibetur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per universam terram circumvexerit, nihil cibi capientem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines, fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

297, 24.

περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ρέοντα γράφουσι
πέριξ τὴν γῆν, εὐῶσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρου· καὶ
τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοις γὰρ
10 ἐγὼ δηλώσω μέγαβός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ ᾗ τίς
ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
νοτίν θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ'
ὑπεροικέουσι πρὸς βορέῳ ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δέ,
Σάσπειρες· Σασπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
5 τὴν βορήνῃ θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοί.
ταῦτα τέσσαρα ἔθνη οἰκεῖ ἐν θαλάσσης ἐς θαλάσ-
σαν. Ἐνθαῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἀκταὶ διΦάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
tinentes, in quod Phasis fluvius influit. Hi quatuor
populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς Θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορρῇ ἀπὸ
 Φάσιος ἀρξαμένη, παρατέταται εἰς Θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκη κει-
 μένου, τίνει τὰ εἰς Θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἁκρης.
 οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατέταται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 Θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκτε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρείος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicen sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συ-
10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ·
ἐν τῇ ἐθνείᾳ ἐστὶ τρία μῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρας τῆς Ἀσίας ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κέλχων, τὰ πρὸς ἥῳ τε καὶ ἥελιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα· πρὸς βορρᾷ δὲ
5 ἡ Κασπία τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὺς ποταμὸς,
ρέων πρὸς ἥελιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρημὸς ἦδη τὸ πρὸς τὴν
ἴω, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyp-
tum porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
et Medos Saspis et Colchos versus orientem so-
lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
die) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio
est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in altera earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰς ὀργυείων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει εὐ-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν
 διούρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρῆκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, εὐῶσα περίρρυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσαν τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [sive, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluatam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
 rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσιν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμψε Φοίνικας ἀνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήϊον στηλέων διακπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορήϊν θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι.
 Ὁρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτιήν θάλασσαν ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον,
 προσίσχοντες αὖ σπεύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινώατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμνητον
 θερίζαντες δ' αὖ τὸν σῖτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἐτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλήϊας στηλάς,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἑμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἀλλὰ δὲ δή τω, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδονιοὶ εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque ita in Aegyptum reverterentur*. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno; itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyptum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuiquam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δέσας τό τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβιήσατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκοιοπεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπης, εἰούσα Δαρείου ἀδελφεῇ, παρατήσατο, Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γάρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλέειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νῆα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας. 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviorem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ οὐνομα Σαλόεις ἑατὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεὶ
 20 τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδωκε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξης, ἔλεγε Φᾶς τὰ προσωπᾶτω ἀνθρώπους
 μικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικῇ διαχωμένους·
 οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νῆϊ, Φεύγεσκον πρὸς
 τὰ οὖρα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐ-
 25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
 νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
 τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐστι προβαί-
 νειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθεῖα, οὐκ ἐπιτέλεσαντὰ τε τὸν προκαίμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturá minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullá iniu-
 riá incolis inlatá, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera cum non dicere, quod

ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον,
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αἰὲρ τατέσχε·
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήβομαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ- 5
λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες.

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā poe-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense eum

10 τριηκοστῶ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τοῦτον τὸν χῶρον, ὅθεν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
 φανερὴ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περὶ ῥυτὸς ἐστὶ μήκει
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐσση γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιή-
 την καὶ Προβμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι.) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
 bus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvijs Aegyptius,
 et Phâsis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 2. π. 0 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθεὸς γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνειω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθεὸς Ἀσίης· ἀπ' ὅτε καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιαδά. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περὶ ῥητός ἐστι γνωσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θεόμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Macoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea :
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Prome-
 thei. At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσα, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλέε-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρῶν πασῶν παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνους, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων σοφώτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί' ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδὲνα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχια ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερίοικοι ἔοντες, πάντες ἕωςι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνῶν, οἰκήματά τέ σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγείων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρεται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐσσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἔοντων σφι
 συμμάχων. ἢ τε γὰρ γῆ εὐστα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐδρός ἐστι· ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσιν
 οὐ πολλῶ τὴν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλατοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πένταστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπανίς,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro victitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et *Ger-*

καὶ Βερυσθένης, καὶ Παγτικᾶπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ

10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ῥεῖ καὶ θεριος καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
6 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἷδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Forg. πολλῶν καὶ ἄλλων.

l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

rhus, et *Tanais*. Est autem horum cursus huius-
modi.

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augment, hi sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyreton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-

Herod. T. II. P. I.

Q

μέσῳ τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὔτοι
 μὲν αὐτιγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρῳ Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσχεται
 τῷ Ἰστροῦ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρῦς, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδούσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ οὐρεὸς Ροδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσῳ
 σχίζων τὸν Αἴμον, ἐσδιδόι ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυρικῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρὸς ποταμὸς, ἐσβάλλει
 ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, εἶοντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι corrigit vir doctus, fluvii non
 magni. L. 7. Σκίος. Alii Κίος vel Κίος. Forsan Ἡσκίος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augment. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrÿs*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

303, 25.

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατώπερθε χάν-
 ρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἀλπις
 ποταμὸς, πρὸς βορῇν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
 15 δοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
 Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
 δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς
 Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων, 50
 καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ,
 γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γέ ἐν
 πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πληθεῖ ἀποκρατεῖ· ἐς
 5 γὰρ δὴ τούτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίαν ἐσδι-
 δοῦσα, ἐς πληθὺς οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
 ἐν τε θέρει καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ ταῖονδ' ἐτι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
 Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
 fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septentrionem
 fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
 Europam *Ister* perfuit, initium sumens ex *Celtis*,
 qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
 cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
 emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur,
 quos recensui, fluviiis, aliisque praeterea multis,
 aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
 conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
 nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
 influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
 ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
 tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὡς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἑαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ πάντα χρεεται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πισοῦσα, εὐῶσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσθιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλεον ἐπ' ἑαυ- 15 τὸν ὕδαρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῳ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

- 51 Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par deprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 στόματι αὐτοῦ κατοίκηται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ὑπανίς ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περικ-
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τῇ ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλαν ὁ
 5 Ὑπανίς ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερῶν πλόον
 βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἔτι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερῶν πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εἶδός αὖτε πικρὴ,
 ἣ μεγάβη σμικρὴ εἶδός αὖτε, κινῶ τὸν Ὑπανιν, ἔοντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὐροῖσι χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζώ-
 νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χωρῷ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
 ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythicâ linguâ *Exampaeus*, Graecorum

Θιοτὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανὶς κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον ταυτέων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μόνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τε ἐστὶ 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους· πίνεσθαι τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι. σπέρους τε παρ' αὐτὸν 10 ἀριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius interval- lum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maxi- mus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegyptio excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reli- quorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata; praebet pisces longe optimos et copiosissimos; est- que potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia tur- bidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non scribitur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυτάτη· ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι
 πῆγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκοντα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρα, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γάρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλῆον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς ταῦτ' ὃ
 25 ἕλος ἐκδιόδους. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν

LIII. 16. τεσσεράκοντα. τεσσεριςκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrescit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *antacacos* vocant, qui sale condun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλειω ἄκρῃ καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διμήτρος ἐνίδρυσται· πέρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενίται κατοικῶνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικᾶπης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορρῶν τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδόι δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένει 5
55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὁρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων, ἐκδιδόι κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλῆϊον κα-
56 λεόμενον Δρόμον. Ἑβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum; ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvijs, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvijs, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvijs, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

306, 15.

ρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, ὄνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐ-
5 τὸς, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς Θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθέων· ἐκ-
διδόει δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὅγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μεώμενος, ἐκδιδόει δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλείους καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναῖν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ ὀνόμαϊ ἐστὶ Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθί-
κῃ, ἐστὶ ἐπιχλωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοις δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταδμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvius *Tanais*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maeotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvius cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluviis instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 . Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ
 λοιπὰ νόμαα κατὰ τὰδε σφι διακίεται. Θεοὺς μὲν
 μόνους τοῦσδε ἱλάσκονται· Ἰοτίν μὲν μάλιστα· ἐπὶ
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νομίσασιν· οἱ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆϊοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. σὺνομάζεται
 δὲ Σκυθιστὶ, Ἰοτὴ μὲν, Ταβιτὶ· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα,
 κατὰ γνῶμην γε τὴν ἐμὴν, καλέεται Παπαῖος· Γῆ 10
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμμιμασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἀρηὶ τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἰσὰ ἑμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abun-
 dent *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huius-*
modi. Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vo-
 cantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meā quidem sententiā, *Pa-*
paeus vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimasadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ὦδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνεος ἑστώς,
 5 πᾶσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
 πλῖπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ·
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ὥδε 61
 σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπειὰν ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχωσι ἔχοντες, ἐς λήβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσωκέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbiiis crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἵψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱερῶν. ἦν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ εἰς τὰς γαστέρας τῶν ἱερῶν ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεται κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφιλωμένα τῶν ὀστέων, καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξείπει, καὶ τᾶλλα ἱερῆα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὶ δὲ εἴφητῃ τὰ κρέα, ὁ θυ-sας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ρίπτει εἰς τὸ ἔμπροσθεν. Θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρῃ ᾧδε. Κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι τῶν ἀρχῶν ἐσίδρυται σφι Ἄρης ἱερὸν τοιόνδε. Φρυγάνων Φάκελοι συννέεται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίοις

eachque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis auspiciatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατὸν. ἕτερος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκάτον ἐπινέουσι Φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειρῶν.
 10 μῶνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἴδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείουσιν προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
 15 ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἀνδρα ἓνα θύουσι, τρόπον οὐ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπιὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκον. *Plures codd.* σκεῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, angulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀκινάκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω 20
 μὲν δὲ Φαρεύουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱερὸν πειεῦσι
 τὰς. τῶν ἀποσφαγόντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥρα ἱεῖσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἰσθία ἀπαλλάσ-
 σονται· χεῖρ δὲ, τῇ ἂν πύσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφί καταστάσι. ὑσὶ δὲ οὗτοι
 οὐδὲν κομίζουσι, εὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
 64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφί διακέεται. Ἐπεὶ αὖ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκυῖθης, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ Φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενίκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν αὖ λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνίκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ

mentorum tumultum portant, et super acinace effun-
 dunt. Hoc supernè peracto, infra iuxta templum haec
 faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos om-
 nes, cum manibus praecisos, in aërem proiiciunt:
 et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocum-
 que cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver.
 (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suibus
 autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere
 sua in terra nolunt.

(64.) *Instituta ad bellum spectantibus utuntur*
huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir
Scythæ, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio
 interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato
 enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt;
 non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοιῶδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
νος τῆς κεφαλῆς ἐκσεύει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοδὸς
πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἄτε χει-
10 ρόμακτρον ἐκτῆται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἀρι-
στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀπο-
δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπένυσθαι ποιεῦσι, συνῥάπτου-
15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
δεξιὰς χερας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὀνυ-
ξι, καλύπτρας τῶν φαρετρίων ποιεῦνται. δῆγμα δὲ ἀν-
θράπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumeidit cutim circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum, postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pellem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam mantili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis pastoritiae. Multi item dextras manus occisorum ho-
stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut, si modo de albo homine sit, candoris splendore alia omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφ
 65 νεόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρισας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει καὶ ἦν
 μὲν ἢ πένης, ὃ δὲ ἔξωθεν ὤμοβοέην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χράται· ἦν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὤμοβοέην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χράται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκῆϊον, ἦν σφι διά-
 φοροι γένωνται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν' λόγον ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἐόντες οἰκῆιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφῶν αὐ-
 66 τὸς ἐπικράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsis autem capitibus, non utique omnium, sed inimicissimorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pauper homo est, nonnisi extrinsecus corium superinducit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est, bovinum quidem pariter superinducit corium, intus vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur. Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille haec capita profert, memorans fuisse hos olim sibi adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουνσι τῶν
 Σκυθέων τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένοι ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται ὄνειδος δέ
 σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουνσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτεῖνῃσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὶ Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξελίσσουσι
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θροπί-
 6 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθέϊσι. αὕτη μὲν
 σφί ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστί. Οἱ δὲ Ἐνάρες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τῇ Ἀφροδίτῃ σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positis sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse aiunt *divinandi artem*.

59 Τα μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ
 λοιπὰ νόμοι κατὰ τὰδε σφι διακίεσθαι. Θεοὺς μὲν
 μόνους τοῦσδε ἱλάσκονται Ἰοτίν μὲν μάλιστα ἐπὶ
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται
 δὲ Σκυθιστὶ, Ἰοτὴ μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα,
 κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ 10
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἀρσῇ ταύτῃ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδεμένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abun-
 dent *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huius-*
modi. Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vo-
 cantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meā quidem sententiā, *Pa-*
paeus vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimasadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ᾧδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνος ἑστέας,
 5 σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλεῖ τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ·
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλῖδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εἰούσης, ᾧδ' 61
 σφί ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ἑστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχωσι ἔχοντες, ἐς λίβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσωκίλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit principio funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carnum huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἵψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἰσηίων. ἦν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἰσηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεῖται κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων, καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξέψει, καὶ τὰλλα ἰσηῖα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὶ δὲ εἵψηται τὰ κρέα, ὁ θυσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. Θύουσι δὲ καὶ τὰλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρηϊ ὧδε. Κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι τῶν ἀρχαίων ἐσίδρυται σφι Ἄρης ἰὸν τοιόνδε. Φρυγᾶνων Φάκελοι συνενέεται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίου

casque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis auspiciatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσαν· ἄνω δὲ τού-
του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν κῶλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατὸν.
ἔτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πενήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπι-
νέουσι Φρυγῶν· ὑπονοστέει γὰρ δὴ· αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
10 μῶνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἴδνται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρηος
τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους
προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
ἐτι πλείω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
15 ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν
ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ὥ· καὶ τὰ πρό-
βατα, ἀλλ' ἑτεροῖω. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. Plures codd. σκαῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, angulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀκινέκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φερέουσι τοῦτο· καίτω δὲ παρά τὸ ἱεὺς ποιεῦσι
 τάδε. τῶν ἀποσφαγόντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥρα ἰεῖσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱερῆα ἀπαλλασ-
 σονται· χεῖρ δὲ, τῇ αἰ πύση, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστῆασι. οὐδὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
 64 Τὰ δ' εἰς πύλεμον ἔχοντα οὐδὲ σφι διακέεται. Ἐπεὶ αὖ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ αἰὴρ Σκυῶνης, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ Φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήγης μεταλαμβάνει τὴν αἰ λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπον

mentorum tumultum portant, et super acinace effun-
 dunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec
 faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos om-
 nes, cum manibus praecisos, in aërem proiiciunt:
 et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocum-
 que cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver.
 (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suibus
 autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere
 sua in terra nolunt.

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur*
huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir
Scytha, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio
interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato
enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt;
non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοιῷδε περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκσεύει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοῶς
 πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρόμακτρον ἐκτῆται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
 γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἀρι-
 στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπένυσθαι ποιεῦσι, συρράπτον-
 15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χέρας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὀνυ-
 ξι, καλύπτρας τῶν φαρετρίων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀν-
 θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἢν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumeidit cutim circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum, postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pellem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam mantili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis pastoritiae. Multi item dextras manus occisorum ho-stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut, si modo de albo homine sit, candoris splendore alia omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφ
 65 νένόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρισας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν
 μὲν ἢ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χραῖται· ἦν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χραῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκῆϊαν, ἣν σφι διά-
 φοροι γίνονται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν' λόγον ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἐόντες οἰκῆιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφρων αὐ-
 66 τὸς ἐπικράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans *fuisse hos olim sibi*
adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑωυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουνσι τῶν
 Σκυθέων τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δέ
 σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουνσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτείνῃσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὶ ἂν Φακέλους ῥάβ-
 δαν μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξιέλισσους
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θεσπί-
 6 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθέσι. αὕτη μὲν
 σφι ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστὶ. Οἱ δὲ Ἐνάρες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τῇ Ἀφροδίτῃ σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positos sortes edunt;
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse aiunt *divinandi artem*,

Φιλύρης ὧν Φλοιῶ μαντεύονται. ἐπεὰν τὴν Φιλύρην τρί-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἐσω- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θίων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκίμεοντας μάλιστα, οἱ τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὔτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι- 5
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀσπῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὀμνύ-
 ναι τότε, ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιόρκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέε-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνημέ-

Hi interiore tiliae cortice vaticinantur. Tiliam trifariam scissam digitis suis implicat vates, rursusque solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros prae caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem, quem nominatim designant, regios Lares peierasse*. Moris est autem apud Scythas, quando maximum interponere iusiurandum volunt, ut *per regios Lares* iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem argunt vates, *per divinationem compertum esse, peierasse illum regios Lares, eaque caussâ aegrotare regem*. Tum ille negat factum, contenditque *se non peierasse*, et lamentatur. Quo inficiante,

του δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλῆσιους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσπεύοντες
 εἰς τὴν μαντικὴν, καταδήσασι ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τίες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῷσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλῆσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω ἤσαν-
 τες, καὶ στομῶσαντες, κατειργνῷσι εἰς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπικῆσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd. ἄμαξαν κα μάρης φρυ.*

duplum numerum aliorum vatum rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergo religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχεάντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπερ αὖτις ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβαίψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἰστοὺς,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι. 10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falso vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροιαι εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ- 71
σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ
βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον.
ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
σθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλὴν κυτέρου κεκομμένου
καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
συνεράμμενῃ ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλ-
λο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
10 ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆιοι Σκυθαί· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
τάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμ-
νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
ἀριστερῆς χερὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
ζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
15 τῶν ἄρχουσιν· οἱ δὲ σφι ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλ-

(71.) *Sepulcra regum* in Gerrhis sunt, eo loco
quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi,
quando rex *Scytharum* e vivis decessit, ingentem
fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore in-
cerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cy-
pero odorato minutim conciso et suffimento et apii
semine et anetho [*sive aniso*] repleta, rursusque con-
suta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium popu-
lum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum perve-
nit cadaver, idem faciunt quod *regii Scythae*: par-
tem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia
circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant,
et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex
hac regione ad alium populum, cui imperant, ca-
daver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud

θον. ἔπειτα δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες,
 ἐν Γέρροισι ἑσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν
 ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἔπειτα θέω-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαν-
 τες αἰχμὰς ἑνθεν καὶ ἑνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτε- 20
 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοι-
 πῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίην ἀπο-
 πνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἶνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς, καὶ Φιά- 25
 λας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτῖς ποιεῦσι τοιόν-
 δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes
Scythiae populos pervoxerunt cadaver, iam in *Ger-
 rhis* sunt, extremo eorum quibus imperant populo-
 rum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro
 impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque
 circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein-
 de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio
 unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias,
 et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur.
 His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag-
 numque studium adhibent ut tumulum erigant quam
 maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex
 reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

τοὺς· αἱ δὲ εἰσὶ Σκύβαι ἐγγενεές· οὗτοι γὰρ δὴ θηρα-
 πεύουσι τοὺς αὖ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 5 νηται δὲ αὐκ εἰσὶ σφι θηράποντες· ταυτίων ὦν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτίων τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπνίξαντες τρέπω τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μα ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotae circulum super duobus lignis sup-
 pinum statuunt, et alterum rotae dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrosum tensas palo adligant. Postre-

- πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα 20
 ἓνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀνα-
 βιβάζοντες· ἔπειαν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν
 ξύλον ὀρθὸν διελάσσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν
 δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ εἰς τόρμον πηγνύου-
 σι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν- 25
 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππίας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.
- 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους
 Σκύθας, ἔπειαν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ αἰγχοτά-
 τω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν αἰμάξῃσι κειμέ-
 νους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομέ-
 νους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 5
 ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσαεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται πε-
 ριάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύ-
 θαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμυσάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsī usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transfecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognitione proximi, plaustris impositos, ad amicos. Et horum quisque lanto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt Scy-

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε·
 10 ἐπεὶ ξύλα στήσασι τρία εἰς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πέλους εἰρινέους περιτύνουσι· συμφραζάντες δὲ
 εἰς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι εἰς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πέλων.
 Ἔστι δὲ σφί κανναβίς φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλην πα- 74
 χύτης καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἐμφεριστάτῃ· ταύτῃ
 δὲ πολλῶ ὑπερφέρει ἢ κανναβίς. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήϊκες μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοις ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιός ἐστι· ὅς δὲ μὴ εἶδ' ὡς τὴν καννάβιδα, λίνον
 δοκῆσαι εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὧν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβις τὸ σπέρμα ἐπεὶ λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et satas ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabinum numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πέλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῶνται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ αἰτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατῇσιν· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγάμενοι τῇ πυρὶ, αἰσούνται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστί· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ὕδαρ παραχέουσιν,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ εἶον, καταπλάσσουνται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσιν τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15
 76 Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μὴ τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἤμι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 eypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hî
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτῖς Σκυ-
 λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλήν
 5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λήν, ἐκομίζετο εἰς ἡβεία τὰ Σκυβέων, πλέων δὲ δι' Ἐλ-
 λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὔρε γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρτὴν κάρ-
 τα μεγαλοπρεπέως, εὔξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις.
 10 ἢν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνοὺς παιεῦντας,
 καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπῆκετο εἰς τὴν Σκυβι-
 κήν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἣ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
 15 ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλὴν· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
 ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebra-
 ntes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum rediisset, se*
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα,
 ἐσήμνηε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὐ φασί μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμεσέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διε-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθέων 25
 βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνά-
 χάρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανών. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive praefecto*] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthysri, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthysrus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μόνοις σώφρονως δοῦναι τε καὶ δεῖξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξενικὰ
τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

Παλλοῖσι δὲ κάρτα ἔτισι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πίθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπίθει γὰρ τῷ
Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης·
ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχαυρὴς τὸν ἢ μήτηρ αὐτὴ γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα εἰδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudit. Tempore interiecto, Ariapithes

πείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθεος τοῦ
 Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιλῆην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνορᾷ
 ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη, ἣ Ὀποίη ἀστὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπύθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἡρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδεύσεως τῆς ἐπιπαίδευτο. ἐποικέε τε τοιοῦτο· εὖτε
 ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθῶν εἰς τὸ Βορυσθενεΐταν 15
 ἄστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεισκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληΐσειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε ἂν Ἑλληνίδα ἰσθῆτα. ἔχων δ' ἂν ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsorum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσαν, μὴ τίς μιν Σκυθῶν ἴδῃ
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν· καὶ τὰλλα ἐχρᾶτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίησε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλέον τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποίε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε ἐδύματο ἐν Βορυσθένει,
 καὶ γυναικὰ ἔγχευε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοῦ-
 δε. ἐπεθύμησε Διονίσῳ Βακχεῖω τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο Φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτῳ τῇ πόλει οἰκίᾳ μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythaeum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicam iterum sumtam veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris cu-*
piverat initiari: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκρή παῖσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἴνεκα ἥσσαν ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. 10
 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γάρ Φασι εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖω ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενεΐτῶν πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῖν γὰρ καταγελαῖτε, 15
 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα
 „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεταιαι. εἰ δέ μοι ἀπιστεῖτε, ἔπειθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ
 „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυθῶν οἱ προστεῶντες· καὶ αὐ- 20
 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάβῃ ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστευσε ms. Arch. διεπερίσσευσε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διεπρήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat*. Absoluta initiatione, Borysthenitarum aliquis Scythis rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam*. Secuti sunt Scytharum procures, quos Borysthenita clam in turrin deduxit,

τείσῃ. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάρτα συμφορὴν
μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμενον πάσῃ
τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε 80
ὁ Σκύλης ἐς ἡβᾶ τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύβαι προσησάμε-
νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστάτο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
ἐποιεῖτο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠγτιάσαν μιν οἱ Θρηί-
κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἐπεμψε Σιτάλ-
10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων ταῦτάδε· „Τί δέι
„ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
„Φεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I.

„δος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι“
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσης, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ, πεφευγὼς τοῦ-
 τον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατανέει ταῦτα· ἐκδίδους
 δὲ τὸν ἑωυτοῦ μῆτρωα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερά νόμαα Σκύλαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

- 81 Πλήθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε-
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάττα πολλοὺς εἶναι σφείας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasades,
 probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam recepit.
 Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praecidit.
 Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc mercedem
 solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro certo non potui comperire; sed dissentientes de eorum numero audiui sermones: aliis numerosam admodum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de vere nominatis *Scythis* quaeras. Verumtamen hoc

ὀλίγους, ὡς Σκυθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφανόν μοι
 5 εἰς ὄψιν. Ἔστι μεταξύ Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, ὄνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος· τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ὑπανιν ἅπτοτον ποιεῖεν. ἐν τούτῳ τῷ χῶ-
 10 ρῷ κέεται χαλκήϊον, μεγάθει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanίης ὁ
 Κλειομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε κω τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἐξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκυθήσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὧν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ ὀνόματι εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsā fuerit scriptura haec,
 τοῦτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κελύειν μιν etc.

mibi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypania locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluviū reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῆν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει. κα- 20 μισθῆναι τε δὴ χοῆμα πολλόν· ἄρδιαν, καὶ οἱ δέξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκίον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ 82 Σκυθέων, ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ παρέξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέ- χεται, εἰρήσεται ἔχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐνεόν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγας δῖπῃχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμόν. Τοῦτο μὲν νῦν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam- paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vesti- gium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu- bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχαὸς ἥια
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευὼν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἑόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἕνα αὐτῶ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλος
ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

cam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

παλείψιν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπί- 5
 ζων τοὺς υἱέας στρατηίης ἀπορλεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε
 τοὺς ἐπιστεῶντας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου
 παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτη
 ἐλίποντο.

- Β5 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσιων ἀπῆκετο
 τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξευκτο ἡ γέ-
 Φυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβάς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας
 καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς Ἑλληνές Φασι
 εἶναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθνεῖτο τὸν Πόντον, ἐόν- 5
 τα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωυ-
 μασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοί εἰσι ἑκατὸν καὶ
 χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐωυ-
 τοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Borch,

ut homini amico, et modica petenti, respondit, om-
 nes se ei relicturum. Quo responso vehementer ga-
 visus Oeobazus, speravit militiae missionem habere
 filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interfi-
 ciant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem
 relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Cal-
 chedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons
 iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quae
 vocantur *insulae* navigavit, quas olim errabundas
 fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens
 spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pela-
 gorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius
 undecim millium et centum stadiorum est: latitudo,
 ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum,

- 10 γεος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ
τοῦ στόματος, ὃ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται,
κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἰκοσί καὶ
ἐκατὸν ἐστὶ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
Ἡ δὲ Προποντὶς, εὐρὸς μὲν σταδίων πεντακοσίων,
15 μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδόι ἐς τὸν
Ἑλλήσποντον, ὅντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆ-
κος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδόι δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
μα πελάγους, τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
δὲ ταῦτα ὧδε. νηὺς ἐπίπαι μάλιστα κη κατανύει ἐν
μακρομερίῃ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερῶν
ἐνέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἐνδεκα
μυριάδες καὶ ἐκατὸν ὀργυιέων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudinem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* vocatur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem. *Propontis* vero, quindecim stadia patens in latitudinem, et mille quadringenta in longitudinem, in *Hellespontum* influit; cuius latitudo septem stadia metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Aegaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc modo. Navis longiori die navigans conficit plerumque orgyias fere septuagies mille, noctu vero sexagies. Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae maxima longitudo huius maris) novem dierum octoque noctium navigatio: unde conflunt centum et unde-

γυιάν τουτέων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι
 εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλὺς
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιέων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω
 τέ μοι μεμετρεῖται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσῳ ἑαυτοῦ· ἡ Μαιῆτις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

- 87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθήσαστο τὸν Πόντον, ἔπλεε
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. θησαύμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἐστήσῃ δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeo-*
tis palus vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

321, 92.

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλλη-
κα, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡγε-
τουτέων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσiai συνελέχ-
θησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλησι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τουτέων, ἐχρήσαντο πρὸς
τὸν βαμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λί-
θου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν
ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
15 ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ· μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε
καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱεροῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
τὸν Σάμιον ἐδώρησατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
unā cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
riis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem*
ponte iunxit Darius, ut mihi quidem coniectanti
videtur, medius est inter Byzantium et templum
quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
architectum illius Mandroclem Samium donavit de-
nis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξιν
τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ 5
κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἑραιοον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδροκλέης Ἦρη μνημόσυνον σχεδῆς·

αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδρακλέα, διέβαινε
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὶ δὲ ἀπί-
κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
γύνοντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
τε καὶ Αἰολεές καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
iusmodi:

Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles

Iunoni dedicavit pontis monumentum;

coronam sibi, Samiis gloriam comparans

opere ex Regis mente perfecto.

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duce-

στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων
 πλόον ἀπὸ Θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνε. Δα-
 ρείος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τῆς σχεδίνης,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τέαρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα εἰς ἅκεσιν φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραὶ·
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθω, καὶ ἐξ Ἀπαλλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδῶ

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadraginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraco oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, ἐς Θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΑΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑὐΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΤΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΑΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκητο ἐς ἄλλον

iter. Influxit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam;
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίαν
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
τοιόνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεισε,
ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν,
ἀπέλανε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλεούμενοι δὲ Σκυρ-
5 μιᾶδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέ-
δοσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπέ-
μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ὄντες καὶ γεν-
ναιότατοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fuit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce
instituit facere. Designans locum quemdam, iussit
ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-
teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod
quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum
tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset,
primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales*
praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-
ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-
des habent, qui Scyrmiadae et Nipsaei nominantur,
sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-
nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti,
quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-
simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑαυτούς νομίζουσι, ἵναί τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζιν. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφῶων αὐτέων 5
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τέωρον ρίπτειν εἰς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὐ- 15
 τοὶ Θρήκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύον-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem eundem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quoque anno unum e suorum numero, sorte lectum, nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenentes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniiciunt, ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc illis propitius videtur esse *Zalmoxis*: sin non moritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes pravam esse hominem; loco huius vero quem causantur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant mandata. Idem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ Θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον Θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκούντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἔοντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 5 γόρῃ τῷ Μνησάρχου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑαυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἔοντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διαίταν τε Ἰάδα, καὶ ἥθεα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλήσι τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτοὺς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediise. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθανέονταί, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαίον οἶκημα ἐποιέτο. ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαίον οἶκημα, διατᾶτο ἐπ' ἔτεα 20
 τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε, καὶ ἐπένθειον ὥς τεθνεῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστεύω, οὔτε ὦν πιστεύω τι λήν· δο-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρῳ. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque
 convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
 venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
 tes omnibus bonis sint fruituri.* In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχάριος,
 χαιρέτω. Οὗτοί μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὥς
 ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρα- 97
 τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐμβαῦτα διαβάτων πάντων, Δα-
 ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἔπε-
 σθαι κατ' ἡπειρον ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
 5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ κελεύο-
 μενα, Κῳῆς ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
 ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
 λον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
 δείκνυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
 10 „τεῦσθαι, τῆς οὔτε ἀσπυρόμενον φανήσεται οὐδὲν, οὔτε
 „πόλις οἰκειομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
 Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
 dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
 erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exer-
 citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
 iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, sequē et
 navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
 Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
 que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
 tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
 accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
 ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem
 suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
 dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
 tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*
Herod. T. II. P. I. T

„χώρην ἐστάναι, Φυλάκους αὐτῆς λιπῶν τούτους, οἱ περ
 „μιν ἐξεύξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρήξωμεν εὐρόντες
 „Σκυθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐ-
 „ρεῖν δυσιώμεθα, ἥ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἔδεισά κω, μὴ ἐσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ· ἀλ-
 „λά μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμενοί σφεας εὐρεῖν, πάθω-
 „μέν τι ἀλώμενοι. Καὶ τάδε λέγειν Φαίη τις ἂν μα-
 „έωτοῦ εἵνεκεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρισκὸν ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἔψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην.“ Κά-
 „τα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμέψατο τοῖς-
 „δε. „Ξεῖνε Λέσβιε, σφθίντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui eum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei caussa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

εἶπας, καὶ ἀπάψας ἅμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰωνῶν τυράννους, ἔλεγε τάδε·
„ Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
5 „ τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
„ τόνδε, ποιέετε τάδε. ἐπεὶν με ἴδητε τάχιστα πορευό-
„ μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
„ νου, λύετε ἅμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἢ δὲ ἐν τού-
„ τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
10 „ ἡμέραι τῶν ἁμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέστην
„ αὐτῶν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε αὐτῷ μετέδωκε, Φυ-
„ λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
„ καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ
„ μεγάλως χαρεῖσθε.“ Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
adinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
pore incipientes, quotidie unum nodum huius
lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
rius, nullā interpositā morā in ulteriora perrexit.*

99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυδικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ εἰς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυδική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκιδδοῖ εἰς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστρου, ἔρχομαι σημαίνει τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυδικῆς χώρας εἰς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἰστρου αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυδική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ εἰς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιάτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυδικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐραν εἰς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡᾶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
 σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
 μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
 25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι
 εἶκε ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (106.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαϊήτιδος, 5
μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστροῦ, τὰ κατύ-
περθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἀποκληῖται ἡ Σκυ-
θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 νων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰρήνης τετραγώνου,
τῶν δύο μερίων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντα ἴσον
τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστροῦ ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμέ-
ρων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένος τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαϊή- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
γαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίτους τοὺς κατύπερθε Σκυ-
θεῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερῶν ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμε-
ρησίῃ ἀνὰ διηκόσια στάδια σμυβέβληται μοι. οὕτω ἂν

Indis Maeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in finitimum Maeotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] supernè
mediterranea versus determinatur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythias incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem *diurnum* mihi aequiparatur ducenis

10 εἰς τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχίλιαν στα-
δίων· καὶ τὰ ἄρβια, τὰ εἰς τὴν μεσόγαίαν φέροντα,
εἰτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέ-
γας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὥς οὐκ οἶοι 102
τί εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰδυμαχῇ διώσασθαι μού-
νοι, ἔπεμπον εἰς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλεύεσθαι, ὡς στρα-
6 τοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλεῖς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδιῶν, καὶ Σαυροματίων. Τούτων Ταῦροι μὲν τό- 103
μοισι τοιοῦτοί τε χρεώνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
τε ναυηγούς, καὶ τοὺς αὖ λάβωσι Ἕλληνας ἐπαναχ-
θέντας, τρόπον τοιοῦτον καταρξάμενοι, ῥοπάλοι παίουσιν

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patet
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copiis iusto praelio repellendis,
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathyrsorum, et Neurorum, et Androphag-
orum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromat-
arum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Grae-
cos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διαθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδεται τὸ ἱόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μάντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφίγενειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πολεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρῶσονται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται εἰς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα-
 15 πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ παλέμου.
 104 Ἀγ᾽ ἀβυρσοὶ δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπικοινωνοῦν δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio deiiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum templum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de capite quidem consentiunt, corpus autem non de praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam autem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt *Iphigeniam* esse, Agamemnonis filiam. Hostibus, quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fecit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum, praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra domum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque, hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere. Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi* lautissimi homines sunt, maximamque partem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιεῦνται, ἵνα κασίγνηταί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήσῃ
 ἔόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθει χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαα Θρηΐξει προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενῇ δὲ μῆ πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβει ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων.
 ὀφίας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφανε, οἱ δὲ
 5 πλεῖνες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑωυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόνιτες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἕτεος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτίς ὀπίσω ἐς τὰντὰ κατίστανται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exercent. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες αὐτοὶ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὁμῶς
 106 οὖσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριότατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθει· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσὶ· ἐσθῆτα δὲ φο-
 107 ρεῖουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίῃ· γλῶσσαι δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 ἀνθρωποφάγουσι δὲ μεῦναι τούτων. Μελάγχλαινοι δὲ
 5 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορεῖουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπιθυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρεώ-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλὴν, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κᾶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον καὶ δ
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά. ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασι τε καὶ βομῶσι καὶ ἱερῶσι ξυλόνουσιν. καὶ
 τῷ Διόνυσῳ τριετηρέδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οὐκ ἔσταν ἐν τοῖσι Βουδῖνοις· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρώνται.
 Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρώνται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες
 αὐτόχθονες, νομάδες τί εἰσι, καὶ φειροτραγέουσι μω-
 νοὶ τῶν ταύτη· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργαταί, καὶ σιτα-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτεμεῖναι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖαι,
 οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλεῖνται καὶ
 οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὁρθῶς καλεῖσθαι. Ἡ δὲ
 χώρα σφύων, πᾶσα ἐστὶ δασυή ἰδῶσι παντοίησι· ἐν δὲ
 τῇ ἰδῇ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή.

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Iisdem Baccho triennialia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsī, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
 linguā, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
 des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγών-
οπροσώπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑπε-
ρέων ἀκεσιν.

- 110 Σαυροματίων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ οὐνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἶορ γὰρ καλέουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατά, κτείνειν·) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἡδυ-
νέατο ζωγρεῖν· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγῃ ἐπιβεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt, et *castores*, et aliae quadrato fronte ferae, quarum pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad uterorum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas* autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod vocabulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior* enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot *Amazonas*, quot vivas capere potuerant, secum vehentes. At illas in medio mari invasisse viros, cunctosque interfecisse. Eisdem vero, quum navigandi essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
 μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
 θέων τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν
 15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὠδοιπόρεον εἰς τὴν οἰκειομένην. ἐν-
 τυχῶσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ
 ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐλπίζοντο τὰ τῶν Σκυθέων.
 Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πῆγμα. 111
 οὔτε γὰρ Φωνήν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
 ἀλλ' ἐν θώματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἔδοκεον δ' αὐτάς
 εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
 5 πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
 ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν εἰούσας γυ-
 ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
 οὐδενὶ τρόπῳ ἐτι αὐτάς, ἐαυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
 latas quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
 Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
 locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
 quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
 in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
 equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
 Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
 quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
 gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
 rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
 ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
 rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
 tem positi mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
 liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

302 HERODOTI HISTOR. IV.

- πέμψαι εἰς αὐτάς· πλῆθος εἰκάσαντας ἔσαι περ ἐκεί-
 ναι ἔσαι· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκει- 10
 νῶν, καὶ ποτεῖν τὰ περ αὐ καὶ ἐκεῖναι παύωσι· ἢ δὲ
 αὐτοὺς δικάωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ·
 ἐπὶ αὐτὰ δὲ παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο αἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγνωρίσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεκρίσκει, ἐπὶ αὐτὰ ἐνταταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἑμᾶθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιᾷ δηλήσει ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρει δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ
 στρατόπεδον. τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' αἱ νεκρίσκει, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ἔπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζῶν τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐπαίεν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniiicere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie propi-
 us castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην ταύδε· ἔγνατο
 σποράδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρὸς αὐτὰς αἰπὴν ἀλ-
 ληλέων, ἐς εὐμαρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐπαίον τὸν αὐτὸν καὶ τις μονιμωσύην
 τινὶ αὐτῶν ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπω-
 θέετο, ἀλλὰ περιεῖδε χηρῶσθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, αἱ γὰρ συνέσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
 ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον, καὶ
 10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
 ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίᾳ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον
 αὐτὸς τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. αἱ δὲ λοιποὶ νεηί-
 15 σται ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 cum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas*, cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχον ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάετο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ- 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
„Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὧν μηκέτι
„πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ’ ἀπελθόντες
„ἔς τὸ πλῆθος διατῶμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας,
„καὶ οὐδαμίας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· „Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμέ-
„τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόματα ἡμῖν τε καὶ
„κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
„καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
„αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰοῦ-
 „σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναικῆϊας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπίθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ἐπί-
 σω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησάμενας πολλά· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεέτε ἅμα ἡμῶν· φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*
 Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad *Amazonas* sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: *Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*
Herod. T. II. P. I.

306 HERODOTI HISTOR. IV.

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπεΐθοντο καὶ ταῦτα οἱ νε-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουσιν πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδους ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν
 ἀνέμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικηται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρίωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φανῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζουσι αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξε-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι
 διακίετ' οὐ γαμέσθαι παρθένας οὐδεμίην, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

5 πολεμίων ἀνδρά ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλωσμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται. γέφυραν
5 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήν-
δε τὴν ἡπειρόν· διαβάς δὲ, καὶ καταστρεφόμενος Θρηῖ-
κας, γέφυρῳ ποταμὸν Ἰστρὸν, βουλόμενος καὶ τὰς
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Τμεῖς ὦν μηδὲν τρώ-
,,πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιϊόντε ἡμέας δια-
10 „φθαρέντας· ἀλλὰ ταῦτ' οὐκ νοήσαντες, ἀντιάξομεν τὸν
,,ἐπίοντα. οὐκὼν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
,,νοι, ἢ ἐκλείβομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμιλοῦμεν

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, populorum congregatos reges ubi venere *Scytharum legati*, edocuerunt eos, Persarum regem; postquam in altera continente omnia armis suis subiecisset, ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse continentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos sinite; sed communi consilio obviam eamus invadenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-*

3, χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 3, τιμωρέειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 3, τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 3, ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 3, ταστρεψαμένῳ, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 3, λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρόμεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 3, μούρους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 3, δουλοσύνης βουλόμενος, χρεὼν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 3, λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 3, ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 3, ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τὴν-
 3, θε τὴν ἥπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦ-
 3, ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐαυτῷ Θρή- 25
 3, κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 3, τας.“ Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων, ἔβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis caussâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex qua in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thrakas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταῦτό γε-
5 νόμενοι, ὑπέδεκοντο Σκύθησι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγά-
θυστος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
λαγχλαίων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
„Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
„σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὄρθα, καὶ ἡμεῖς
„ὑπακούσαστες, τῷτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
„ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
„ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
„ρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπὶ σφῶας αὐτοῦ Θεοῦ ἐγείρει,
15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι, ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἤδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges qui ex praedictis populis convenerant. Divisae autem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem, et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem ferendam *Scythis* receperunt; *Agathyrus* vero, et *Neurus*, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum* *Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique fecissetis initium, recte utique videremini precari quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis, et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis permisit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo excitati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc*

310 HERODOTI HISTOR. IV.

„κῆσάμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἄρξῃ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι.
 „ἤκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβου-
 λεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φαντός, ὅτι δὴ σφί οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξιώντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέα-
 τα, τὰ παρεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν 5
 ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες,
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρών, τῆς ἐβασίλευε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πισόμεθα;
 unus cod. οἰσόμεθα,

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illos lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata Scythae audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes,
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex Scopa-

Σκαΰπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τούτῳ τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγου-
 τας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λείων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας εἰς τὸντοῦ,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγνωμένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων; ὑπεξάγειν,
 ὑπιόντας τε καὶ ποιῶντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμάσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμάωσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluissent sponte fortunam
 belli subire, inviti bellare cogerentur;) deinde vero

312 HERODOTI HISTOR. IV.

- δὲ τοῦτο, ὑποσκέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκύθαι
 βουλευσάμενοι, ὑπηγιάζον τὴν Δαρείου στρατὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἵππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ ἀμάξας, ἐν τῇσι σφι διαιτᾷτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλην, ὅσα 5
 σφι εἰς Φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι ἀμαξῇσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὥς εὔρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῷ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν 5
 Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustis dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 reppererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων
 ἴδυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
 ναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
 τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
 σινέεσθαι, ἅτε τῆς χώρας εὐούσης χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐν-
 5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχει, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδι-
 νων, καὶ κεκενωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν
 αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρῶτον κα-
 τὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρῆμον ἀπί-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρῆμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item traiecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repere-
 runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, lineam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuam, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐῶσα πλῆθος 10
 ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ρέον-
 τες διὰ Μαιητίων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαιήτιν· τοῖσι σὺνόνεματα κείται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεί-
 χεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἐμὲ τὰ 5
 ἐρείπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο,
 οἱ διωκόμενοι Σκυθαὶ περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. Alibi apud Nostrum Ὑργις, et sic h. L.
 ed. Schaeff.

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thyssagetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 na flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Maeotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanaïs*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-
 rum* stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castella munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὥς οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δα-
 10 ρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμέτερα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤϊε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν.
 Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὥς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρωσι τῇσι μοίρῃσι
 τῶν Σκυθῶν· ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφύοντας ἡμέ-
 ρης ὁδῷ. καὶ, οὐ γὰρ αἶψα ἐπιὼν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπει-
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίαν· πρῶτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὥς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. παραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replerent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Seythac* illis praeiverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα· ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὀρέοντες καὶ
 τοὺς ὁμοῦρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθῶν, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρῶ ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὖρων· προλέγοντες ὥς, εἰ περήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 εἰρύνειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σῶν ἅμα Σκύθῃσι, αὐτὲ πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέα
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 oblitî minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρείος ἱππία παρὰ τὸν Σκυθέων βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκέεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχισθαι· εἰ δὲ συγγινώσκειαι εἶναι ἡσσαν,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
„τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δέισας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praeceperunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis ullus adpareret, *Darius*, misso ad Idanthyrsum *Scytharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari desine; et domino tuo dona ferens terram et aquam, in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Seytharum* rex Idanthyrsus haec respondit: *Ita mihi res habet, Persa: equidem nullum umquam hominem metuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te sit-*

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθια ποιέειν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 5
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. ἡμῖν οὔτε ἄστυα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δέισαντες μὴ
 „ἀλάῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσσοιμεν ἢ ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ δεοὶ πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπι-
 „κνέσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατρῷοι, 10
 „Φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν περᾶσθε αὐτούς·
 „καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῶν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢν μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰσῇ, οὐ συμμίσσοιμεν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δεσπότης δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θῶν βασίλειαν, μόνους εἶναι. Σοὶ δὲ αὐτὶ μὲν δῶ-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud,
 quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero
 quod non continuo pugnam tecum committam, id
 quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec
 culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut va-
 stentur, properemus pugnam vobiscum conserere.
 Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis pa-
 tria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta dis-
 turbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro se-
 pulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugna-
 turi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pug-
 nam tecum non conseremus. Et haec quidem de
 pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos du-
 co esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam,
 Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et
 aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σοι πρέπει ελθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θίων ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχράκει ἀγγελέων ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθίων βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ ὄνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ
Σαυροματίων μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἤρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἰῶσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τού-
5 τοῖσι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρούρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σί-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεμένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιρεμένους τοὺς Δαρείου, ἐποίεον τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν
10 Σκυθίων· εἰ δὲ τῶν Περσέων ἵππῳται Φεύγοντες ἐσέ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytharum*
equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

πιπτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ Σκύθαι ἐσπράξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίζον, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων·
 πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσκειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐταράσσ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θώματι ἔσκον, ὁρθὰ
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς.

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et Scythae, postquam equites hostium in pedites reiecerant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.) Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nempe vox asinorum, et mulorum species. Etenim nec asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmodum supra etiam demonstratum est: nec est omnino in universa Scythica regione aut asinus aut mulus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terribant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Persas impetum faciebant Scythae, equi audientes interim vocem asinorum, consternati avertiebantur, et mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιανύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιάατο, τῶν πάντων ἐπιθυμῶντες
έόντες, ἐποίουν τοιαῦτα. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
5 ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρεῖῳ φέροντα, ὄνιβά τε, καὶ μῦν, καὶ βάρβα-
5 ρον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res. pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
alium locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exsulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

Herod. T. II. P. I.

X

ρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι,
 γνῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδαρ· εἰκάζων τῇδε, ὥς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἷστούς, 5
 ὥς τὴν ἐωυτῶν αἰκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὲ
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὦ Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quaeenam esset mens mitten-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132,) Et
Darii quidem sententia erat, Scythas sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc Darius sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius
 e septem viris qui Magos oppresserant. Is coniecta-
 bat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, o*
Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

„σαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
 „βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ
 „ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
 „λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίη μοῖρῃ ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
 παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
 Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέ-
 Φυραν, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
 5 „ἤκομεν. Φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέλητε ἑσακούειν. πυν-
 „θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
 „ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
 „μὴ παραγινόμενου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
 „σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέστην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες,
 10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
 „ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatīs terram, aut ut ranae in paludes in-
 silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
 tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
 interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
 mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
 diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus ad Istrum* in
 colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
 ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
 tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
 ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
 nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
 elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
 patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
 vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νυν, ὑπο-
δεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην
ἐπείγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρεῖω,
ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὥς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὥς ἕκαστοι ὥρεον
τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν, καὶ 5
βοῇ χρωσμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφεας τὸν λαγὸν διώκοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἑώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὔτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶ- 10
„ρων ὀρθῶς. ὥς ἂν οὕτως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite.* Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et aliàs communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-*
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῆως ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἔξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκεῖ, ἐπὴν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νῦξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasisit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἥν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τῶνδε
εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
ποι ἀσθενεῖς μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προΦάσιος δὲ
τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρχῶ τοῦ στρατοῦ
ἐπιβήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
τόπεδον ταῦτον τὸν χρόνον ρυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
πομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
τὴν ταχίστην ἐπείγετο ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
μωθέντες τοῦ ὀμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
ἦσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
136 πάγχυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν *ed. Reiz. ex probabili
coniect.*

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
cturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
dem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-
tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
a coetu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiore
rudium edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προτείνοντο τοῖσι
 Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθῶν καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου. ἄτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
 10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἐφθῆσαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικέμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας οὐκ ἄπο γυμνούς, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15 τας ἐν τῇσι νηυσί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται καὶ οὐ ποιέετε γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Da-
 rio*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat
 dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis
 omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum*
 agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini*
 et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta
 versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars
Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset
 peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exer-
 citus esset equestris, et compendiorum itineris gna-
 rus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo
 prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent.
 Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*,
Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri*
Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque

„ παραμένοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „ νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „ χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκυῖθσι εἰδότες
 „ χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἔοντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς 20
 „ παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἔτι ἀνθρώ-
 „ πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδεω μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκυῖθσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίη ταύτη, λέγοντος „ὡς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος καταριθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt *Iones*. Et *Mil-
 tiadis* quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat *Histiæi* sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversâ potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολλῶν δημοκρατέσθαι μάλ-
 10 λον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἔον- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 10 δὲ παρὴν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere.* Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
Hellespontiorum quidem *tyranni*: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex *Ionia* vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex *Aeolensibus* unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.

139 Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε
 σφι πρὸς ταύτῃ τὰδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς
 μὲν γεΦύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιάμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἴστρον κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεΦύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἔστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δὲ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τὰδε λέγων· „Αν- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε Φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τεῖται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaei probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has condiciones Histiaei sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportune properastis. Ut autem, quae a vobis proficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ διζή-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὥς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἵτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομάς τῶν ἵππων τὰς ταύτη δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρῆιχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκει ἀριστα
 βεβουλευθῆναι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέει-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiere, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

ὄθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γενόμενον
 στῖβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὗρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην
 141 ἀπῖκατο μὴ σφείας οἱ Ἴωνες ἕωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 δρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεί-
 λους τοῦ Ἰστροῦ, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίηε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νέας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἐζεύξε. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἡμέρατον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς ἑόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδρότάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaecum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaecus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεῦμενοι, ἀν-
δράποδα Φιλοδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μά-
λιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκητο ¹⁴³
ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη
τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ
Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃν· τῷ Δαρεῖος κοτε
5 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμη-
μένου Δαρείου ροίαις τρώγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν
πρώτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὅ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι,
ὅσοι ἐν τῇ ροίῃ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους
10 ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *man-*
cipia aiunt esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum
in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus
in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa
reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim
singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo
coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat
Darius: qui postquam primum aperuit malum, quae-
sivit ex eo frater *Artabanus*, *quidnam esset, cuius*
tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo? Cui *Darius* re-
spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,*
quam Graeciam suae potestati subiectam. Haec
in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

- εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τὸδε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἔοντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλιόνος παρεόντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὲ ὢν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσε.
- 145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν·

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum Byzantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim annis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tempore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pulchrior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur Megabazus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum regione, armis subegit civitates, quae cum Medis non sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia ingens *expeditio in Libyam suscepta* est; cuius causam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνῶος ληίσταμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἶχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λήμνον,
 Φυτεῦσαι σφεας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλαντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἶθιοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἡκεῖν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δεῖσθαι τε οἰκίειν ἅμα τούτοισι,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent; et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖραν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἢ ναυτιλὴ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς φυλαὰς διδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 मान, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταιτίοντες, καὶ ἄλλα
 ποιεῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἐρετὴν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτὸς μετ' ἡμέραν δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφεας
 καταχρῆσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditionibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae participes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque receptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimonia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant, aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero interiecto tempore, inolescere Minyae coeperunt, regni participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria. Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et prehensos in custodiam misere. Supplicio autem adficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, nocturno tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νυέων, εἰσῆσαι αὐταὶ τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτια-
 τῶν θυγατέρες, εἰσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρεκτὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους εἰλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφας πα-
 ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων εἶσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικίην
 15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῆϊσαν ἕξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρώπῳ τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τηγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, 147.
 τοῦ Τισαμένου, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Παλυνείκειος,
 ἔστειλλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 αὗτος, γένος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ· ἐόντων
 δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
 modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
 cepērunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
 sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
 xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
 avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
 clis: qui quoad minores fuerant aetate, *Therae* illo-
Herod. T. II. P. I. Y

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν
 ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ
 ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ
 τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
 μονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενείας. ἦσαν δὲ
 ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ
 τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μемβλιαῖραι τοῦ Ποικίλειω,
 ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃ
 διζήμενος, προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· 15
 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλ-
 λως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νή-
 σω ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν
 ἑαυτοῦ συγγενέων Μемβλιαῖρον· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν
 Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
 148 θεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὅκτω ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτους δὴ

rum nomine regnum Spartaе administraverat. Post-
 quam autem adoleverunt sororis filii, regnumque ca-
 passiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui
 regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se man-
 surum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant
 autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim
Calliste nomen fuerat, Membliari posteri, Poecilis
 filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris
 filius, Europam quaerens, ad Thera nunc voca-
 tur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio,
 sive alia quapiam caussa permotus, reliquit quum
 alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum:
 atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant
 per octo hominum generationes, priusquam Theras
 Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ᾧν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἔστελλε,
 συνοικήσαν τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλ-
 λὰ κάρτα οἰκηιέμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δρᾶντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μήτε Φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τοισὶ τριηκοντέ-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλώσε' οὔτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ
 γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μαίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 bus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex car-
 cere profugi in Taygeto consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent Lacedaemonii, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cessis-
 sent Lacedaemonii, tribus navibus trigenta remo-
 rum *Theras* ad Membliari posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in Paroreata-
 rum et Cauconum fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, Le-
 preum, Macistum, Phrixas, Pyrgum, Epium, Nu-

ξας, Πύργον, Ἐπίον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῦ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμία ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὗ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείπειν οἷν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῷ νεηίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίνεται Αἰγυῶς 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναι τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεσπρωτίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μιναι. τῷτὸ τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγενῆσιν.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adiecti. Iun-
 gunt vulgo ὑπέμιναι τῷτὸ τοῦτο, ei συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se eum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ἄς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolycci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ac-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartae. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
ραίοισι κατὰ ταῦτὰ λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦ-
νοι Θηραῖοι ᾧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
ἑὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
5 νήσου, ἀπίκητο εἰς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ
δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἑὼν γένος Εὐφημίδης
τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Εγὼ μὲν, ὦναξ,
„πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
„δὲ τίνα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
μὲν τσσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et
Theraeorum consentit: quae his subiungam, ea soli
Theraei memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii
filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex The-
raeorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens
nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex ci-
vibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de
Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi
Theraeorum, quum de aliis rebus consuleret oracu-
lum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya
condere. Tum ille respondit. At equidem, ὁ Rex,
aetate iam sum provector, et gravis ad maius
quidpiam molendum. Quin tu aliquem ex iunio-
ribus hisce id facere iube. Ista dicens, Battum di-
gito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρησθηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρεῖμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφί· τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλην ἐνός,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφί μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπυγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ οὐνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τέαν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατὰσκοποὶ ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theraeis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in *Cretam* nuncios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquil-*
inorum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum *Itanum*
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat *Corobius*, sermones miscunt, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησάμενου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορωβιον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλείποντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἐπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίῳσι περὶ τῆς
νῆσου. Ἀποδημούντων δὲ ταύτων πλέω χρόνον τοῦ συγ- 152
κεϊμένου, τὸν Κορωβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
κῆς Σαμίν, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα
ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νῆσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἐπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπηνείχθη ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησσὸν, θεῖη πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero;
quibus quum viam in Plateam hanc insulam, Coro-
bius monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocys domum na-
vigarunt, nuncium Theracis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaëus erat, ad Plateam hanc delata est: et Samii,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, Tartessum per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
οὐκ οἶά τέ ἐστι εἶσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο
χαλκῆϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· πέριξ δὲ αὐ-
τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοὶ εἰσὶ καὶ ἀνέθηκαν
ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
λοσσούς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρεισμένους. Κυ- 20
ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ,
ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεόν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis*
filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri
partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
ahepum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta
est. (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in in-
sula *Corobio*, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χρῶν ἀπάντων, ἑπτὰ ἔντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφεν
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δύο πεντηκοντέους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
5 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγχε
ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητιωὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
πάν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλασύνην
10 ἐπινέκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theracis* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenacis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenacis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs Axus, cuius rex fuit Etearchus. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine Phronimam, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *poverca* esse Phronimae, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον
 ἐμμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισῶν, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξῶ τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκίῳ, ἧ μὲν οἱ δικανήσῃν ὅ τι
 αὐτὸς δεηθῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξόρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδιδού 15
 τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισῶν, περιημεκτήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην,
 ἐποίηε τοιαύδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὥς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγῃ, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ 20
 Ἐτεάρχου, σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήκε ἐς τὸ πέ-
 155 λαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπῖκετο ἐς τὴν Θῆρην. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus,
 mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theraeos, eaque pro pellice usus

349, 76.

- ριόντος ἐξέγενετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίνετο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χροῶ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχόφωνος probant viri docti.

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius, hæsitante*] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidam Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε
 „ὦ ἱναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χράῃς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τίω δυνάμει; κοίη χειρὶ;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χράν. ὥς δέ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζε οἱ καὶ πρότερον, οἶχετο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί ἐχρησε· „συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρήξιν.“ Ἀπίστελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, *Theram* rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos *Theraeos* ira dei incubuit. Et *Theraei* caussam ignorantes calamitatum, *Delphos* miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus *Pythia* respondit, *si cum Battō Cyrenen in Libya coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες
 δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
 λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
 10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
 ἰσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
 ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
 βύῃ κειμένην, τῇ οὐνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
 Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
 ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
 συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
 τες ἀπέπλεον εἰς Δελφοὺς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
 στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
 5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
 ταῦτα χρᾶ ταδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theraci
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
 sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
 caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
 sunt reversi. At redeuntē telis repulerunt Theraci,
 nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
 iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
 tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
 byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
 Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
 que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
 bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
 ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
 culumque adeuntē, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
 Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμενον,
 μὴ ἔλθων, ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνόμα
 ἦν Ἀζιρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρεα συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἑτα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἔτει παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξίόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae *Battus* cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfacissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam *Libyam* pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men *Aziris*; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆ-
γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ ὄνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰ-
10 „κέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
νυν Βάττεω τέ τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ
τεσσεράκοντα ἔτια, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
ἄρξαντος ἑκκαίδεκα ἔτια, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ὄντες
6 τοσοῦτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
δὲ τοῦ τρίτου, Βάττεω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλείων
συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum Cyrenaeis eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ καὶ ἐς Λιβύην καλυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γᾶς ἀναδαιομένης, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μελήσειν.
 Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χῶ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδσαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίῃ, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσασκενοι ἐς Ἰρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνῃ Θεστῇ, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρεώμενοι, διε-
 φθάρσαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriæ* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irasa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάπτεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως ὃς 160
βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἶχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑαυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέσαντες αὐτὸν,
10 οἶχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιῶκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriæ* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyæ locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque Afris, ut a Cy-
renæis deficerent, persuaserunt. Post hæc *Arcesilaus*
adversus hos Afros, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. Afri vero, illum me-
tuentes, ad Libyes versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, Libyæ oppidum, persecutus, ibi adgredi Li-
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-
Herod. T. II. P. I.

σούτο, ὥστε ἑπτακισχίλους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαύ-
 τα πείσεν. μετὰ δὲ τὸ τῷμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λίσαρχος ἀποπνίγει. Λίσαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεια
 161 δόλω κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξά. Διδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλειου ὁ παῖς Βάττος, χλωὸς τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀσπίτους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπιρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 αἰέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτεον ὧν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδωσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τω, τῷ οὐνομα ἦν Δημώναξ. Οὗτος ὦν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐπαίησέ σφας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

etoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenaeis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖσιν ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάντων· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττω τεμένεα ἐξελών, 15 καὶ ἱερῶσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττω, οὕτω διετέλλει ἔοντα· 162 ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ, ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κα- 5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσσώθη, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum instituta: Theraeorum, eorumque qui ex illorum vicinia erant oriundi, unam partem constituit: alteram partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam reliquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua omnia, quae antea regum fuerant, populo in medium proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste rerum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao* multae turbae de honoribus sunt exortae. Arcesilaus enim, Batti claudi filius et Pheretimae, negavit se toleraturum rerum statum a Mantinensi Demonacte ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suorum maiorum. Inde excitata seditione victus, Samum profugit: mater vero Pheretima, et ipsa fugiens, Salaminem Cypri se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, εὖν ἀξιοθέτον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ 10 κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἰδέετο στρατῆς, ἣ κατὰξει σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατὴν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκείνο, τὸ δοῦναί οἱ δεδομένη στρατὴν.“ 15 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλγε. Τελευταῖον οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλεκτὴν, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετίμης τῷτὸ ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυναικάς 163 δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατῆ.“ Ὁ δὲ Ἀρκεσίλειος, 20 σίλειος, τοῦτον τὸν χρῆνον εὖν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφούς Ἀρκεσίλειος, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei Euelthon quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem, ait, et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo Euelthon dono ei misit fustum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum Pheretima repeteret, respondit Euelthon, *talia munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arkesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum propositâ. Quumque iam ma-

5 σόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χραῖ
 ταῖδε· „Ἐπὶ μὲν τέσσαρας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειος
 „τέσσαρας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλεόν μέντοι τούτου οὐδὲ πειραῖσθαι
 „παραινέει. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν εἰς τὴν
 10 „σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρὴς πλέην ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ’ ἀπόπεμπε κατ’ οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς τὴν
 „ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λεω χραῖ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πηγμα-
 των, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἶτεε τῆς ἐωυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluum intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsiliisui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλειος εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστι-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλειος ἐνέπρησε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξερ-
 γασμένοισι τὸ μαντήϊον εἶναι τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam túrrim confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumfluam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Φερὸν αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλειος μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἁμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν
ἑωυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλειος ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διατᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακόν, ἡ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λειου εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεπονημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλειος, ὃς Κυρήνην Καμβύση ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῃ ἰκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ
καλεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

360 HERODOTI HISTOR. IV.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσειω κατεστεώς· ὃς
 ὑστέρω χρόνῳ τούτων παρισεύμενος Δαρείῳ διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ- 5
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἴῃ βασιλεῖ
 κατεργασμένον, ἐμιμέετο τούτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπειψήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον ταῦτό τοῦτο ἐποίηε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπε-
 167 νείκας, ὡς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se parem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. Aryandes vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliâ in eum culpâ collatâ, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαράφιον τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἑόντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 τὴν, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας εἰς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδέκαστο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πᾶσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερσίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖα ἐστὶ καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπὴ-
 κοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τάδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
 τοίκηνται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρεώ-
 νται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
 δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων ὅ
 Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
 Φθῆρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑαυτῆς ἑκάστη ἀντιδάκνει,
 καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦθοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
 ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦθοι τὰς παρθένους μελλού-
 σας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
 στή γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι
 δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λυμένος,
 169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
 γάμμαί, νυμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
 Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χωρῷ ἢ
 τε Πλατέα νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἐκτισαν Κυρηναῖοι·

cipiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
 tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
 et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
 gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
 quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
 soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
 gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
 quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
 Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
 portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
 sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
 sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
 gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
 Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαΐος λιμὴν ἐστὶ, καὶ Ἀζίρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεῖον· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατῆς νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεῖονται οὗτοι παραπλησίοις τοῖσι ἑτέροις. Γίλιγαμμέων δὲ 170 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκεῖν, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι· Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἤκιστα, ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμέσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίαν. Ἀσβυστίαν δὲ ἔχονται τὸ 171 πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκεῖν, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐσπερίδας. Αὐσχισίων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκεῖν Κάβα- 5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaïus portus, et *Aziris* oppidum, quod habitant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet autem *silphium* a Platea insula usque ad ostium Syrtis. Institutis hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus ante dictum. (170.) Giligammarum, occidentem versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen habitant: nec ad mare pertinent; oram enim maritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros omnes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur Cyrenaeorum. (171.) Asbystis ab occidente contermini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant, pertinentque ad mare circa Euesperides. In media Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus populus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχαιρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρας ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 ἐὼν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι εἰς Αὐγίλα χῶρον, ὅπω-
 ριεύντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεές 5
 πεφύκασι, πάντες ἔοντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπτελέ-
 βους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπᾶσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 ἐξελθεῖν τῶν διαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Aus-
 chisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamones, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concumbat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη Φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὁμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων ἀπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμούνται· τὸ δ' ἂν ἰδῇ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. Πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἢν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173
πολάλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήρνη· ἡ δὲ χώρα σφι πάντα ἐν-
τός ἐούσα τῆς Σύρτιος, ἢν ἄνδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo secum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustissimi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant, sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra accedunt maiorum, et peractis precibus ibidem indormiunt: quodcumque dein visum quisque per somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc modo: alter alteri ex sua manu praebeo bibendum, vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim regio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μενοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφας. ἐξαπο-
 λομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.
 174 Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώ-
 δεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὀμιλίῃ καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέταται
 175 ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Οὔται μὲν
 δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν
 θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας Μάκαι· οἱ λό-
 Φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐξέ-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χορῇ· ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στραυῶν καταγαίῳν δορὰς φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόΦου
 καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδῶι. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorumdem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorumdem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, εὐούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοί εἰσι. Μακίαν 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μυχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν Φιληθεί-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προϊχούσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν 177.
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δέ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Maeis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero *Lotophagi* etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ Θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡσ-
 σόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίταν ἐστὶ. ἐκδιδόι δὲ οὗτος
 ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσονα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίο
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλούμενον ἐς Δελφούς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὡς πλέον 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῇν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

30 ναὶ Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· Φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρί-
τωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱερῷ·
15 ἐπιθεοπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπεὰν τὸν τρίποδα κο-
μισήται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὔτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκεῖν· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque *Iasonem*, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et *incolumes emissurum*. Cui postquam
morem gessisset *Iason*, tum *Tritonem* illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem *Iasoni* eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
Quae ubi cognovissent Libyes hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) *Machlyum* ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente *Tritone*
ab illis dirimuntur. Et *Machlyes* quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I. A a

Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αἰ-
 σεῖς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθνησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραυμάτων, ψευ-
 δοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνείναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τὰδε προεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνὴ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλήϊ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσσαντες, πέ-
 ριέγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μεον τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί· Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράτος φημὶ ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaue
 armatura Graecanica, et curruī impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
τρὶ, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Δίῳ τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μὴ
ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μίξιν δὲ
ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπειὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν
25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
εἰρέαται. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης
ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, ὁ Φρύξ ψάμμης κα-
τήκει, παρατίνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ
5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὁ Φρύξ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*-
que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
rant. Caeterum promiscue cum mulleribus pecu-
dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-*
byses, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Aegyp-
tyiis usque versus Herculeas pertinens columnas.
In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, αἰλὸς ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόν-
 δρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου
 τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ αἰλὸς ὕδωρ ψυ-
 χρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐσχα-
 ται πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος. Πρώτοι 10
 μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι,
 ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαϊκῆος Διός· καὶ γὰρ τὸ
 ἐν Θήβησι, ὥς καὶ πρότερον εἶρηται μοι, κρισπρόσωπον
 τοῦ Διὸς τῶγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι
 ὕδωρ κρηναῖον ἰόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, 15
 ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι·
 καὶ τὸ καὶρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι
 τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπὶεται τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται
 χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuius-
 libet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida
 ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi ho-
 mines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et
 primi quidem, a Thebis decem dierum itinere di-
 stantes, habitant *Ammoni*, qui templum Iovis ha-
 bent, a Thebano templo derivatum: nam etiam The-
 bis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simula-
 crum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae
 mane tepida est, versus meridiem autem frigidior,
 ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore
 hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur pau-
 latim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus
 tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media
 nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρ-
 χονταί τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
 ἐπὶ κλησὶν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἥλιου. Μετὰ 182
 δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' ἀλ-
 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἄλος ἐστὶ ὁμοίως
 τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
 5 κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
 τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὁπαριεῦντες τοὺς Φοί-
 νικας Φοιτεύουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
 ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος ἄλος κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
 Φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
 ροις· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
 5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα
 γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπεύρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
 ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
 τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ἐπισθονόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
 fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eo-
 dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
 iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
 ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
 est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
 mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augillis, rur-
 sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
 et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae,
 quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
 homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
 modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
 que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
 Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ· τὰ κέρα ἔχουσι κε- 10
κυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρεόν-
τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἶοί τε εἶσι,
προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
μα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι ταῖσι τε-
θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
στοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
σαν δὲ οὐδεμιᾷ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τε-
τρίγασιν, κατὰ περ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam, quod cornua habent antrosum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrosum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuac.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκεῖουσιν, τοῖσι οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ
ἀνώνυμοί εἰσι μούνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. αἰέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῦ
λοιδορεῖνται, ὅτι σφέας καίαν ἐπιτίθει, αὐτοὺς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκεῖουσιν. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὗρος, τῷ οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ
στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρους,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur. Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt: nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nominantur, unicuique autem per se nullum nomen impositum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt, eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat. Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *salis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines: cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*; angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse altitudine perhibetur, ut vertices eius conspici non possint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate, nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
 ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 γονται δὲ οὔτε ἐμφυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
 185 ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
 οὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι·
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρύη μέχρι
 Ἡρακλήων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων ἔστι δὲ αἰὼς
 τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
 θρωποι οἰκόντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν
 αἰλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἦδη τῆς Λι-
 βύης ἀνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἡδυένεατο μένειν οἱ τοῖχοι
 ὄντες αἰλινοί, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἰὼς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ
 πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρύης ταύ- 10
 τῆς, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαίαν τῆς Λιβύης, ἐρῆ-
 μος καὶ ἀνὺδρος καὶ ἄθῃρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλός
 ἐστι ἡ χώρα· καὶ ἱκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
 nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
 dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
 edere possum populorum, supercilium illud habitan-
 tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
 idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
 etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
 itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
 tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
 exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
 nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
 ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
 istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
 ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
 lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γεύόμενοι, διότι πρὸ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ ἡστέας αὐτῇ καὶ
ὄρνθας ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὕδων πρὸς τῇσι βουσὶ γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
ἐάθασιν ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
5 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχοὶ ταιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπειὰν
τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritonidem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carniū esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem hi non gustant, eandem ob causam propter quam nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt propter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiunia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes, hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτῶν, τὰς ἐν
 τοῖσι κροτάφοισι· τοῦδε εἴνεκα, ὥς μὴ σφεας ἐς τὸν
 πάντα χρόνον καταρρέον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10
 λῆται. καὶ διὰ τοῦτο σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιροτά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιροτάτοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιροτάτοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ
 καίουσιν τὰ παιδία σπασμὸς ἐπ' ἐγγίηται, ἐξεύρηται σφι 15
 ἄκως· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφεα. λέγω δὲ
 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ
 αἰδε. ἐπεὰν τοῦ ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος, ῥιπτέου-
 σι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι.
 τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μού-
 ροισι. ταῦτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· αἰτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanâ
 ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* tempo-
 rum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tem-
 pore umquam ex pituita laborent e capite defluente:
 et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine.
 Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos
 novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa
 de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt
 autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros,
 dum inuruntur, convulsio eorripit, inventa est ab
 eis medicina: inspersâ hirci urinâ eis medentur. Re-
 fero autem quae ab ipsis Afriis narrantur. (188.)
Sacrificiorum ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure
 pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum
 proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro ver-
 tunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
λοισα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδῶνι. Τὴν 189
δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες.
πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
5 καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι οὐκ ὄφίως
εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτὸ
ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
Λιβύης ἦκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ
περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ
10 Λίβυσσαι, κεχοιμένας ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δακείει δ'
ἐμοί γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱοῦσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
σθαι· κάστα γὰρ ταύτῃ χρίονται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
imagines, a *Libyssis* adoptarunt *Graeci*: praeterquam
enim quod pellicea est *Libyssarum* vestis, et quod
fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
etiam nomen declarat, ex *Libya* venisse cultum quo
instruuntur *Palladia*. Quippe *Libyssae* mulieres vesti
suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
Graeci *aegidas* denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hīc primum exstitisse: utuntur
hoc enim maxime mulieres *Libycae*, et belle utuntur.

- χρέωνται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνύναι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰ πρὸς οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμῶνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὰν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθάνεεται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθρώπων ἐνεργμένων περὶ σχοίλους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτω. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλὰ θηριωδιστέ-

Etiam quadriiugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque Graeci, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

365, 89.

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τανος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρας, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαύδε· πύ-
 γαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλεις, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἀποτοὶ οὐ γὰρ δὴ

pars Libyaë occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyaë tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspidēs,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεις ποικῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βούν
 ἐστὶ καὶ βασσάρια, καὶ ὕαλαι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ προκόδειλοι ὅσον τε τριπῆχες χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστῳ ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ ὕς ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἀγρίος
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένηα τρεῖς αὐ-
 τοῖσι ἐστὶ· οἱ μὲν, ὀπποδες καλεῖνται· οἱ δὲ, ζεγέριες· 15
 τὸ δὲ σῶμα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαὶ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοιόταται. Τσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμινθα ἐξικέσθαι.

Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
γυναῖκες ἠνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τοῦ 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλοῦνται δ' ὦν πάν-
τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφάγουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαίῳ τε μεστήν καὶ ἀμπέλων.
5 λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπι-
χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχρμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἴστι

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt: quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum proficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*: apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum incredibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.) Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, insulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadiorum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indigenae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

384 HERODOTI HISTOR. IV.

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσ-
 σαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἥ δὲ ὦν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὰν κατιῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσδήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης 15
 ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχού τῆς
 λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀβροίσωσι συχρὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἥ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 ης οἰκῶτα ἐστὶ ἀληθῆ. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηρόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἡρακλείων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶ
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάοντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἢ μὲν φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢ δὲ μὴ ἄξιός, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, conscensis rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum *Carthaginienses*, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

νους τῶν Φορτίων ἀπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσαρα ἔθνη νέμεται αὐτήν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῳ, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ
- 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ ὄνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septentrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitatē soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γεῶν Δῆμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
 ὄμβρον πλέω πιούσα, δεδήληται· ἕται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐ-
 σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστά γὰρ, ἐπεὶ αὐτὴ
 ἐωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυτι, ἐπὶ
 τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εἴυσα ὕψη 199
 λοτάτῃ ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἐωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾷ ἀμᾶσθαι τε καὶ
 5 τραγᾶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ συγκομίζεσθαι, τὰ
 βουνούς καλέουσι· συγκακόμισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarum omnium; et reliquae Libyae prorsus dissimilis. Habet enim nigrum solum; frequentibus rigatur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimii imbribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam *Euesperitae* colunt; nam, quando ubertate praestat messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps* trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altissima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent, tres in se tempestates continet, miratu dignas. Primum maritimus tractus fructibus turget, et ad messem vindemiamque maturus est. His collectis fructibus, medius tractus, supra maritimum porrectus, quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τῶ ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσούτων εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδεω ἀπίκατο εἰς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκειον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ
πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκειον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας
ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, Φέροντα εἰς
τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεῦμενοι. τὰ μὲν
νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
ὥδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestus-
que est primus fructus, tunc opportune adest extre-
mus: adeoque per octo menses collectio fructuum
Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio
missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venere, obsi-
dione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur
caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non ac-
cepere oppidani, quippe quorum universa multitudo
particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam*
Persae novem continuos menses, et cuniculos agen-
tes quibus in urbem intrarent, et validas in murum
impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσκει κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
 σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀνθρῦσσοντες
 δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γε-
 15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
 βοαῖς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, αἷς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοί,
 ποίει τοιάδε. νυκτὸς τὰ Φορὴν ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιτολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda crant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcaei* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, εἰς ὃ σφι ἔαδε 10
ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιή-
δε τινά, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· „εἰς
τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χῶ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελεῖν Φάναι ἀξίην βασιλείᾳ,
καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
αὐτοὶ τε ἐξήϊσαν ἐκ τοῦ ἀστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
παριέναι εἰς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πᾶ-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔθεον ἔσω εἰς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκεῖεν,
ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χῶρην.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
Peracto foedere, Barcaei his fidem adhibentes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπεὶ τέ οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνισχυλίσθη
κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοις τὸ τείχος. τοὺς δὲ
5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήην ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπῆσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
ἀποσιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἁστίος. διεξιούσης
5 δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατῶ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρεῖν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorū eorūdem praesectas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; *contra solam Barcam*, dicens, *nec contra*

392 HERODOTI HISTOR. IV.

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλυσέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι εἰς αὐτήν 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς
 μαχομένου, Φόβος ἐνέπεισε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπ' ὁδία σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνβέβηκεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνεον, εἰς δ'
 204 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaei.
Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
vocaret. Et Persae, commeatum sibi praeberi precati
a Cyrenaeis, accepto, ab eisdem commeatu in Aegyp-
tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πτοῦ ἀνασπᾶστος ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
 δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
 τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὐνομα ἔθεντο Βάρκην,
 ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
 Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὐ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὡς γὰρ 205
 δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
 ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
 γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λήν ισχυ-
 5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
 Φερετίμης τῆς Βάττιω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρία
 ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
 amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
 illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
 vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
 meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
 (205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
 Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
 Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
 quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
 minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
 deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
 Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παϊόνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντες τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσέων

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paeoni-
bus quoque male fuerant mulctati. *Paeones*, Strymo-
nem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

10 θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφεας
 οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
 ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσαντας, μὴ ἐπιχειρεῖν ἐποίουν οἱ Παίον-
 15 νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περιθίων ἐν τῷ προα-
 στηῶ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός
 σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἀνδρὰ ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
 βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περι-
 θίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παίον-
 20 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπὼν κου παρα-
 σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμός ἐπιτελούμενος
 „ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περιθίοις
 παιωνίσασσι ἐπιχειροῦσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
 τησαν, καὶ ἑλπὸν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
 Παίωνων πρότερον γεγόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
 Quibus quum castra Perinthii opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt Perinthii. Qui quum
 prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
 Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
 rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes Perin-
 thios adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δραὼν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινηίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. 5
ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρσις, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά-
βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος
τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ
οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΪΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
δοῦς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἀρχοιτο, ἢ Φρο-
νίοι κατὰ ταῦτό, ἀμαχόν τ' ἂν εἶη, καὶ πολλῶ κρά-
τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ
γὰρ τοῦτο ἀπορὸν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ- 5
νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνέματα δὲ πολ-
λὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι πα-
ραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
τείων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρησιτωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
Perintho, per *Thraciam* exercitum circumducens Me-
gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) *THRACUM* natio, post *Indos* utique, maxima
est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
tur omnes, exceptis *Getis*, et *Trausis*, et qui ultra

οικεόντων. Τούτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
τες ποιῶσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοιςι Θρηξὶ ἐπιτελεύουσι,
κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιῶσι
5 τοιαῦδε. τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα πάθει·
τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
πτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
ναίων, ποιῶσι τοιαῦδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
λὰς· ἐπεὰν ᾧ τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
γάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra *Crestonaeos* ha-
bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter ux-
ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅντι
6 **δος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.** Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
ἑῶσι οἷσι αὐταὶ βεύλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὴν ἰστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὗτοι μὲν σφίον οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
(6.) Reliqui *Thracēs* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεια, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολυτέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μῶνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἰδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν καὶ παν-
 τοῖα σφάζαντες ἱρήϊα, εὐωχεῖνται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισι παντοῖον,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα αἶθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἷτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκόντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
 φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrā
 condunt. Postquam tumulum adgresserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θύσθαι οἰκόντας πέραν τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδι-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμῶς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξύτατους· ἄρματηλατίειν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων
 τοὺς αὔρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφέας ἀπαίικους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἀποικοὶ γεγονάσι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούν-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

375, 100.

Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέραν τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότεα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύστρογα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αὐοίκετα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χάριτος ταύτης περὶ λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δέ, ὡς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμψάμενος δέ σφεας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcium Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

Herod. T. II. P. I.

C c

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε εὖν, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελειωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἰλοντο ἐτρέποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 ρεικε, πῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐβέλοντες Παϊόνων τυραννεύειν,
 ἀπικνίσονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεήν, με-
 γάλην τε καὶ εὐεϊδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεήν ὡς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδαρ ἐπεμبون, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἔππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλάβου-

igitur hic optavit. Coës verò, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata *Dario* est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo, ut *Paeonas* subigeret, et ex *Europa* in *Asiam* abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant *Pigres* et *Mantyas*, viri *Paeones*: qui, postquam *Darius* in *Asiam* traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare *Paeoniae*, *Sardes* venire, secum ducentes sororem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hi observato tempore quum *Darius* in *Lydorum* suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miserunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

σαν λῆνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λυδία, τὰ
15 ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
τινας πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅτι χρήσεται τῷ ἵπ-
πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
κετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ,
20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρείος τὰ τε 13
ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
αὐτὴν ἐκέλευε ἱαντῶ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἤχθη, παῤῥησαν
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὐ καὶ πρόσω σκοπὴν ἔχοντες
5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπὴ εἴη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
Igitur quum ea res animum regis advertiaset, misit
satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus *Da-
rius* quae partim ex speculatoribus audivit, partim
ipse vidit, iussit eoram se adduci mulierem. Ea ut
adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφὴν. ὃ δ' ἀμείβετο „ἴτινες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνω δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὃ δὲ Στρυμῶν οὐ πρὸς τῷ Ἑλλησπόντῳ· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὃ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡδέων Παίονας, καὶ παρ' ἐαυ-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: *quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent?* Responderunt illi, *venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae?* Cui illi, *rem ita habere*, promte responderunt: nam eâ ipsâ causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔβηε Φέρων τὴν ἀγγελίην.
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, 15
 ἀλίσθεντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτέων, εἰούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἳ δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, bellum intulit Paeonibus. (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt; viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἐχθρμένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρδίδονσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 5
 16 ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπερήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους· ἐξαιρείει 5
 ὧδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ ἐστήκε τῇ λίμνῃ, ἕσودον ἐκ τῆς ἠπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶντας τοῖσι ἱκρίοισι τὸ μὲν καὶ ἀρχαῖον ἐστήσαν κοινῇ πάντες οἱ πολλοὶ· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιαῦδε. κομῆ- 10

data, ceperunt. Deinde Paeones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dediderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum montem* habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*, item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζοντες ἐξ οὐρέος, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναιῖκα ἐκάστην ὃ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἀγεται δὲ ἕκαστος συγχᾶς γυναικάς. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνω σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo stuantur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem permultas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hic autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidunt. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositâ morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo *genera*, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paeonibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμπαντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσῳρον καλεῖ-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι· οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντειν, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καὶ
σφειας ἐπὶ ξείνια καλεῖ· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit Alexandro: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in Macedonia eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi Dario terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

τάδε· „Ξεῖνε Μακεδὼν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σῃσι, ἐπεὶ ἀν δειπνον προτιθάμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ αὐτός, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ἔοντες δεσπόται, προσχρῆζετε τούτων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 τῃς μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιῆν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: Ho-
 spes MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti,
 et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse.

γυναικας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἔζε-
 σθαι, αἰλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειδομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, οἷα πλεύ-
 19 νας οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδευμαινέων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἄτε νέος
 τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν τε ἀνα-
 „παύεο, μὴδὲ λιπάρεε τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνιείς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερος 10
 πρήγματα πρήζειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illarum
 contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo etiam
 osculari conabatur. (19.) Et Amyntas quidem
 haec videns, quamvis iniquo ferens animo, nihil
 movebat, supra modum metuens Persas. At Alexander,
 Amyntae filius, praesens vidensque haec, utpote
 iuvenis et malorum inexpertus, continere se nequaquam
 amplius potuit. Igitur indigne rem ferens, dixit
 ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati, abi hinc,
 et da te quieti, nec ulterius adside compositioni:
 ego vero hic manebo, omniaque necessaria hospitibus
 praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακασιόμενου συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον.
 „ἐγὼ ᾧν σευ χρηίζω μηδὲν νοσχμῶσαι κατ' ἀνδρας τού-
 15 „τους, ἢ μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων εἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ᾧ ξείνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὀκέσῃσι ᾧν αὐτῶν· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημαίνετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὀπί-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili, inquit, sermonem tuum hominis esse excan-*
descentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospi-*
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficat. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
 pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
 mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
 spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἀνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε ἔσω. παρὰ-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδασιῇ τελέῃ εἰστιῇσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν παρέστι. καὶ δὴ καὶ τότε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλεύομεθα ὑμῖν ὡς παντελέως μά-
 „θητε τιμαῖμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγεῖλητε, ὡς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis prae'benda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφειὼν οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διεσγάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θερραπῆή αὐτέων
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ Θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφειας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 Φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελ-
 Φεήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρη, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτῳ καταλαμφθεὶς ἐσιγῆθη.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονό- 22

lecto excepisse. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
 pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatuum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multā pe-
 cuniā, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
 matrimonium datā Bubarae, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui perierant mandata erāt.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a *Perdicca* oriundos (*Amyntam* et

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἀνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε ἔσω. παρά-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελὴ εἰσιτιῆσθαι. τά τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρό-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τόδε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐαυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφεὰς ἐπιδαιφιλευόμεθα ὑμῖν· ὡς παντελέως μά-
 „θῃτε τιμωμένοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ εἰστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγέλλετε, ὡς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφρων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆή αὐτέων
εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὄχηματα, καὶ θεράποντες, καὶ
ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
Περσέων ἐγένετο καὶ σφειας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
φίῃ, χρήματά τε δούς πολλὰ, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελ-
φὴν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρη, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
τούς ἀπαλομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.
Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονό- 22

lecto exceperisse. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multâ pe-
cuniâ, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
matrimonium datâ Bubarac, viro Persae, duci eorum
quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
(22.) Fuisse hos a *Perdicca* oriundos (*Amyntam* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διεπόντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5
Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιβυσσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στά- 10
διον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκητο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθείς, ἀπίκητο εἰς Σάρδεις. αὐτὸς δὲ τυχέστος ἤδη Ἰστιάου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δα-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina *Graecorum* administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, *Graeci*, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse *Argivum* demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ, *Paeonas* ducens, ad *Hellespontum* pervenerat; indeque, eo trajecto, *Sardes* pervenit. Quumque per id tempus *Histiæus Milesius* iam

5 ρεὴν Φυλακῆς τῆς σχεδὴς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνοῦμά ἐστι Μύρκινος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα εἰς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖον τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσι-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἑλλήν περι-
 „κτεῖ, πολλὸς δὲ βαρβάρων· οἱ προστάτῃ ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγήται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιῶντα, ἵνα μὴ οἰκῆίῳ πολέμῳ συνέχῃαι· τρέπω
 „δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad Strymonem fluvium est, et Myrcinus vocatur; Megabazus, cognito quod agebat Histiaeus, simulatque cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes pervenit, haec ad Dariū verba fecit: O rex, quamnam tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copiosa ad construendas naves est materia, et multi sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes circum habitant Graeci, frequentesque barbari, qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusserit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam autem in potestate eum habueris, danda opera ne

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίζεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προσέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοώτερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νόέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντας, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμφάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec locutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec ei diceret: Histiaee, rex Darius haec ait: Ego, studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meisque rebus magis, quam tu, saveat: idque non verbis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur, quum magnas res gerendas animo volvam, fac omnino me convenias, ut eas tecum communicem. His verbis fidem habens Histiaeus, magnique faciens regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in regis venit conspectum, his verbis cum rex est adlocutus: Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Simul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

- 15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν καὶ ἄλλο χοῆμα' οὕτω ἐν
 „βραχέϊ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι' ἐγνώκως ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι
 „μῖώτατον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος' τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμΦότερα συνειδώς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρῆ-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τὰδε τοι ἐγὼ προτεínaμαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν' σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος ἑὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρείος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας ἈρταΦέρνεα, ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχὸν εἶναι Σαρδίαν, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον' Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

oculis, protinus nullius alius rei tantum me desiderium cepit, quam tui videndi, et tecum sermones miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum pretiosissimum esse virum amicum, qui tam intelligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris, tibi quoque ego haec propono. Missam fac Miletum, et recens conditam in Thracia urbem: me vero sequere Susa euntem, et habe quae ego habeo, meusque esto commensalis et consiliarius. (25.) His dictis Darius, postquam Ariaphernem, fratrem suum eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium, Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis vero maritimae orae praesidentibus ducem nominavit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
 Herod. T. II. P. I. D d

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν
 βασιλῆϊων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον
 εἰδίκασι, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπῆϊν·
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἕζων εἰδίκαζε· ἐντανύσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῃ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῃ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνηῖσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἶλε δὲ Ἄντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἶλε Λῆμνόν 5
 τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκεομένας. (Οἱ μὲν δὲ Λῆμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyzes rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ πε-
ριεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάρη-
τον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.)
Αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατε-
στρέφετο· τοὺς μὲν, λειπαστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώ-
μενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυ-
θῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νῦν τοσαῦτα
ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28
καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι
γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
τῶν νήσων πρέφει· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii
omnes ἄνεας (vel ἄνεος) κακῶν.

num male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis
Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis
est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mor-
tuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitu-
tem redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam
conferens quod desertores fuissent Scythicae expedi-
tionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scy-
thia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu
functus est.

(28.) Brevis deinde malorum fuit intermissio; sed
mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioni-
bus*. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiâ
superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se
ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τουτέων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλ-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυῇ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae principes habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem *Parii* hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrarare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubi cumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

ἔμεν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δε-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
15 πείβεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν ὧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιός
Ἰστιάου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιάος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ὄντες τῷ Ἰστιάῳ. ἀπικόμε-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiechant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coc-
perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriā
pulsī *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine *Miletum* *Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρῳ, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν εἰς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 16
 „δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν αἰκόν-
 „των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ
 „ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
 „μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
 „ποιούμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. ἌρταΦέρης μοι τυγχά- 20
 „ναι ἐὼν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
 „ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασ-
 „σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν
 „τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
 „δρα ποιήσῃν τῶν ἂν χρηρίζωμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut militum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; praetendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit: Ego quidem, inquit, non tantam hominum manum polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos, invitatis his qui Naxum nunc tenent, in patriam reducendos: audio enim octo millia cetratorum esse Naxiis, et longarum navium magnum numerum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui universae praeest orae Asiae, et numerosum habet exercitum, navesque multas: hunc

τες οἱ Νάξιοι, προσέβησαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναίτο ἄριστα· καὶ ὑπὸσχισθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι εἰς τὴν Νάξον, πάν-
 30 τα ποιήσῃν τοὺς Νάξιους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίῃ κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
 γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
 θεὶ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
 καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
 5 δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτεις,
 „κατάγων εἰς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
 „ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi à me prae-

„χοήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀνασιμωμάτων τῇ στρα-
 „τῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσασθαι βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλεωμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „βοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθήναι. ἀποχρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „γῆτῆς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῶ 20
 „ἑαρί. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquies Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὴς ἑὸν, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερβέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρῳ λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρας, πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑπέρω χρόνῳ τούτων ἡρόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulis Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὡς ἐν-
 θεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πῆ-
 γμα τοιόνδε συνηνέχθη γενέσθαι. περιόντος Μεγαβά-
 τews τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσω· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ ὄνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοιτο. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincire, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

387, 92.

τῶν εἰδότες, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
 δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστὶ; οὐ σὲ ἀπίστευε Ἀρταφέρνης ἐμὸ πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
 τούτοις, ὡς νύξ ἐγένετο, ἐπέμπε ἐς Νάξον πλοῖον ἄν-
 δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
 δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ἀρμήσσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
 ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάζαντο. Καὶ
 οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρесоμένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad*
te vero, inquit, *quid hae res pertinent? Nonne te*
Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traiciētes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσαρας. ὥς δέ, τὰ τε ἔχοντες ἡλ-
 Θον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10
 καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ
 πλευνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι
 Φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο
 εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρτα-
 Φέρει ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς
 στρατῆς ἀπαιτεμένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρή-
 ξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτη διαβεβλημένος· ἐδόκειέ
 τε τὴν βασιλείην τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρώδεων 5
 δὲ τουτέων ἕκαστα, ἐβουλευέτο ἀπόστασιν. συνέπιπτε
 γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt.
 Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae
 adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora
 insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluri-
 bus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella ex-
 struxerunt, et male adfecti in continentem se rece-
 perunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa im-
 plere Artapherni non posset, simulque premeretur
 stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat;
 timensque quod et exercitus male esset adfectus,
 et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existi-
 mans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec sin-
 gula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat
 enim forte per idem tempus, ut *servus, cui caput*
punctis erat notatum, Susiis ab Histiaeo adveniret,

- σέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλομένος τῷ
- 10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλές σημῆναι, ὥστε φυλασσομένῶν τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας. ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
- 15 τειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται εἰς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμεινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἶρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
- 20 ἐαυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινόμενης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιούσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susi sese detineri: nam, defectione si exstitisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 εἰς αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τὴν τε ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ ταῦτ' ἐξέφεροντο, καλεῦντες ἀπίσταςθαι. Ἐκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός, πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναρῆσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10 δεῦτερα συνεβούλευε, „ποιέειν ὅπως ναυκράτεις τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων, ἐνὸρᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίσταςθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium. Quum autem intelligat*, (sic verba facere perrexit) *quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἰσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
15 ρεΐῃ τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῇσι, τὰ Κροῖσος
ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσῃ
τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδήλωταί μοι ἐν
20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώ-
μη. εἶδόμεν δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
σαντα εἰς Μυσοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι
τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
φθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
βόντος δόλῳ Ὀλίaton Ἰβανώλιος Μυλασσεία, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιαῖον Τύμνῳ Τερμερέᾳ, καὶ Κῶν Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεΐῳ Μιτυλήνῃ ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν Ἡρα- 5
 κλίδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπιστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίῃν ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὰντὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξαλείνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλόμενος
 ποιεῖσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδίδους, ὅθεν εἷη ἕκαστος. Κῶν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν
 ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis tradidit. (38.) Et Coëm
 quidem Mitylenæi, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæi
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἑκάστη τῶν πόλεων κελεύσας ἑκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τριῖναι ἀπὸστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μάλας ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῃ εἶχε τὴν βασιλείην; οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ 5 γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ εἰσῆς ταύτης οἱ καταδυμῆς, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. τοῦτου δὲ τοιοῦτου ἑόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεόν, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatis sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποίῃαν
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀδήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φάς
 „τουτέων οὐδέτερα ποιήσῃν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εἴσων
 ἀναμάρτητον ἑαυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἑφοροὶ
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενον σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίῃς, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῇται βουλευσάνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμενά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσα-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatis gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissā, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquit, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta pero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνεποιόν.“ Ταῦτά κη λεχόντων,
10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
δύο, διέας ἰστίας οἶκε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιήτι-
κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐφύστερον 41
ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τῇ δὴ Κλεομένεια τοῦτον. καὶ
αὕτη τε ἔΦεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέΦανε· καὶ
ἡ πρότερη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἀτεκας ἑαῦσα, τέ-
5 τε κως ἐκύησε, συντυχὴ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ
αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελβούσης γυναικὸς οἰκίῃσι
πυθόμενοι ὥχλεον, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτέων,
τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτου-
10 σαν τὴν γυναῖκα περιιζόμενοι ἐΦύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
Δωριέα, ἰθέως ἰσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως
ἰσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fore ab illis dictis
adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
quam ex more Spartanorum. (41.) Haud’ multo in-
teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
esset. Huic, quum rēvera praegnans esset, re cognitā,
turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari; velleque supponere sobolem.
Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κούσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εἰσὺσα θυγάτηρ
 Πρινητάδω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο καὶ ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχήσων τὴν βασιλείην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μενοι τῷ νόμῳ, ἐστῆσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
 Σπαρτιήτας, ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ἥντινα γῆν κτίσαν ἦν, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων,

dicant etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante executus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

ἀπείει εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' εἰς Κύνυπα, οἴκισε χώρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μάκείων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχιδονίων, ἀπίκητο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δέ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἑλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φαῖς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδῶν, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
εἰς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ εἰς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theracis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
râ quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eâ*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praetervec-
tus. (44.) Per id tempus, ut memorant *Sybaritae*
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Σοβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιᾶδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἰρὰ οὐ
 προσχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἐκάτεροι ἀποδεί-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 bari^um est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

393, 74.

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ιδρύσασθαι συγελόντα τὴν
 πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναῖη ἐπωνύμῳ Κραστή· τοῦ-
 5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
 ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιεῶν διεφθάρη.
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μὴδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίηε,
 εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ'
 ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
 10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίη μὲν τῷ Ἥλείῳ ἐξαίρετα ἐν
 γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
 ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
 ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
 τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾶστιν ed. Schaeff. et Borh. ex coniect.
 et dein Κραδίη pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine
 Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorieo, postquam con-
 sociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; par-
 tim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argu-
 mentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra
 vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecis-
 set ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et
 captam obtinisset, neque ipse cum suo exercitu fuis-
 set interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant
 in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Eleo, quae
 ad meam usque aetatem posteris Calliae possederunt:
 Dorieo vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui
 tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura
 quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profe-
 runt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείβεται αὐτέων, τούτοισι προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ εἰς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγι- 5
 σταίων· μῦθος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκριστέων πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινῶν τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέϊλε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουνάρχησε
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταδυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμოსάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huc cladis superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam centu-
 lit, ut Peithagora monarche liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 ricleum erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidae

λυσος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχετο πλέων εἰς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκίῃ τε τριήρεϊ καὶ
 οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἔτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένους,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαίμονος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μόνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ᾗν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΪΕΤΑΙ δ' αὖν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τυ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum crexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐνετέμμη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες, σπαυδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „, θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιός· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „, ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δουλους εἶναι αὐτ' ἔλευ-
 „, θέρων, ὀνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „, ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προστέατε τῆς Ἑλλά-
 „,δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰω-
 „,νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „, ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „, ἀλκιμοὶ εἰσὶ· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „,γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη αὐτέων ἐστί

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviiue omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοῖς δὲ, τὰ ἔα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασιν ἄλλοις· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζυγία τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοίκηται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὥς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί,
 „οἰκέοντες τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι εἶον-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονται. Φεύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπρόβατότατοί τε εἶοντες ἀπάντων τῶν

eminetis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulerat.) Lydis vero (sic dicere perrexerit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ἣ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τά-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον Φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἐόντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώραν τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῇ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας διαίταν ποιέεται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσύνοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „πέραν ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὖρων σμικρῶν, χρεόν ἐστι
 „ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβεσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annuum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„έόντας ίσopaλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους”
 „τοῖσι αὐτε χρυσοῦ έχόμενόν ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποθνή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἀρχεῖν εὐπετέως,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρίνεσθαι.”
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰῶνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuis-
 set, ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν Φάς εἶναι τὴν ἄνοδον.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ἀρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ὡ 10
 „ξέῃνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπία λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε ἐς τοῦ Κλεομένους· ἐσελθὼν δὲ εἰσῶ, ἄτε ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεστέλλει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνόμα ἦν Γοργῷ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μῦνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εὖν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἀρχετο ἐκ

L. 12. εὐεπία. εὐπετία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filiолā, sese au-
 dired: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussā. Ibi *Aristagoras* a

396, 95.

δέκα τάλαντων ὑπισχνέμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
 10 εἰδέετα. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προέβαινε τοῖσι
 χρήμασι ὑπερβάλλον ὁ Ἀρισταγόρης, εἰς οὐ πενήκον-
 τὰ τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο,
 „Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἣν μὴ ἀποστάς ἦς.“
 ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἥσθεῖς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει,
 15 ἦτε εἰς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
 πλεόν ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ Βασιλῆα.

Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. Σταβμοὶ τε παν- 52
 ταχῇ εἰσι βασιλῆιοι, καὶ καταλύσεις κάλλιστα· διὰ
 οἰκειμένης τε ἡ ὁδὸς ἅπαντα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γὰρ
 Λυδίας καὶ Φρυγίας σταβμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5 ρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννενήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
 quae petiisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleo-
 mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
 mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
 lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrup-*
pet te hic hospes, ni ocyus hinc abscesseris. Et
 delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud con-
 clave abiit, et *Aristagoras* Spartā omnino excessit,
 neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura com-
 memorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
 diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac
 tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
 sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
 cum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvijs, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὖ
 πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτήριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὐραν τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξᾶς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ Φυλακτήρια παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιούμενῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὐνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορβμεῦσαι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia verò mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ρέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβε· κοτὲ ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοί, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισύ· ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 αὖ Σοῦσα πόλις πεπύλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰί μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦται εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική· τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si
Herod. T. II. P. I. F f

γησι, καὶ ὁ παρασάγγελος δύναται τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδιά 5
 ἐστὶ ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα-
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ἑόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη διεξιούσι, ἀνασιμουῖνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἵπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὁρθῶς
 εἴρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἐτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ καλεῖται,
 τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt Sardibus
 usque ad regiam, quae Memnonia vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adici debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque Susa, nam haec
 Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σίοι στάδιοι· καὶ αὐτῶ τρισὶ ἡμέρησι μνησκύνεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἤϊε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῖω δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἑόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσαν,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππαρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος, ἀνδρά οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεῖδᾶ, αἰνίσσασθαι τάδε τὰ ἔπια·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Spartā pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, *Hippias*
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότε θυμῷ
οὐδὲς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

5

ταῦτα δέ, ὡς ἡμέρῃ ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δέ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἐπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονέες οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτὴν καλεομένην· οἶκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπο-
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖρην. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

5

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somniaforum coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsi, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiecti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσῆγαγον
 διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 10 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἕλληων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 βόντες διδασχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντες σφῶν ὀλῶγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hic commemorentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*,
 quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat.
 Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, *litterarum* etiam ductus immutarunt.
 Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
Hellenes Iones: qui *litteras* edocti a *Phoenicibus*, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κατὰ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διθέρῃσι 15
 αἰγέσσι τε καὶ οἰέσσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμενίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολλημένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἑόντα τοῖ-
 σι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυῶν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατὰ Λαίῳν τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τὸν αὖ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὲ αὐτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τὰντὸ ὄνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπου τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
· τρίπους λέγει καὶ αὐτός ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι

μουναρχέων ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἑξανιστέαται Καδμῆιοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχέλεας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βαιωτῶν ἀναχωρεῖουσιν ἐς Ἀθήνας· καὶ σφί ἰσά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἰρῶν, καὶ δὲ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἰρὸν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scacus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monar-
chus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiekti, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictī, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γε-
 Φυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἰππάρχου Φο-
 νίες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν
 τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθε-
 ρώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἰππῆα τυραννεύοντος καὶ ἐμπι- 5
 κρανομένου Ἀθηναίοις διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον,
 Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες
 Πεισιστρατίδας, ἐπὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθη-
 ναίων Φυγάσι πειρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προε-
 χώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπτατον μεγάλας, πειρώμε- 10
 νοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον
 τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνί-
 δαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ'
 Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriam pro- fugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulis per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paeoniam, quem locum tentandi reditus causam et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Am- phictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

¶ 5 μὴν ἔόντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔόντες ἄνδρες δοκιμοὶ ἀνέκαθεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι παρόντου λίθου ποθεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξέποιήσαν. Ὡς ὧν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρημασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἰ τε ἰδίῳ στόλῳ εἰ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ ταῦτ' ἰσχυρόντες ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἔόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δοκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔοντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxerunt. Quumque divitiis abundarent, et inde a maioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quamquam conventum esset ut totum templum ex porino lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*, ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur, pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani cives Delphos venirent, sive privato nomine sive publico oraculum consulturi, constanter illos moneret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii, quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, spectatum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pelleret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προκυνθανόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφετέρων Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμαχίους οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπιστοῦσα 20
 δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχμολίον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὲ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχμολίου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniacum. Quos auxiliares na-
 eti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalaeorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
 κλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
 μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
 στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
 νεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
 5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἡπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
 μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεσον
 ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλευμέ-
 νοις εἶναι ἐλευθέροις, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
 γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδέν τι πάν- 65
 τως ἂν ἐξέϊλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
 οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπένεον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
 men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
 (64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
 serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
 dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
 per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
 primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
 gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
 draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
 liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
 unà cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
 piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
 (65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
 erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
 instituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοις καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε αὖ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονό- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ ταῦτ' οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā Pisistratidae Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus et Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπανυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεά ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοή-
θειαν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθηναί, εὐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαϊωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀταρ-
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natum; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

νάμιος. ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταιριάζεται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόροτος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἐξευρῶν, παρὲξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψω-
 δούς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπέων ἕνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi
 conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* di-
 stributi fuissent Athenienses, *decem tribus* consti-
 tuit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Ge-
 leonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant de-
 sumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno
 Aiace excepto; quē, ut vicinum et socium atque
 hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur,
 Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est;
Clisthenem Sicyonis tyrannum. Ille enim, quum
 bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* ve-
 tuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quo-
 niam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos ce-
 lebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum
 aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

10 λέων ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρηστηριά-
ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ Φᾶσα,
„ Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
στήρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν
ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλ-
15 λάζεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἔδοκεε, πέμψας εἰς Θή-
βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἵδρυσεν ἐνθαῦ-
20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγῆσθαι, ὡς
ἐχθιστον εἶντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκι-
στία ἀπεκτόνει, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεά. ἐπεὶ τε δὲ

erata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
eiectionem cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
luit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia re-
spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum
vero lapidatorem*. Postquam Deus ei hanc potesta-
tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
*velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
cyonem*: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστου
 ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυωνῖοι 25
 ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
 χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστες ἦν Πολύβου θυ-
 γατριδὸς· ἅπαις δὲ Πολύβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ
 τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυωνῖοι ἐτίμων τὸν Ἀδρή-
 στον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30
 ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἀδρή-
 στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε,
 τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς
 68 Ἀδρήστον οἱ πεποιήτο. Φυλαῖς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ
 μὴ αἱ αὐταὶ ἕωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατε-
 γέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ υἱός τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. υἱός τε καὶ ὄνου. Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borh.
 adiciuntur καὶ χοῖρον.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto
 ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant
 autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adra-*
stum. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus
 autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine li-
 beris decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum
 autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum
 calamitates eius tragicis choris celebrabant: non
 Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero
 choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem
 Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthe-*
nes. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium *nomi-*
na mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Ar-
 givis tribus essent. Atque id agens, maxime deri-
 sui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἑαυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο·
ἕτεροι δὲ, Τᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χο-
ρεᾶται. Τούτοις τοῖς οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
οἱ Σικυώνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχόντος, καὶ ἐκείνου
τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἕτα ἐξήκοντα· μετέπειτα μὲντοι
λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖς
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέας, τὴν
ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τού-
του θυγατρὶδὸς, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δε-
κέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφισι

*asino desumens, terminationem solam pristinarum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim Archelaos nominavit; re-
liquorum autem alios Hyatas, alios Onatas, alios
Chaireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios Hyllaeos,
alios Pamphylos, alios Dymanatas nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt,
Adrasti filio, tribulesque Aegialeas adpellarunt.*

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem *Athe-
Herod. T. II. P. I.*

αἱ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἰωσι, τὸν ὀμώνυμον Κλει- 5
σθένα ἐμμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖρην
προσθῆκατο, τὰς Φυλας μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθήμενος, πολλῶ κα-
70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωπέων. Ἐν τῷ μέρεϊ δὲ ἑσσοῦ-
μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε. ἐπικαλέεται
Κλεομένηα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑαυτῷ ξεῖνον
ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
νεα εἶχε αἰτιῇ Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖ- 5
κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
cum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui ena-

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
10 γόρου. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτέων ἔχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτοὺς δὲ οὐ με-
τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδε ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος
δὲ ἑταιρηεῖν τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζετο
πρὸς τὰ γαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκραίων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεργγύους
πλὴν θανάτου· φοβεῦσθαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpā Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένα καὶ τοὺς ἐταγείας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξισχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρὴν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγῆλατείε ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ Φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χάρης, ὅσοι ἔσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, ci-
tiendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edi-
xit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero ni-
hilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem
cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas
familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicave-
rat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere,
et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit ma-
gistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio
nollet parere, Cleomenes iet Isagoras cum suarum
partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenien-
ses, cum senatu sentientes, per biduum illos obse-
derunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ ex-
cessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque
ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat
dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

15 ες τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσιν, ἥϊε
 ες τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱρηΐη ἐξα-
 ναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεί-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χάρει,
 „μῆδ' ἔσιβι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
 20 „ρίεναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐ-
 δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχοιμ' αὖ μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεδεμένοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ 73
 τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος
 μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους εἰς Σάρδις συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
 sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἡπιστά-
 το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
 πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρ-
 δις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, ἌρταΦέρνης ὁ
 Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες
 ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμ-
 μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
 κορύφου σφι τὰδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρεῖν Ἀθη-
 ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
 εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
 δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, δίδόναι ἔφα-
 σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
 δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἐαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεσι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
 lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
 Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
 suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
 fectus Sardium, *quinam homines essent, et ubi ter-
 rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
 tem?* Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
 eos expedivit. *Si regi Dario Athenienses terram
 traderent et aquam,* societatem illis pollicitus est: *si
 non traderent,* abire illos iussit. Tum legati, re pri-
 vatim inter se deliberata, *tradere se,* dixerunt; sci-
 licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
 mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.

(74.) Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
 tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἑθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἐσίνοντο ἐπιόντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, εὐῶσι ἐν
Ἐλευσίνῃ, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψεν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφί αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχ-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus *Boeoti* ex
composito capiunt *Oenoën* et *Hysias*, extremos Atticae
pagos; et *Chalcidenses* ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum *Athenienses*, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusinae erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνος, εὖν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτι- 5
 τέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ εὖν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἐπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τίως γὰρ ἀμφοτέρωι εἶπον- 10
 το· παραλυομένου δὲ τουτέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέρωι, ἐπικλητοὶ σφι ἑόντες, εἶποντα.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὁράοντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γόντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἰχόντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, Aristonis filius, qui et ipse
 rex erat Lacedaemoniorum, et unà cum Cleomene
 exercitum eduxerat Lacedaemone, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio. facta lex est Spartaec, *ne ambo reges, exeunte
 exercitu, castra sequerentur*: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-
 tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui*;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui Eleusine
 erant, reges dissidere videntes, et Corinthios relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-
 ticam* suscepere *Dorienses*: bis enim hostiliter eam
 sunt ingressi, bis vero commodi caussa populi Athe-

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκησαν, οὗ-
 5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὁρῶς
 αὖ καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
 τιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες· ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
 τартον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
 λοποννησίου ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὲς ἐσέ-
 βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐθαῦτα 77
 Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήϊν ποιεῦν-
 ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
 5 θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
 θοὺς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
 ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
 νεύσαντες, ἐπτακσίους αὐτέων ἐζώγησαν. Τῆς δὲ αὖ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
 gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
 merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
 do ad eiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
 quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
 Eleusinen invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
 Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
 expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
 sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
 properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
 Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
 Pugna cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
 Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάαντες ἐς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ ταύτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβοταὶ ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἵ-
 χον ἐν Φυλακῇ, ἐς πέδας δῆσαντες· χρόνον δὲ ἔλυσάν· 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἵτε-
 ρ ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
 κeon· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, *qui equos alunt*) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

- 25 Ἐθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
δεσμῷ ἐν ἀχλυσίν τι σιδηρέῳ ἔσβησαν ὕβριν·
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.
Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἡΐξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, 78
ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσχυροῖς ὡς ἔστι χρεῖμα σπουδαῖον·
εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας
περιοικούντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-
5 τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-
τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβелоκάκειον, ὡς δεσπότη
ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet
autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam
praeclara res sit iuris aequalitas. Nam et Athenien-
ses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis
populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem li-
berati, longe primi evaserunt. Quae res declarat;
quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus
fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes;
postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρησσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφέων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολὺ φη-
μον δὲ ἐξενέικαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλὴν ποιησάμενοι. ὥς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τουτέων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Τεσπῖες, καὶ οὗτοι γε
„ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί θεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις „Εγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamorosum (populum) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum *Thebani*, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.* (80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

„συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωποῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 8 „τούτων ἀδελφεῶν εὐστέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης αἰμείων γνώμη ἐδόκει φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλούμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὥς ἔοντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσιν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκηρυκτον Ἀθηναίοισι

*lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe
 et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere
 nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani,
 quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac po-
 tior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt,
 ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui
 sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes
 Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeaci-
 das auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeaci-
 darum auxilio freti, quum bello lacesissent Athe-
 nienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum
 ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et
 virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum
 magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae,
 quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-*

ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώ-
σαντες μακροῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔστυραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10
ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

82 Ἡ δὲ ἔχθη ἡ προσφιλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινήτων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ
γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη
σφάας ἐκέλευε Δαμῖνς τε καὶ Αὐξισίης ἀγάλματα 5
ιδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσταμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων,
ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτά- 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante
denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis insta-
bant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam
profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios ma-
ritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum in-
ferebant.

(82.) *Vetustum, quod dixi, Aeginetarum adver-*
sus Athenienses odium, hanc habuit originem. Epi-
dauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob
calamitatem quum oraculum consulerent Epidaurii,
iussit eos Pythia Damiae et Auxisiae imagines sta-
tuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri.
Sciscitabantur igitur Epidaurii, utrum aeneas fa-
ciendas curarent statuas, an ligneas? Respondit-
que Pythia, neutrum horum; sed ex sativae oleae
ligno. Igitur Epidaurii ab Atheniensibus veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δάσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ξουσι ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεΐ. κατακτείναντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδάυ-
 ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαϊέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδάυ-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδαυρον, ἐδίδουσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδάυ-
 ρίων. αἳ τε δὲ ἑόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, pra
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiduciâ ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

θαλασσοκράτορες ἰόντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
 ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς Αὐξήσιος ὑπαιρέονται
 αὐτέων, καὶ σφεα ἐκόμισαν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφε- 10
 τέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὐνο-
 μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
 ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσιήσι τε
 σφεα καὶ χοροῖσι γυναικηίοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο,
 χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
 δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοις
 αἱ τοιαῦται ἱερογίαι. εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱερογίαι.

84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυρίοι
 τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέβεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
 τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπί-
 φανον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον ἔ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
 illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
 suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
 viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
 sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
 constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
 ragi. Dictieriis autem chori illi neminem virum la-
 cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
 niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
 sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
 reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
 quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
 legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
 strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
 ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χάρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέβητο·
ἐπεὶ δὲ ἐστερεῖσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρῆσσεσθαι
ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
τες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
ναι τριῆρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα, ἐπειρῶντο
ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμόν ἐπι-

*pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam
non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc
accepto responso, Athenienses, Aeginam missis lega-
tis, statuas ab Aeginetis repeterunt: quibus illi
responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse
negotii. (85.)* Iam porro aiunt *Athenienses*, post-
quam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse
Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine
missi, quum *Aeginam* pervenissent, statuas has, ut
quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basi-
bus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferen-
das. Hos vero, quum isto modo compotes illarum
fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas tra-
xisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru ex-
stitisse terrae motum: eaque re territores trahentes,
Herod. T. II. P. I. H h

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτων 10
 ἄλλοφρονῆσαι· παβόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μίην μὲν γάρ, καὶ ὀλίγα πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἶσθαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χῶρην· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσονες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νῦν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπεσθαι πρὸς τὰ

mentē fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aegine-
 tae* vero contendunt, non unā navī advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unā, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; Aeginetas vero his ultro
 cessisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eā causā
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὓς ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρωθεν τὰντὸ
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τινι
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὲ
 ταῦτα ποιεῖν σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομέ-
 20 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 σθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὲ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθόντας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθη-
 25 ναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν ἅμα
 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuiquam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγι-
νητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα
μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέ-
σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν
στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5
Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ
τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομι-
σθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθο-
μένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιαν στρατευσαμέ-
νων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κεύθον μοῦνον ἐξ 10
ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβού-
σας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρω-
τᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑαυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦ-
τον μὲν οὕτω διαφθαρήναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum Athenienses etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

15 θεος δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιώτατην· μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἴας αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἡ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίῃ τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγυνήτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τότε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφί· ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατίβειναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tunicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum vestimentum olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.) Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maximè dedicent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

- 89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆταί τε δὴ ἐδήευν τῆς Ἀττικῆς τὰ παρὰ 5
 ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχεσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppetias venerunt Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos, ex quo iniuriarum initium fecissent Aeginetae, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus Aeginetas initium facerent, postquam Aeaco tem-*

- 10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφί χωρήσειν τὰ βού-
λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν
σφέας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ
καὶ ποιήσιν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα
ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
15 τέμενος ἀπέδεδξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
εἰς ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς 90
τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
μονίων πρῆγμα ἐγχειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
το διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφί ἐόντας ἐξεληλά-

plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex voluntate cessuram. Sin protinus susciperent bellum, multa medio tempore passuros, multa vero etiam facturos; verumtamen ad extremum subacturos Aeginam. Haec renunciata ubi audivere Athenienses, Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in foro exstructum conspicitur: illud vero audire non sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinentum, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (99.) Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant, obicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis suscitatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemonii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob

κῆσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμὴ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τού-
 τοις ἐνῆγον σφῆας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρτια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδελφεοί, τότε δὲ, Κλεομένης κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξαλειφόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱερῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτοιμοὺς εὐόντας πείθεσθαι σφί, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύ-
 θερον μὲν εὐὸν τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ισόρροπον τῷ ἐαυ-
 τῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτόιμον· μαθόντες δὲ τούτων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae *multa sibi*
indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων αἰγ-
 γέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδηλοῖσι μαντήϊοις, ἄνδρας
 „ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεχομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεὶ τε
 „δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schaeff.
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum,
 quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui
 postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum
 sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fece-
 runt. *Viri socii, agnovimus fatemurque non recte*
nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros
hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-
que Athenas nobis obnoxias reddere receperant,
patriâ eiecimus, et post hoc peractum ingrato po-
pulo urbem et rempublicam restituimus: qui post-
quam per nos liberatus vires recepit, nos et regem
nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quo-
tidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt ma-
xime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται αἵμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκείνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθ' ὅσφρας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκρούμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππὶν μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμαχῶν τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὴ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνεργὲς τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσκρατίας καταλύαντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed *Corinthus Socrates* in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) *Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-*

„τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρασκευάζεσθε·
 „τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μιαιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι
 „χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τύραννον καταστήσαμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ
 „ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς
 „τοὺς συμμαχοὺς. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατὰ-
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
 „συμβάλλεσθαι ἤπερ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (3)
 20 „δαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδσαν δὲ καὶ ἥγον-
 „το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἐόντι τούτων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβ-

*daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Spartaе
 exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,*

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἰσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, αἰτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καϊνίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναῖκος, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰθείως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἔπεισι·

„Ἡετίων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

„ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται· κως

„τοῖσι Βακχιαδέσσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς ταῦτὸ 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Eetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὄφρυόεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δέ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνα-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυ-
 45 „χίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι· ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris grvida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcram

„Pirenem habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) *Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, preserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-*

„τε οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά
 „σφας Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴνεκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, Φρασθέντα τοῦτο, οἰκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτείρας δὲ παραδιδόι τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστέῳτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατινόμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

- „τος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 65 „ χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτῖς παρελθόντας πάντας
 „ τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γό- 92
 „ νου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „ τα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσά πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι·
 „ δείσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξη, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „ βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην·
 „ ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοί-
 „ το, πάντα ἐρευνήσκειν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο.
 „ ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ ἔδόκει ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „ πέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 „ λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset. Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.) Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum existeret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, omnia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato consilio puerum iterum acceptum interimerent, asportatum occultavit in loco, de quo minime cogituros illos existimavit, in arca: noverat enim si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos pervestigaturos: idque illi fecerunt. Sed postquam redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos miserant, omnia a se peracta esse quae mandata fuissent. Illi igitur abierunt, idque renunciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:

- „δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρῶθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·
 „Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου· 85
 „αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὰ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννέουσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίων ἐδίωξέ, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον
 „εὖ, διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περσάνδρος γί-

et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
[arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:

- „Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
Corinthiorum in exilium eiecit, multis bona eri-
puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
quum triginta regnasset annos, et prospera in
fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit

„νεται. Ὁ τοίνυν Περιάνδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπιά-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ αἰμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶν ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισοφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πραγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ εἰς ἀρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξήιε τὸ λήιον, ἐπειρώτων τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπίζιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινα ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολούων δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praecesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguissimam
 segetis partem tali modo corrupit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδέν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποθέσθαι. θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὡς παρα-
 „πλῆγὰ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σινάμωνον ἀπηγεόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ἐπώπει. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνιὼς τὸ παισὶν, καὶ νόῳ ἰσχυὸν ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπέτελεσε. Μῆ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibis exuit, ux-
 ris suae gratiā Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

„Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε σημαίνειν ἔφη ἢ
 „Μέλισσα ἐπιφανείσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „χάρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέβαιψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „αἰσθητά ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵππον Πε-
 „ρίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, θείως δὲ
 „μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, εἰς τὸ Ἑραῖον
 „ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὲ,
 „ὡς εἰς ἑρτὴν, ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρωμέναι·

qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitis alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec signi-
ficaturam, nec edicturam quo loco esset illud de-
positum: algere enim se, et esse nudam; nam quae
sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi pro-
desse, quum non fuerint combusta. Argumentum
autem, quo cognoscere Periander possit vere haec
a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum
panes ingessisset. Haec postquam Periandro sunt
renunciata, quum satis certum ipsi esset illud
veritatis argumentum, quippe qui cum mortua
coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium
praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres
in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam
ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae
convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους: 135
 „συμφορήσας δὲ εἰς ὄρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος
 „κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης εἰς τὸν
 „κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννίς, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ 140
 „τοιοῦτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππὶν· νῦν τε δὴ καὶ μαζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας 145
 „εἰς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατὰγοντες Ἰππὶν, ὅστε ὑμῖν
 „Κορινθίους γε οὐ συναίνεοντας.“

*bus, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mu-
 lieres, et illarum famulas: collatasque in fossam
 vestes, invocatis Melissaе manibus, cremavit. Quo
 facto, ubi iterum ad necromantium misit, demon-
 stravit ei Melissaе idolum, quo in loco deposi-
 tum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est ty-
 rannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta!
 Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis
 Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam
 magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque
 obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides,
 ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque
 si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis
 praeter id quod iustum est reducere Hippiam,
 scitote Corinthios quidem non probaturos esse
 factum.*

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε. 93
Ἰππίας δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
5 ριαί ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίας μὲν τούτοις ἀμεί-
ψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶ-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτοὺς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆς
ἤκουσαν εἴπαντος ἐλευτέρως, ἅπας τις αὐτῶν Φωνὴν
10 ῥήξας, αἶρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππία δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δῶν Ἀνθεμούντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τούτων μὲν οὐδέτερα αἶρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τοῦ ἐαυτοῦ νόθον Ἥγησιστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλλεΐου πό- 10
 λιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχρὸν, Μι-
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγνωσκόμενοι, ἀποδεικνύοντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων
 95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέωντων δὲ σφεων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικάντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulti essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poëta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δέ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
 ἀναιρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
 Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ εἰς Μιτυλήνῃ, ἐξαγ-
 γελλόμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
 Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος.
 10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
 λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
 μὲν νυν οὕτῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεί 96
 τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὴν Ἀσίην, πᾶν
 χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
 Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιῶν ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
 5 νοίατο ὑπ' ἑαυτῶ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
 ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι
 εἰς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἑῶντες τοὺς Πέρσας πύθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine descriptam, Mitylenen nuntiavit, certiore faciens de calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis. Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio- num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem, quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium venerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedaemone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulando Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita, *Athenienses* Sardes miserunt legatos, qui Persas hortarentur, ne morem gererent exsulis Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέ-
 λευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι
 ὀπίσω Ἰππὶν. οὐκὼν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο
 ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς
 τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρι-
 σταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελα-
 σθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκητο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ
 ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυναστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν
 τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
 τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ
 νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴσαν. ταῦτά τε δὴ
 ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τὰδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἶκός σφεας εἶη ρύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit Hip-
 piam recipere. Quam conditionem ad se relatam
 quum neutiquam admitterent Athenienses, decreve-
 runt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athe-
 nienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius
Aristagoras, a Cleomene Lacedaemonio Spartā pul-
 sus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras
 potentiā eminebat. In concionem igitur populi pro-
 gressus Aristagoras, eadem quae Spartae verba fecit,
 de *Asiae bonis*, et de bello cum *Persis*, quam fa-
 ciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta
 uterentur. Praeter haec commemorabat, *Athenien-*
sium colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
 δέομαι· ἐς δ' ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μῶνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖ-
 λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὄντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμελλε οὐδεμὴ ἀφελὴ ἐσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσειε· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίο-

illis servarentur qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum revectus, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam; hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπίκητο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „ Ἄνδρες Παίονες, ἐπιμύ-
 „ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῶν 10
 „ ὑποθιζόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „ Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῶν πα-
 „ ρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτέων. μέχρι μὲν
 „ θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῶν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῶν
 „ ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπιδίδρυσκον ἐπὶ θαλάσσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θαλάσσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλη- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Pdeones! inquit, misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugâ receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traicere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύβει Περγείων ἵππος παλλή, διώκουσα τοὺς Παίονας.
 ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
 Παίοσι, ὅπως ἂν ἐπίσω ἀπέλθοιαν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
 λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιῶί σφας
 25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
 ἐνθεῦτεν δὲ περὶ καμίζομενοι ἀπικίατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικίατο 99
 εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεις,
 οἱ αὖ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
 τῶν Μιλησίων, ἐφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
 5 δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
 κιδίας πόλεμον συνδύνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
 ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον· οὗτοι
 ἂν ἐπὶ τῇ σφι ἀπικίατο, καὶ αἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
 secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
 stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
 nem, a Chiis Lesbum sunt transducti, Lesbiique eos
 Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntes, in
 Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
 triremes *Eretriensium*. Et *Eretrienses* quidem non
 Atheniensium gratiâ huic se adiunxerant expeditioni,
 sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
 illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
 ciam *Eretriensibus* operam in bello cum *Chalciden-
 sibus* praestiterant, quo tempore Samii *Chalciden-
 sibus* adversus *Eretrienses* et *Milesios* miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenere cum *Eretriensi-*

ῥῆσαν, ἐποιεέτο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις.
 αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
 στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
 ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων αἰστῶν,
 100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
 ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
 σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
 σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦ-
 στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί- 5
 κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
 ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
 ἀκρόπολιν ἑρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
 101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
 σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
 οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλὰ μιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
 versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
 bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
 constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
 pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
 to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
 rum, ipsi magna manu ascenderunt, viac ducibus
 utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
 gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
 urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
 reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
 ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
 batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
 sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλύνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. ταυτέων
 5 δὴ μὴν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκίης ἐς οἰκὴν ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστρῳ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδίδει,
 ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκαζόντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ

CI. 4. καλάμου. καλάμους *alii*, fortasse *rectius*, *eodem qui-*
dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες *maluerant viri docti.*

dibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur *Pactolum*
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 dere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξαντλήσαν διίσαντες πρὸς τὸ οὖρον,
 τὸν Τρωῶλον καλούμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λᾶσσαντο ἐπὶ τὰς πύλας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱερὸν ἐπιχωρίας θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὅστερον ἀντενέμπερασαν τὰ
 ἐν Ἑλλήσι ἱερά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλφειο πο-
 ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυθασόμενοι ταῦτα, συηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δεισι οὐκέτι εἶοντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὴν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετριέων, στεφανηφόρου τε ἀγῶνα ἀναραιρηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum,
 qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub
 noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita in-
 cendio consumtae sunt Sardes, in cisque indige-
 nae deae *Cybele* templum: quam causam postea
 praetexentes Persae templa vicissim in Graecia cre-
 marant. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium
 sedes habebant, tertiores facti quid ageretur, iunctis
 viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non
 amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti,
 Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in
 aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio com-
 misso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum
 numerum Persae interfecerunt, quum alios specta-
 tos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, vi-
 rum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς

15 πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
σφίας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, οὐκ ἔφασαν
τιμωρῆσαι σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
5 στερηθέντες, (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ἥσσαν τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐαυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Ἐκαίρης τὴν πολλὴν προσεκλήσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Posthac vero Athenienses prorsus deseruerunt Iones; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed Iones, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad *bellum adversus Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum revecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt; nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίαν. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὥνῃ 5 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὥς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπειστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν Φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10 ἑαυτοῦ στασιαῶσιν, ἀπεκλήρισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἤρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi Salaminiorum* regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

Ἀμαθουσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κει προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις αἰλούσας ἐμπεπρῆ-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότες ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρόϊζονται ἀποστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῇ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰς τὸν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἰπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ ταῖν θεραπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

-(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristago-
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-
nas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

106 „σποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὅψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὁ Δαρεῖος κατέχχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε-
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρας ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίη-
 „σαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπείσθαι, Σαρ-
 „δίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὧν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτον τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν
 „αἰτῇ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖον ἐφθέγγαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρῆγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Athenien-
 sium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspe-
 ctum suum *Histiaceo* Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiacee*,
 inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum*
commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
litum. Homines enim ex altera continente adver-
sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
nas mihi daturus: his persuasit ut illos sequerent-
tur, et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
Histiaceus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
ciasti? me- ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχέσειν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποίεοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὴς εἰώ; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοὶ,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἄξιόν ἐστι
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιαῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτε-
 „ρον πρήσσουσιν περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιούτου ποιεῖσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρῆγμα ἐργάσασθαι, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμεῦ ἔξ
 „ὀφθαλμῶν σοὶ γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίᾳ πόλιν
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ἂν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κείνᾳ τε πάντα καταρτίσω εἰς τὴν πόλιν,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibiue si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel paucillam motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibiue

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη-30
 „χανησάμενον, ἐγχειρίβειτον παρὰδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενι τοὺς βασιλείους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπείβετο, καὶ μιν
 ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σούσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖω ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγίνετο τὰδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη- 5
 σίλῳ Ἀμαθουσίου ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

*omnia ibi in integrum restituum, et procurato-
 rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
 ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
 perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
 exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
 tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
 reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
 rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
 dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
 set, ad se Susa rediret.*

*(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in Cypro haec gesta sunt. Onesilo Sala-*

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεούμε-
 10 νός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
 πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἦϊσάν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇθι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ριέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „ Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „ σῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „ Περσέων διαπειράσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium
 Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu ad-
 futurum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus prae-
 cones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans:
 nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum ma-
 gna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere,
Persae etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent,
 pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus
 autem Phoenices circumnavigarunt promontorium,
 quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum
 ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum duci-
 bus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus* op-*
tionem cum utris velitis configere; cum Persis,
an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugná cum
Persis vultis congregi, nullá interpositá morá

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, ποίειν
 „χρεόν ἐστὶ ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε, 10
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάζοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφεράμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 1 10 „ἀγαθοῦς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασσον οἱ βασιλῆες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensu navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elegeritis,
 operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
5 Σαλαμινίαν δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
Περσέων ἐβελοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἡλαυνε 111
δὲ ἵππον ὁ Ἀρτυβίος δεδογαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὧν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
„Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν, καὶ
„ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄνδρα προσε-
„νεχθῆ. σὺ ὧν βουλευσάμενος αὐτίκα εἰπὲ ὁκότερον
„βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐ-
10 „τὸν Ἀρτυβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
„ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἄμ-
„φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν-

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
Persis autem fortissimos e Salaminis et Soliis sele-
ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehebatur *Ar-
tybius* equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
animus plenus, dixit huic: *Artybii equum audio
erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
tra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum,
mihique ede, utrum observare ferireque velis,
equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus re-
spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque
facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilius*

„ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πράγμασι προσφερότερον, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκέλευς,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεια
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέρουσί τε ὑπηρε-
 „τησι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μὴ 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“

112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταντὶκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 दा πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἀκροὶ γενό-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέραν, ὑπερεβάλοντο τοὺς Φαίνικας·
 καὶ ταυτέων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum rege duceque congredi: nam, sive tu virum ducem interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimidiata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere cum famulis congredi, et cum equo; cuius tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, adversus nullum porro hominem illum se erecturum. (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde commissa pugna est, et terrâ, et mari. Et navibus quidem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt. Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο. ὡς προσεφέρετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐμβαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχα- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
ρίου, προδοῖς ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
κρὴν· οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἅρματα τῶντ' οἷσι Κουριεῦσι
ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλος τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irruentem
Artybium: quumque equus scuto *Onesili* pedes ini-
iceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios *Stesenor*, *Curii* tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
Postquam *Curienses* deseruere socios, protinus *Sala-*
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
 ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
 λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
 μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαβούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησε,
 ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαβούντα·
 καὶ μὴ ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐρύσης κοίλης, ἐσμὸς μελι-
 σσέων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μὴ ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
 γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
 βούσιοι, ἐμαντεύθη σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
 τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 καὶ σφι ποιῶσι ταῦτα, ἅμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
 βούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *auferrent caput humarentque*; *Onesilo vero, ut heroi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, *melius cum ipsis actum iri*. Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλείστον πολιορκευμένη Σόλοι· τὴν, πέριξ ὑπαρύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτη μὲν εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γινόμενοι, αὐτῆς 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαρᾶζαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullâ interpositâ morâ in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisim inter se vicibus

- 117 **Θεν.** Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ πόλιν, εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἀβυδὸν
τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἶρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύν-
οντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρες 5
ταῦτ' Ἰωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων.
ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγ-
γέλην πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθό-
μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκὰς τε Στήλας
καλειομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς
Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαϊάνδρον ἐκδιδοί. συλληχθέν 5
των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῖτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
τοῦ Μουσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanium* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Pacso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defecisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Maeandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 10 γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
 καὶ κατὰ νάτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, αὐτῷ συμβάλ-
 λειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μένειν ἀναγκαζόμενοι, γenoίαιτο ἐτι ἀμείνονες τῆς φύσιος.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι
 15 κατὰ νάτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
 δηλαδὴ, ἣν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθῶσι
 τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσουσι, ἐς τὸν ποταμὸν
 ἐσπύπτοντες. Μετὰ δὲ, παρόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύνῃ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
 δρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt *Persae*, Maeandrumque traiecerunt,
 ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
 sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

- οἱ διαφύγοντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μούνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 120 παν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρῆξουσι. Βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλ- 5
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι.
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum sanctumque plataneum Iovi Stratio sacratum sunt compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares* sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine dices] sacra faciunt. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere satius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero, missa priori deliberatione, ad redintegrandum bellum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere plerique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέν, ἐλόχῃσαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Τμής δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἶλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἶλε μὲν
Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui Ionas eos
persecutus est qui contra Sardes militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, Cion Mysiam cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit Daurisen relicto Hellesponto
versus Cariam arma promovere, ipse Propontide re-
dicta in Hellespontum duxit exercitum: et Aeolenses
subegit omnes, quotquot Iliadem habitant terram;

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνηα, νοῦσῳ τελευ-
 123 τᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρ- 10
 ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μι-
 γάλα, δημοσιὸν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν

et *Gergithas* subegit, priscorum *Teucrorum* reli-
 quias. At ipse *Hymeas*, dum hos populos subigit,
 in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem
 illi finis fuit: *Artapherni* vero, *Sardium* praefecto,
 et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat
 bellum *Ioniae* et finitimae *Aeolidi* a continente infe-
 rendum. Atque hi *Clazomenas* *Ioniae* ceperunt, et
Cymen *Aeolidis*.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras*
Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet)
 ingenio, qui *Ioniam* concitaverat magnasque miscue-
 rat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens
 superari *Darium* regem non posse. Hoc consilio,
 convocatis suarum partium hominibus, deliberatio-
 nem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, cer-
 tum habere refugium, si *Mileto* pellerentur: quae-

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
 εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς αἰποι-
 10 κήν, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτεί-
 χεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών;“ ταῦτα ἐπιρῶτα ὁ
 Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
 ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν
 ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τείχος οἰκοδομη-
 σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου.
 5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
 Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
 τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
 νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
 γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
 10 πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηάκην, καὶ ἔσχε
 τὴν χάριν ἐπὶ ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
 niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
 num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
 in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.) Iam
 Hecataeus quidem, Hegesandri filius, Historiarum
 scriptor, in neutrum horum locorum abundum cen-
 suit; sed in Lero insula debere castellum munire Ari-
 stagoram, ibique, si Mileto excideret, quietum se
 tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
 posset. Hoc Hecataei fuit consilium. (126.) Ipse
 vero Aristagoras eo maxime inclinabat, ut Myrci-
 num abiret. Itaque Mileto Pythagorae fidei commis-
 sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
 cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
 que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
 Herod. T. II. P. I. L 1*

530 HERODOTI HISTOR. V.

*ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πάλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίέναι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

 ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanes* *Graccus* ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10. 11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14. 15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*; apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17. 18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopas* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reptum *Apidem* festos dies celebrarent *Aegyptii*, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regiorum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentem patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemontem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque decorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et *Calatiis* Indis fecit. (37. 38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiiis* suspectos habet, *Cambysi* in *Aegyptum* auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Gaussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Coreyra* revocat, sed eum interficiunt *Coreyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irrito tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* expriment: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, Magum persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. Magum coniurant, eo-que occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitus, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii. Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. Aethiopes, Colchi, et Arabes, statis temporibus dona ferebant. (97.) Indis maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis Indi, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In India animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat exortus, donis oneratur. (129, 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conatur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amicum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe eiectionus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

Scythas Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant, (c. 1.) *Servorum excascatorum* operâ *Scythae* ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emtos non habent *Scythae*. c. 72.) *Iuventus e servis genita* *Scythas* domum redeuntis prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3, 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici *Scythas* ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a *Massagetis* olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

alicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus populus*, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen; fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poeta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super *Libyam* et *Asiam* continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustris circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus auget. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesorum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* feriendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahe-num*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad Tearum fluvium relicta. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thracas* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab Istro ad Tanain porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere Scythia, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Rudinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisus, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet Scytha; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiæo*, per pontem in *Thraciam* redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eieci, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quæ *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolycus* Spartæ mansit, a cuius filio *Ageo* tribus *Spartana* nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya* urbem condere. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyæ* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colæus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum coloniis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in *Libya* Cyrenen coloniam conderet; *Battus* autem *Libyco* sermone *regem* significat, (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*; postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenia aucta colonia, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudo, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario* *Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae* populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adrymachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super Barcam *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gratiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, Iasonis fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam Libyam porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Traglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem exsecrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii agricolae *Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum* tractus. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In *Libyae* ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginienses* taciti merces suas *auro* permulant. (196.) In *Africa* duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) *Libyae* solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Persae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Per-sae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnae* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans *Istrum* ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenae* tyrannide donat *Darius*; *Histiaceo*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntae* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum reges*, *Argivae* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaeum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiaei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et Aristagoram rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnatâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiæo* per servum Susis missum, defectionem *Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cynypem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit; denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) Iter ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque in *pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *litteris Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis cie-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex Alcmaeonidarum familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, Sicyoniorum tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat HomERICA carmina canere, et tribuum nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorum factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, ortâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Sparta* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidas* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam Aeginetae *Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Sosicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato Mitylenaeis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum caussam, *Alcaeï* ἠλκαιοῦς carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus caussa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellesponti urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, exceptâ *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaceum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ vincunt. *Onesilus* ducem Persarum, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) Persarum duces, alii alio missi, Ionas eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum Milesiis, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein Persarum, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Hellesponti, Ioniae et Aeolidis civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Mileto, *Myrcinum* Edonidem (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)
